

Er was nog plaats in De Lierse herberg.

*Onderzoek naar de komst van het
asielzoekerscentrum naar De Lier en de relatie
met de dorpingen.*

Daam van Dijk

Er was nog plaats in De Lierse herberg.

Onderzoek naar de komst van het
asielzoekerscentrum naar De Lier en de
relatie met de dorpingen.

Masterscriptie: MA Migration and national interdependency

Begeleidend docent: Prof. Dr. M.L.J.C. Schrover

Daam van Dijk

Grutto 11

2295PR Kwintsheul

daamvandijk@gmail.com

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1. Inleiding	5
1.1 Theorie.....	6
1.2 Historiografie	9
1.3 Materiaal en Methode.....	10
1.3.1 Invulling van de frames	12
Hoofdstuk 2. Politiek, economie en asiel in Nederland	15
2.1 Kabinetten in de periode 1979 - 2002.....	15
2.2 De Nederlandse politiek, het asielbeleid en de wetgeving.....	16
2.3 Aantallen en herkomst van asielzoekers	19
Hoofdstuk 3. De Lier, zijn bewoners en het AZC.....	23
3.1 De geschiedenis van het Schefferkamp: van legerbasis naar AZC	26
3.2 Wat er speelde op en rond het Schefferkamp.	31
Hoofdstuk 4. Contact tussen COA, burgers en de gemeente	37
4.1 Bijeenkomsten met buurtbewoners.....	37
4.1.1 De eerste bijeenkomst	37
4.1.2 De evaluatie en verlengen na 13 maanden.	40
4.1.3 De tweede verlenging met een jaar en uitbreiding met 50 plaatsen	41
4.2 De gemeenteraad van De Lier.	43
4.3 De frames bij onderling contact	47
Hoofdstuk 5. Nieuwsbrieven van de Belangenvereniging	49
Hoofdstuk 6. Het AZC in de Westlandse krant.....	51
Hoofdstuk 7. Conclusie.....	57
Bronvermelding en Literatuurlijst:	61
Primaire Bronnen:	61
Archieven:	61
Databases:.....	61
Literatuur:	63
Websites:.....	65
Bijlage 1: Twee interviews.....	66
Interview De heer Pronk.....	66
Interview Emi Barendse.....	72

Hoofdstuk 1. Inleiding

‘Bijna tweeduizend jaar geleden werd hij geboren, in een vreemd land, zonder dak boven het hoofd, neergelegd in een voederbak voor dieren [...] veruit de meeste daklozen leven in ontwikkelingslanden [...] Tegen niemand mogen we zeggen dat er voor hen geen plaats is. Geen mens mogen we buiten laten staan. Wanneer mensen zelf niet genoeg eten hebben, geen dak boven het hoofd, geen toegang tot onderwijs en gezondheidszorg, dan is dat niet alleen hun zaak maar ook de onze. [...]

Voor Jozef en Maria was er geen plaats meer in de herberg [...] Ze ervoeren de pijn van het hulpeloos, het hulpbehoevend zijn [...] Het kerstverhaal confronteert ons met mensen voor wie geen plaats is, mensen op de vlucht [...] Kerstmis betekent een uitdaging, opnieuw het gevecht aan te gaan met ons egoïsme, verder te kijken dan ons eigen wereldje, de nood van een ander te lezen, zien als onze eigen nood en open te doen als aan onze deuren wordt geklopt.’¹

- Koningin Beatrix, Kersttoespraak 1987 -

De voormalig Koningin Beatrix doelde in deze toespraak op wat later bekend is komen te staan als de ‘herberg is vol-mentaliteit’.² De koningin riep op tot een warm welkom voor vluchtelingen. Op de komst van de eerste Asielzoekerscentra (AZCs) werd echter niet gastvrij gereageerd. De hoofdvraag van dit onderzoek is: Waarom protesteerde de lokale bevolking eind jaren ’80 en in de jaren ’90 tegen de komst van asielzoekerscentra en wanneer en waarom veranderde de band tussen de gemeenschap en het AZC? In dit onderzoek staat het dorp De Lier, in Westland, centraal. De Lier was een gemeente met circa 10.000 inwoners, gelegen in het westen van Nederland tussen Den Haag, Delft en Rotterdam. Daar werd in een oude legerkazerne een AZC geopend.

Het was 1987 toen koning Beatrix Nederlanders opriep om ruimhartiger te zijn voor asielzoekers. Deze oproep lijkt nog altijd actueel. In 2014 was er veel commotie door de komst van 1400 asielzoekers naar het Drentse Dorp Oranje. Dat was een dorpje, dat naast een groot vakantie- en pretpark, maar 112 inwoners telde.³ Het asielzoekersvraagstuk werd ook weer actueel in maart 2015, toen de VVD, vlak na de Statenverkiezingen, opriep de grenzen te sluiten voor asielzoekers en meer opvang in de regio te ondersteunen.⁴ Met welke onderliggende reden dit voorstel is gedaan wordt in de toekomst wellicht nog duidelijk, maar zeker is dat opvang van asielzoekers nog altijd niet soepel gaat. Voor het slagen van een asielzoekerscentrum is van belang dat de communicatie tussen de driehoek Centraal orgaan Opvang Asielzoekers (COA), politiek en burgers goed verloopt. Deze drie partijen zijn belangrijk voor het creëren van draagvlak en legitimiteit, om zo zonder al te veel protest het

---

¹ A. Joustra, *Alle 33 kersttoespraken. De persoonlijke redes van koningin Beatrix* (Amsterdam 2013) 57-59.

² T. Walaardt, *Geruisloos inwilligen. Argumentatie en speelruimte in de Nederlandse asielprocedure, 1945-1994* (Hilversum 2012) 13; J. Meloen, K. Wuertz, F. Buijs, en H. Tromp, *De opvang van asielzoekers. Een opvang naar het draagvlak voor centrale opvang van asielzoekers in Nederland: Casus OC-Leiden*. (Rijswijk, Leiden, Utrecht 1998) 17.

³ ‘Oranje bevriest aantal vluchtelingen’ via: <http://nos.nl/artikel/2002118-oranje-bevriest-aantal-vluchtelingen.html> [6-5-2015] en ‘Aantal inwoners per dorp of buurt 1998-2014 Gemeente Midden Drenthe’ <https://www.middendrenthe.nl/website/document/docnr/514933> [6-5-2015]

⁴ ‘VVD: Europa dicht voor asielzoekers’ *AD/Haagsche Courant* (23 maart 2015) 1.

AZC te laten komen.⁵ De genoemde voorbeelden uit de actualiteit geven aan dat dit nog niet altijd het geval is.

Voor dit onderzoek is het belangrijk om vier begrippen duidelijk uit elkaar te houden. Het gaat hier om de begrippen: vreemdeling, vluchteling, asielzoeker en statushouder. Een vreemdeling is iemand die niet de Nederlandse nationaliteit bezit.⁶ Vluchtelingen zijn gedefinieerd in het Geneefse Vluchtelingenverdrag uit 1951. Hier werd een vluchteling gedefinieerd als: 'een persoon die zich buiten zijn herkomstland bevindt en die de bescherming van dat land niet meer kan of wil invoeren, omdat hij een gegronde vrees voor vervolging koestert omwille van zijn ras, zijn religie, zijn nationaliteit, zijn politieke overtuiging of het behoren tot een bepaalde sociale groep'.⁷ Deze definitie werd in 1965 opgenomen in de Nederlandse Vreemdelingenwetgeving. Vluchtelingen werden in de Nederlandse context Verdragsvluchtelingen of Conventievluchtelingen genoemd.⁸ Een asielzoeker is een Nederlandse term, die door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) werd gebruikt voor: 'iemand die in Nederland een asielaanvraag heeft gedaan die nog in behandeling is'.⁹ Een statushouder is een asielzoeker die een verblijfsstatus heeft gekregen in Nederland. Dat kan zijn als vluchteling maar ook op humanitaire gronden, als gezinshereniging of arbeidsmigrant.

1.1 Theorie

In de literatuur over asielzoekers en asielzoekerscentra worden verschillende posities en mogelijkheden genoemd waarom er geprotesteerd wordt door omwonenden. In discussies over de komst van asielzoekerscentra zijn drie posities in te nemen. Inwoners kunnen voor of tegen de komst zijn, of een meer ambigue positie innemen. Deze ambigue positie kenmerkt zich door niet voor de komst te zijn, maar ook niet zo uitgesproken tegen als de tegenstanders. Aan het begin van de discussie zijn er weinig mensen die de ambigue positie innemen. De argumenten van voor- en tegenstanders worden verwoord door zogenoemde claimmakers.¹⁰ Dit zijn mensen of groeperingen die een duidelijke kant kiezen. Dit zag je bijvoorbeeld bij de zaak rond de achttienjarige asielzoeker Mauro Manuel, die in oktober 2011 volgens de wettelijke regels het land uit moest. Voor zijn uitzetting waren de PVV met de partijleider Geert Wilders en de minister van integratie Gert Leers (CDA). Claimmakers tegen uitzetting waren onder anderen de Kinderombudsman Marc Dullaert en het ChristenUnie Kamerlid Joël Voordewind.¹¹

De literatuur over de komst van asielzoekers en vreemdelingen geeft vier thema's, die te verdelen zijn in elf aspecten, waarover (toekomstige) omwonenden van AZC's mogelijk

---

⁵ Meloen e.a., *De opvang* 12

⁶ J. Jansen, *Bepaalde huisvesting. Een geschiedenis van opvang en huisvesting van immigranten in Nederland, 1945-1995* (Leiden 2006) 117

⁷ G. Goodwin-Gill, *The refugee in international law* (Oxford 1996, tweede editie) 2.

⁸ M. Barnett, 'Social Constructivism', in: J. Baylis, S. Smith, P. Owens, *The globalization of world politics. An introduction to international relations* (Oxford 2008, 4^e editie) 160-173 aldaar 164

⁹ 'CBS begrippen' via: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?conceptid=925> [6-5-2015]

¹⁰ Meloen c.s. *De opvang* 226-227

¹¹ 'Mauro moet toch terug naar Angola' *De Volkskrant* (27 oktober 2011) 10.

protesteren.¹² Het eerste thema is het legalistische. De realiteit kent de aspecten: *wettelijke realiteit*, een *politieke realiteit* en een *wereldlijke realiteit*. De wettelijke realiteit bestaat uit de wetten en verdragen. Nederland is volgens het Verdrag van Geneve verplicht vluchtelingen op te vangen en gemeenten hadden een wettelijke plicht om statushouders als twee promille van de bevolking op te nemen. De politieke realiteit zijn de verwijzingen die politici maken naar de politieke situatie. Citaten van politici als 'de meeste stemmen gelden' of 'ik voer alleen uit wat de Kamer wil', zijn verwijzingen naar deze politieke realiteit. Een voorbeeld van de wereldlijke realiteit is dat de wereld vol brandhaarden zat en zit. Vanuit die brandhaarden kwamen vluchtelingen naar Nederland. We kunnen deze vluchtelingen niet aan hun lot overlaten.¹³

Het tweede thema is angst. De grootste angst is er voor competitie. Competitie zou er zijn op drie vlakken. De eerste competitie vindt plaats op economisch vlak. Het gaat dan vooral om werkgelegenheid. Toegelaten asielzoekers komen vooral terecht aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Daar concurreren zij met laagopgeleide Nederlanders. De tweede competitie op het gebied van cultuur leeft vooral bij hoogopgeleiden. De angst is dat de dorpscultuur zal verdwijnen. Dorpscultuur is een (vermeende) eenheidscultuur, die positief wordt geduid en zou kunnen veranderen doordat er een (te) grote groep vreemdelingen naar het dorp komt. De derde competitie is de sociale competitie. Buitenlandse jonge mannen worden vaak gezien als beangstigend en zouden een bedreiging kunnen vormen, maar ook doordat ze de meisjes van het dorp verleiden en daarmee de jonge mannen van het dorp alleen achter laten.¹⁴

Bij al deze angsten spelen aantallen een rol. De aantallendiscussie kent twee kanten. Aan de ene kant is er de verhouding in aantallen dorpsbewoners en asielzoekers. Hoeveel asielzoekers kan een dorp opvangen voordat de dorpingen in het gedrang komen? Een te sterke exogene bevolkingsgroei verstedelijkt het dorp en daarmee zou de dorpscultuur verdwijnen.¹⁵ Een tweede kant is de zogenoemde *number game*. Omdat het gemakkelijker is draagvlak te vinden voor individuen dan voor groepen, zie je dat voorstanders de aantallen altijd zo klein mogelijk houden en de tegenstanders de aantallen zo groot mogelijk presenteren.¹⁶ Een voorbeeld in Nederland hiervan is Sahar. Sahar was een verwesterd meisje uit Afghanistan dat in april 2011 te horen kreeg dat ze terug moest naar Afghanistan. In het

---

¹² Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 274-280 en M. Cox, 'From the cold war to the war on terror', in: J. Baylis, S. Smith, P. Owens, *The globalization of world politics. An introduction to international relations* (Oxford 2008, vierde editie) 70-89 aldaar 83

¹³ Ibidem

¹⁴ M. Lubbers, M. Coenders, P. Scheepers, 'Objection to Asylum Seekers Centres: Individual and Contextual Determinants of Resistance to Small and Large Centres in the Netherlands', *European Sociological Review* 22:3 (juli 2006) 243-257 aldaar 245-246 en P. Collier, *Exodus. Hoe migratie onze wereld verandert*. (Houten-Antwerpen 2013) 59-119 en L. d'Haenens, M. de Lange, 'Framing of asylumseekers in Dutch regional newspaper', *Media, culture & Society* 23 (2001) 847-860 aldaar 853, 855 en Gorp, B. van, *Frames in de nieuwsmedia. Een onderzoek naar het theoretische en methodologische potentieel van het concept framing met studies van de asielberichtgeving en haar effecten*. (Leuven, Antwerpen 2004) 138-139.

¹⁵ Meloen c.s. De opvang 16-17.

¹⁶ Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 282-285

debat over het wel of niet uitzetten van dit meisje werd de vraag opgeworpen hoeveel Sahars er waren. Was dit een individueel geval of waren er nog 400 kinderen zoals Sahar?¹⁷

Het derde thema is de kosten-batenanalyse. Aan de kostenkant staan de problemen en de mogelijke overlast die gepaard kunnen gaan met de komst van een AZC. Hieronder vallen kosten door een mogelijke toename van criminaliteit, die in extremis kan worden doorgetrokken naar gettovorming. Bij kosten horen ook klachten zoals: de buurtsupermarkt en de bus is overvol; communicatielijnen zijn - of het nu de telefooncel was of het draadloos internet is - overbelast of mijn huis wordt minder waard. Aan de batenkant telt mee dat voorzieningen zoals de basisschool, de bibliotheek en de pinautomaat door de grotere groep gebruikers kunnen blijven bestaan en voor de lokale winkelier is er meer omzet.¹⁸

Het vierde thema is het persoonlijke of humanitaire thema. Het persoonlijke thema bestaat uit drie aspecten, het eerste daarvan is moraal. Het gaat hier over de moraal die mensen vanuit een religieuze of maatschappelijke verantwoordelijkheid wordt opgelegd. Deze mensen vinden het hun plicht om mensen onder druk op te vangen.¹⁹ Opgemerkt kan worden dat debatteren tegen een godsdienstig argument altijd lastig is. Om vrij naar Shakespeare te spreken: De duivel kan nog uit de Bijbel citeren, er staat toch wel iets in dat hem uitkomt.²⁰

Het tweede persoonlijke of humanitaire aspect is het zogenoemde *Not In My Back Yard* of NIMBY-principe. Het NIMBY-principe komt als eerst voor in Amerikaanse artikelen over segregatie tussen zwart en blank. Later is dit principe ook gebruikt in discussie rond het huisvesten van HIV patiënten, daklozen en gehandicapten. NIMBY kan zowel door de bevolking als door de overheid worden gebruikt. De bevolking bedoelt letterlijk niet in mijn achtertuin. De overheid duidt met NIMBY vooral de bekrompenheid van de burgers.²¹

Het derde aspect is het wantrouwen naar politici.²² Frederik II van Pruisen beschreef in een brief aan Voltaire: 'Het hele geheim der politiek bestaat hierin: op het geschikte ogenblik liegen. Wie politiek zegt, zegt schelmerij.'²³ Het roulette spelen met de waarheid zorgt ervoor dat als politici iets zeggen dit vaak wordt gewantrouwd als een leugen. Zeker als de politici eerder beloften al niet zijn nagekomen. Een vierde aspect is iemands visie op vluchtelingen en asielzoekers. Zijn asielzoekers indringers of zijn asielzoekers onschuldige slachtoffers van een regime ?²⁴

---

¹⁷ 'Afghaans meisje Sahar mag blijven' Nos.nl via: <http://nos.nl/artikel/231580-afghaans-meisje-sahar-mag-blijven.html> [6-5-2015]

¹⁸ Cox, 'From the cold war to the war on terror' 83 en d'Haenens en de Lange, 'Framing of asylumseekers' 853, 855 en Van Gorp, *Frames in de nieuwsmedia* 138-139

¹⁹ d'Haenens en de Lange, 'Framing of asylumseekers' 850, 853, 855.

²⁰ William Shakespeare, *The merchant of Venice*, akte 1, scene 3, pagina 5 via: http://nfs.sparknotes.com/merchant/page_34.html. [6-5-2015]

²¹ P. Hubbard, 'Accommodating Otherness: anti-asylum centre protest and maintenance of white privilege' *Transactions of the Institute of British Geographers*, 30:1 (2005) 52-65 en B. van Gorp, *Frames in de nieuwsmedia*. 129-130, 134-135

²² Van Gorp, *Frames in de nieuwsmedia* 135-142.

²³ S.W.F. Margadant, *Twintig duizend citaten* ('s Gravenhagen 1935) 477.

²⁴ Van Gorp, *Frames in de nieuwsmedia* 135-142.

Bij al deze thema's speelt naast de persoon ook de timing van de uitspraken. Voorspelt iemand als een ware dorps-Nostra-Damus dat iets volledig uit de hand zal lopen en fout gaat, of reageert iemand op een feit dat hij heeft meegemaakt?²⁵ Iemand die feiten aanbrengt bij wat hij ziet of meemaakt, brengt realiteit in de discussie. De dorps-Nostra-Damus zal op angst gebaseerde thema's aansnijden, omdat hij geen onderbouwing gebruikt.

Samengevat komen het op het volgende neer. Er zijn vier thema's: Het legalistische thema, het competitie/angst thema, de kosten/batenthema en het humanitaire/persoonlijke thema. Het legalistische thema bestaat uit de politieke, de wettelijke en de wereldlijke realiteit. Het competitie/angst thema bestaat uit competitie op economisch, cultureel en sociaal vlak, de procedure rond het AZC en de *Number game*. Het humanitair/persoonlijke thema bestaat uit morele overwegingen, persoonlijke interesse, NIMBY en het wantrouwen in de politiek. Deze thema's ga ik testen in de casus De Lier.

1.2 Historiografie

Door historici is er veel onderzoek gedaan naar asiel, asielzoekers en vluchtelingen, maar niet veel naar de asielprocedure en de reactie van Nederlanders op asielzoekers. Tycho Walaardt is hierop de uitzondering. Voor zijn boek *Geruisloos inwilligen* heeft hij onderzoek gedaan naar de discussie tussen instanties in het toelatingsdossier van een asielzoeker.²⁶ Hij onderzocht de vraag waarom asielverzoeken aangenomen of afgewezen werden. Daarbij besteedde hij ook aandacht aan brieven-schrijvers die invloed probeerden uit te oefenen op de procedure. Argumenten die brieven-schrijvers gebruikten zijn te groeperen onder humanitair/persoonlijk en de wereldlijke realiteit. Ook gebruikten brieven-schrijvers de *number game* om aan te tonen dat asielzoekers wel of niet konden blijven.²⁷

Een van de belangrijkste taken van het COA was volgens Jos Meloen c.s. het regelen van maatschappelijk draagvlak.²⁸ Onder maatschappelijk draagvlak wordt verstaan het geheel van externe factoren dat ertoe bijdraagt, dat de doelstellingen van instellingen worden gerealiseerd. Het maatschappelijke draagvlak werd door het COA verzorgd in twee fases. De introductiefase was vooral praktisch. In deze fase ging het COA op zoek naar draagvlak onder politieke en bestuurlijke actoren. Er werd gekeken of er überhaupt een locatie was voor opvang en naar de geschiedenis van een gemeente met asielzoekers. In de volgende fase was de komst van het AZC openbaar geworden en moesten eventuele besluiten geconsolideerd worden. Dit was de fase waarin soms bleek dat het draagvlak kleiner was dan ingeschat. Hierdoor konden conflicten ontstaan. Deze conflicten hebben vaak als doel om op een of meer punten de eigen materiële positie te verbeteren.

Bestuurskundige Karin Geuijen beschrijft in haar proefschrift, zonder het zo te noemen, de opvang-paradox voor bestuurders.²⁹ Geuijen beschrijft acht opinieonderzoeken uit de periode 1992-1998. In opinieonderzoeken uit 1992 en 1993 bleek dat tweederde tot

---

²⁵ Van Gorp, *Frames in de nieuwsmedia* 139.

²⁶ Walaardt, *Geruisloos inwilligen*

²⁷ Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 274-285, 297-299

²⁸ Meloen e.a., *De opvang* 1-5

²⁹ K. Geuijen, *De asielcontroversie: argumenten over mensenrechten en nationaal belangen* (Tilburg 2004) 63-66

driekwart van de ondervraagden vindt dat Nederland de plicht heeft om echte vluchtelingen op te vangen. Aan de andere kant wil een grote groep immigratie naar Nederland beperken en een minderheid van nog geen 20 procent wil zelfs migratie naar Nederland voor altijd verbieden. Voor beleidsmakers is de paradox dat de meerderheid van de mensen wel vindt dat echte vluchtelingen opgevangen behoren te worden, maar liever niet bij hen in de buurt. Daarbij is het altijd de vraag wat mensen een echte vluchteling vinden. De wetgeving is hier duidelijk, maar het gevoel bij mensen kan anders zijn.

Walaardt beschrijft vier thema's in zijn onderzoek naar asielzoekers. Hij stelt dat er geen aandacht is voor het land van herkomst; dat er alleen onderzoek werd gedaan naar individuele groepen en geen overzicht werd gemaakt; dat er weinig onderscheid is tussen asielzoekers en vluchtelingen en dat er weinig onderzoek is gedaan naar de invloed van partijen op het asielsysteem.³⁰ Vooral op dit laatste punt zal dit onderzoek een aanvulling zijn. Dit is, net als het onderzoek van Walaardt, een historisch onderzoek. Historisch onderzoek heeft een meer analytische inslag. Het zijn de bronnen en de invalshoek die voor een aanvulling zorgen op de al bestaande onderzoeken. Dit is een onderzoek naar een kleine gemeenschap. Andere onderzoeken richtten zich op (middel) grote gemeenten zoals bijvoorbeeld Leiden. Door deze invalshoek – een kleine gemeente centraal - is het mogelijk om sociale verbanden duidelijk te zien. Een bijkomend voordeel is dat het aantal mensen dat aan de discussie deelneemt minder groot is dan bij grotere gemeenten. Hierdoor zijn de strategieën die belangenverenigingen en individuen inzetten gemakkelijker te volgen en te duiden.

1.3 Materiaal en Methode

Het materiaal over de gemeente De Lier komt van twee plaatsen. Allereerst is er het Historische Archief Westland (HAW).³¹ In het HAW liggen de verslagen van de gemeenteraad van de gemeente De Lier van 1994 tot 1998.³² Hier liggen ook de bestuursovereenkomsten en de verslagen van overleggroepen die er binnen de gemeente waren om het draagvlak rond het AZC te vergroten.³³ De tweede locatie waar materiaal wordt bewaard is de Historische Werkgroep Oud De Lier (HWODL).³⁴ Hier bevond zich een map met 57 krantenknipsels over de komst en de vorderingen rond het AZC, vanaf de opening van de locatie tot het afvoeren van de gebouwen naar Roemenië.³⁵ 46 artikelen komen uit *De Westlandsche Courant*

---

³⁰ Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 19.

³¹ Historisch Archief Westland (HAW), Stokdijkkade 2, Naaldwijk

³² HAW, Verslag gemeenteraad Gemeente De Lier 1994-1998: 1994, 2.07.51 B00380; 1995, 2.07.51 B00381; 1996, 2.07.51 B00382; 1997, 2.07.51 B00383; 1998, 2.07.51 B00384

³³ HAW, ID: 3195, Plaats: De Lier, Archief: 1465, Onderwerp: Zorg voor getroffen en na ramp, Omschrijving: Asielzoekerscentrum De Lier. Bestaat uit drie mappen: 1.844.843: Opvang en aangaan bestuursovereenkomst m.b.t. de uitvoering Rijksregeling opvang asielzoekers 1988-1998, B00583; 1.844.843: Agenda's en verslagen van bestuurlijk overleg en verslagen van het overleg met de bewoners van de Hoefweg inzake het asielzoekerscentrum 1994-2002, B00505; 1.844.843: Vestiging van een asielzoekerscentrum in het voormalige Schefferkamp 1994-1995 B00584.

³⁴ Historische Werkgroep Oud De Lier (WODL), Hoofdstraat 63, De Lier

³⁵ HWODL, Krantenknipsel AZC, DL 116.

(regiokatern van *De Haagsche Courant*) en elf uit het dorpsblad *De Bazuin*. Het tweede dossier van het WODL bestaat uit nieuwsbrieven en vergaderverslagen van de Buurtcommissie Hoefweg.³⁶ De Buurtcommissie werd opgericht om de bewoners rond het AZC te vertegenwoordigen in overleg met de gemeente De Lier en het COA. Krantenberichten die de basis vormen het vormen van historische overzichten of voor voorbeelden, waren te raadplegen via de krantendatabase Delpher (N= 10) voor kranten tot 1995 en voor krantenberichten na 1995 Lexisnexis (N=7).³⁷

Om meer gevoel te krijgen bij het onderwerp heb ik twee gesprekken gevoerd met betrokkenen. Het eerste gesprek was met Emi Barendse. Zij werkte voor EVO₂ en Dario Fo, een cultuurvereniging uit Poeldijk. Op het AZC was zij medeverantwoordelijk voor de spel- en dansactiviteiten namens de Jeugdtheaterschool van Dario Fo: Koperen Kees. Een tweede gesprek was met Kees Pronk. Hij was een van de burens van het AZC en tevens secretaris van de Belangenvereniging Hoefweg. Uitwerking van deze gesprekken zijn opgenomen in de bijlagen. Een laatste bron die ik heb aangeschreven was het COA. Doormiddel van een WOB-verzoek wilde ik inzage in de stukken over klachten rond het AZC. Dit WOB-verzoek is afgewezen om de privacy van degenen die aan vergaderingen hebben meegedaan te waarborgen.

Dit onderzoek is een onderzoek naar de framing rond de komst van asielzoekerscentra. Frame-analyse is, kort verwoord, een onderzoek naar hoe een thema wordt neergezet in de pers of door de politiek, bijvoorbeeld als een economisch probleem of een humanitair probleem. Wie frameet het onderwerp op deze manier en waarom? Onderzoekers benoemen de frames. Semetko en Valkenburg beschrijven twee aanpakken bij de analyse van frames. Er is een inductieve aanpak, waarbij met een open blik naar de bronnen wordt gekeken. De tweede is de deductieve aanpak, hierbij worden vooraf vanuit de literatuur frames gedefinieerd.³⁸ Ik kies voor een combinatie van de indicatieve en deductieve aanpak. Ik ben gestart met de frames die in de literatuur worden aangedragen. Door eerst de bronnen te lezen en daarbij de frames te maken, kan ik het risico lopen een te persoonlijke invulling te krijgen. Een methode om een niet te persoonlijke invulling te krijgen is volgens Van Gorp een systematische aanpak.³⁹ Vandaar dat ik voor dit onderzoek tabel 1 gebruik.

---

³⁶ HWODL, Belangenvereniging Hoefweg, DL 117.

³⁷ Delpher : <http://www.delpher.nl/> en Lexisnexis: <http://academic.lexisnexis.eu/>

³⁸ H.A. Semetko, P.M. Valkenburg, 'Framing European Politics: A content Analysis of Press and Television News.' *Journal of Communication* 50:2 (2000) 93-109 aldaar 94-95.

³⁹ B. van Gorp, T. Verschuysse, 'Frames And Counter-Frames. Giving Meaning To Dementia: A framing Analysis Of Media Encounten'. *Social Science & Medicen* 74(2012) 1274-1281 aldaar 1277.

Tabel 1: Systeem tabel

Functie	College van B&W Gemeenteraad Onderhandelaar namens het Rijk Omwonende Maatschappelijke organisaties		
Positie	Voor	Ambigu	Tegen
Wat precies gezegd	Citaat		
Frame:	<ul style="list-style-type: none"> - Legalistisch frame - Competitie/ angst frame - Kosten-Batenframe - Humanitair/ persoonlijk frame		

1.3.1 Invulling van de frames

Onder ieder frame vallen verschillende argumenttype. Allereerst zal ik aangeven welk argumenttype er bij welk frame past, daarna zal ik van ieder argument een voorbeeld geven (zie tabel 2).

Tabel 2: De frames en het argumenttype

Frame	Argumenttype
Legalistisch frame	<ul style="list-style-type: none"> - Politieke realiteit - Wettelijke realiteit - Wereldlijke realiteit
Competitie/ angst frame	<ul style="list-style-type: none"> - Economische competitie - Culturele competitie - Sociale competitie - Procedure - Absolute aantallen - <i>Number game</i>
Kosten - baten frame	<ul style="list-style-type: none"> - Kosten kant - Baten kant
Humanitair/ persoonlijk frame	<ul style="list-style-type: none"> - Morele overweging - Persoonlijke interesse - NIMBY - Wantrouwen politiek

Om de argumenttypen uit te leggen maak ik gebruik van de inspraakbijeenkomst van de gemeenteraadsvergaring van Midden Drenthe op 3 november 2014.⁴⁰ Waar deze tekortschoten heb ik citaten van nationale politici in kranten gekozen. Ik heb er bewust voor

⁴⁰ 'Vergadering Gemeenteraad - 03 november 2014' Agendapunt 3 Gelegenheid om in te spreken: [https://www.middendrenthe.nl/zaakinfo/!suite30.scherm1199?mZaak=315169&mIndOpen=J&mIndBesluiten=N.\[6-5-2015\]](https://www.middendrenthe.nl/zaakinfo/!suite30.scherm1199?mZaak=315169&mIndOpen=J&mIndBesluiten=N.[6-5-2015])

gekozen om hier nog geen citaten te nemen uit het archiefmateriaal, dit om nog geen voorschot op mijn latere betoog te nemen.

Het legalistisch frame valt te omschrijven met het volgende citaat van Fred Teven: 'Op hen [uitgeprocedeerde asielzoeker] rust onverkort de plicht om Nederland te verlaten.'⁴¹ Maar ook meer politieke of wereldlijke realiteit citaten zoals: 'De aanpak van problematiek met de vluchtelingen is een van de grootste waar de wereld nu voor staat',⁴² passen in dit frame.

Onder het competitie- en angstframe vallen uitspraken zoals: 'Toen je tot voor kort het dorpje inreed en iemand tegenkwam, werd er gegroet. Het dorpje is nu echter totaal ontwricht'.⁴³ Voor culturele competitie: 'Nederlanders bellen wel eens, maar zijn nooit echt serieus.', 'We roepen dat ze onze baantjes inpikken, maar wij willen die baantjes niet.'⁴⁴ is een voorbeeld dat verwijst naar economische competitie. En: 'Maar is het de bedoeling dat wij als eersten in ons land ons maar moeten gaan aanpassen aan onze wereldgasten?' is een voorbeeld van sociale competitie.⁴⁵ Bij procedurele vragen moet gedacht worden aan: 'Hoe lang blijft het AZC bestaan?' en 'Wanneer komen de eerste asielzoekers?'⁴⁶ Onder de *number game* vallen uitspraken zoals: 'dat Oranje hèt dorpje van Nederland is waar meer asielzoekers wonen dan autochtonen, en wel 10 op 1.'⁴⁷

De kostenkant van het kosten-baten frame gaat letterlijk over de kosten. Gedacht moet worden aan een uitspraak als: 'De huizen in Oranje zijn onverkoopbaar geworden door de komst van de opvang.'⁴⁸ Ook de batenkant van dit frame gaat over wie er aan kan verdienen. Een argument als: 'Wie had er baat bij een snelle en geforceerde plaatsing van 1400 mensen? Van der Most [eigenaar vakantiecamp]? Ja natuurlijk. [...] Zijn portemonnee werd er echt niet dunner van'⁴⁹, valt onder het kosten-baten frame.

Bij het morele persoonlijke frame gaat het om wat speelt bij mensen en wat daarbij zorgt voor een standpunt over een AZC. De morele overweging is een overweging op basis van eigen overtuiging of geloofsovertuiging. Begrippen als menswaardig bestaan, humanitaire of christenplicht spelen hierbij een rol. Maar ook persoonlijke interesse speelt hierbij een rol. Iemand die nieuwsgierig is naar het leven op het AZC, zal zich in een ambigue positie bevinden en nog bezig zijn met het vormen van een mening. Het NIMBY argument valt het beste samen te vatten in volgend citaat: 'Ben ik tegen de komst van vluchtelingen? Nee zeker niet! Maar wel in deze verhouding want het aantal is buitenproportioneel, wij vormen straks als dorp een

---

⁴¹ 'Teeven is om: hij gaat betalen voor bed, bad en brood.' *Trouw* (20 januari 2015)

⁴² "Vluchtelingenstromen richting Europa komen vooral uit de dictaturen' *Nu.nl* via: <http://www.nu.nl/politiek/4020672/vluchtelingenstromen-richting-europa-komen-vooral-dictaturen.html> [6-5-2015]

⁴³ *Ibidem*

⁴⁴ 'De Polen doen het werk waar Nederlanders geen zin in hebben...' *De Gelderlander* (10 juli 2013) 3

⁴⁵ 'Vergadering Gemeenteraad - 03 november 2014' Agendapunt 3 Gelegenheid om in te spreken: <https://www.middendrenthe.nl/zaakinfo/!suite30.scherm1199?mZaak=315169&mIndOpen=J&mIndBesluiten=N>.

⁴⁶ *Ibidem*

⁴⁷ *Ibidem*

⁴⁸ *Ibidem*

⁴⁹ *Ibidem*

buitenwijk van het AZC.⁵⁰ Onder wantrouwen in de politiek valt het volgende citaat: 'B&W? Vast wel, waarom zouden zij anders halve waarheden verkondigen of leugens rondbazuinen? Dat liegen niet vies gevonden wordt, blijkt ook uit andere situaties in deze gemeente.'⁵¹

---

⁵⁰ Ibidem

⁵¹ Ibidem

Hoofdstuk 2. Politiek, economie en asiel in Nederland

De komst van AZC's naar Nederland is niet los te zien van de politieke en economische situatie in Nederland. Hieronder schets ik eerst de algemene politieke en economische context. Daarna wordt er chronologisch gekeken naar het beleid omtrent asielzoekers in Nederland. Ten slotte wordt gekeken naar de aantallen en de herkomst van vluchtelingen.

2.1 Kabinetten in de periode 1979 - 2002

In 1979, onder het eerste kabinet Van Agt, brak de tweede Oliecrisis uit. Meerdere grote Nederlandse bedrijven gingen failliet. Verschillende industrieën werden gesaneerd te beginnen met de mijn- en metaalindustrie. Er ontstond een verschuiving van de industriesector naar de dienstensector. Deze crisis deed het kabinet Van Agt er toe besluiten een Keynesiaans economisch beleid te gaan voeren.⁵² Dit Keynesiaanse model mislukte in Nederland wat leidde tot de ontsporing van de Nederlandse economie. Tussen 1982 en 1983 was er een economische recessie die bekend kwam te staan onder de naam de Dutch Disease. Het dieptepunt van deze Dutch Disease was in 1982: de economie groeide toen nog wel met 1.2 procent, maar de werkloosheid was opgelopen tot 12 procent van de beroepsbevolking en het financieringstekort tot 10 procent van het nationaal inkomen.⁵³ Door deze crisis kwamen veel gastarbeiders zonder werk te zitten.

In 1982 trad het eerste Kabinet Lubbers aan, bestaande uit CDA en VVD. Dit kabinet wilde de Dutch Disease oplossen door het ombuigen van het financieringstekort en het versterken van de concurrentiepositie van Nederland in de wereld. Een kleinere overheid moest de sleutel zijn om Nederland weer uit het slop te trekken. Het Kabinet Lubbers kwam in overleg met vakbonden en werkgeversorganisaties tot de Akkoorden van Wassenaar. Met de Akkoorden van Wassenaar was het poldermodel terug in de Nederlandse politiek.⁵⁴

Premier Lubbers (CDA) kon na de verkiezingen van 1986 verder regeren met de VVD. Het Kabinet Lubbers II had een meerderheid van 81 zetels in de Kamer. In 1989 trad het Kabinet Lubbers III aan. Lubbers III was geen coalitie met de VVD maar met de PvdA. Na het ruw opzij zetten van de PvdA bij de totstandkoming van het kabinet Van Agt I had de PvdA aan geen enkel kabinet meer deelgenomen. Maar omdat Lubbers (CDA) wilde bewijzen dat hij ook met links kon regeren, stond in 1989 het Kabinet Lubbers III op het bordes, bestaande uit bewindslieden van CDA en PvdA.⁵⁵

In 1994 zakte het CDA van 35 procent naar 23 procent van de stemmen. Dit was het moment voor Wim Kok, vicepremier in Lubbers III en namens de FNV verantwoordelijk voor

---

⁵² M. Prak, J.L. van Zanden, *Nederland en het poldermodel. Sociaal-economische geschiedenis van Nederland, 1000-2000* (Amsterdam 2013) 247, J. Jansen, *Bepaalde huisvesting*. 54.

⁵³ P. de Rooy, *Republiek van rivaliteiten. Nederland sinds 1813* (Haarlem 2005) 267-268 en Prak en van Zanden *Nederland en het poldermodel* 247,264

⁵⁴ Rooy, *Republiek van rivaliteiten* 270 en Prak en van Zanden *Nederland en het poldermodel* 265-266 en Meloen e.a., *De opvang* 19-20 en Jansen, *Bepaalde huisvesting* 54.

⁵⁵ Tweede Kamer Verkiezingen 1918-heden:

<http://www.verkiezingsuitslagen.nl/Na1918/Verkiezingsuitslagen.aspx?VerkiezingsTypeld=1> [6-5-2015] en Walaardt, *geruisloos inwilligen* 331 en Andere Tijden: Premiersrapport Ruud Lubbers:

http://www.npo.nl/andere-tijden-extra/28-12-2013/NPS_1235382 [6-5-2015].

de Akkoorden van Wassenaar, om het CDA buiten een coalitie te houden. Wim Kok koos er voor om met VVD en D66 een kabinet te vormen. Het kabinet Kok I was het eerste kabinet sinds 1918 waar geen van de confessionele partijen aan deelnam. Daar kwam ook de naam Paars kabinet vandaan: het socialistische rood en het liberale blauw zonder het groen van het CDA. De ideologie van de markt was na de Val van de Muur zo sterk geworden dat een paarse coalitie mogelijk was.⁵⁶ Het overleggen tussen allerlei partijen, wat aan de basis lag van het poldermodel, zat ook in de procedure bij de komst van een AZC.

2.2 De Nederlandse politiek, het asielbeleid en de wetgeving

Vanaf de Tweede Wereldoorlog heeft Nederland een restrictief asielbeleid en een restrictief immigratiebeleid gevoerd. Tijdens de Koude Oorlog werd er onderscheid gemaakt tussen communistische vluchtelingen en niet-communistische vluchtelingen. Geen westers land durfde in de jaren '70 strenge maatregelen te nemen tegen communistische vluchtelingen. Een liberale democratie deed dat om humanitaire redenen niet. Vanuit de EEG kwamen in de jaren '80 onheilspellende geluiden over de grote toestroom van asielzoekers. In 1987 kwam er een verklaring vanuit de EEG dat vluchtelingen de grootste bedreiging waren voor een vrij open Europa. De jurist Keely⁵⁷ sprak aan het einde van de Koude Oorlog zelfs over twee asielregimes. Een soepel regime voor mensen uit communistische landen en een streng regime voor niet-communistische asielzoekers.⁵⁸ Opgemerkt moet wel worden dat de groep niet-communistische asielzoekers zeer gering was.

De periode tussen 1984 en de nieuwe vreemdelingenwet in 1994 kenmerkt zich door eindeloze juridische trajecten voor vluchtelingen en veranderingen in het beleid om dit te verkorten. Ambtenaren van het ministerie van Justitie en Buitenlandse Zaken maakten beslissingen over toelating of afwijzing. Een asielverzoek kwam binnen bij Justitie bij de Dienst Vreemdelingenzaken, die verantwoordelijk was voor de evaluatie van een verzoek. De Directie Algemene Zaken (DAZ) moest namens het ministerie van Buitenlandse Zaken instemmen met een vluchtelingenstatus. In 1991 verloor de DAZ dit instemmingsrecht. Justitie kon altijd besluiten een andere status dan de vluchtelingenstatus te verlenen. Vanaf 1985 neemt de invloed van andere ministeries af ten opzichte van de periode voor 1985. Alleen het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC) heeft nog enige invloed, doordat ze vanaf 1985 verantwoordelijk waren voor de huisvesting van Tamils.⁵⁹

De Tamilproblematiek begon begin jaren '80 toen er grote groepen Tamils van Sri Lanka naar Europa kwamen. De vluchtmotieven van deze groepen waren onbekend bij het grote publiek, maar omdat ze regelmatig negatief in het nieuws kwamen en Tamils niet pasten in het klassieke beeld van een vluchteling, werden ze door het grote publiek al snel gezien als economische vluchtelingen. Door de grote aantallen Tamils die naar Nederland kwamen had

---

⁵⁶ Rooy, *Republiek van rivaliteiten* 277 en Prak en van Zanden, *Nederland en het poldermodel* 272.

⁵⁷ C.B. Keely, 'The international Cold War regime(s): The end of the cold war matters', *International Migration Review* 35: 1 (2001) 303-314, aldaar 307-308.

⁵⁸ Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 18-19, 24, 249, L.P. Moch, *Moving Europeans. Migration in Western Europe since 1650* (Bloomington 2003, 2^e editie) 189-191.

⁵⁹ Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 247, 252

Vluchtelingenwerk niet genoeg opvangplaatsen. Daarbij trokken Tamils vooral naar Amsterdam en Den Haag. Deze twee gemeenten moesten hierdoor aankloppen bij (malafide) huiseigenaren. De verblijfloccaties bleken te duur en soms te klein of niet volgens de regels, daarom moesten de gemeenten Amsterdam en Den Haag regelmatig locaties sluiten. Vervolgens besloten Amsterdam en Den Haag gemeentelijke opvang te bieden aan Tamils.⁶⁰

Naast de opvang bij particulieren, wat veel geld kostte, waren gemeenten ook nog verplicht om 10 procent van de bijstandsuitkering van een asielzoeker te betalen. Dit droeg bij aan een financiële strop voor Den Haag en Amsterdam. Beide gemeenten stuurden brandbrieven naar de Tweede Kamer en de Regering. De Regering deed in eerste instantie weinig. Alleen bestaande instanties kregen tijdelijk extra mensen en geld. Pas in april 1985 kwam er beleid voor het spreiden van Tamils over Nederland en het beperken van de kosten door geen bijstandsuitkeringen meer te verstrekken aan deze groep. Dit was onderdeel van de Regeling verblijf van Tamils (RvvT). In 1986 nam de druk op het asielsysteem in Nederland verder toe. Alle partijen in de Kamer waren van mening dat er iets aan het beleid moest veranderen. CDA-Kamerlid Evenhuis-Van Essen kwam met een Kamerbreed gesteunde motie die de opvang in handen moest brengen van de Rijksoverheid.⁶¹

Minister van WVC, Brinkman (CDA,) liet deze motie eerst rusten, maar nadat er in de nacht van 23 op 24 april 1986 opstanden uitbraken in verschillende Tamilopvangplaatsen en daarmee het beeld in de media veranderde, kwam Brinkman met de toezegging dat er een hervorming zou komen van het systeem met het plan Evenhuis als uitgangspunt. Op 1 november 1987 trad de Regeling Opvang Asielzoekers (ROA) in werking. De Rijksoverheid werd verantwoordelijk. De eerste plaats waar centrale opvang tot stand kwam was Luttelgeest. Daar opende in 1987 het eerste asielcentrum in Nederland. Het ministerie van WVC was niet bij machte dit zelfstandig te regelen, omdat ze geen eigen grond en woningen had.⁶²

Terwijl het aantal allochtonen in Nederland steeg, voelde een groep autochtonen zich in de verdrukking komen. In 1982 kwam Hans Janmaat met de Centrum Partij (CP) in de Kamer. De CP had eigenlijk maar één programma punt: 'Nederland voor de Nederlanders', de CP was tegen grootschalige immigratie. Vooral in de Randstad kreeg de CP aanhang. Janmaat verdween in 1986 weer uit de Kamer, om in 1989 terug te keren met een afsplitsing van de Centrum Partij: de Centrum Democraten (CD). In 1998 verdwenen ook de CD weer uit de Kamer. De CP en de CD vertegenwoordigden een tegengeluid op het gebied van asiel en migratie. Het was een geluid dat werd versterkt door de Rushdi-Affaire in 1988. Tijdens de Rushdi-Affaire waren er in Nederland demonstraties van moslims die hier gekomen waren als gastarbeider. Zij protesteerden tegen de boeken van Rushdi en wensten hem dood. Dit zorgde voor een schok in Nederland, omdat groepen gastarbeiders, waarvan werd gedacht dat ze zich

---

⁶⁰ T.B. Alink, *Crisis of Kans? De relatie tussen crisis en hervormingen in het vreemdelingenbeleid in Nederland en Duitsland* (Utrecht 2006) 86-88 en T. Walaardt, 'Patience and perseverance. The asylum procedure of Tamils and Iranians in the Netherlands in the mid-1980s.', *Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis* 8:3(2011) 2-31

⁶¹ Alink, *Crisis of Kans?* 88-89, 93-97.

⁶² Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 18-19, 24, Meloen e.a., *De opvang* 23, 28 en Moch, *Moving Europeans* 189-191 en J.H.L. Puts, *Asielzoekers tussen Rijk en gemeenten. Onderhandelingen over de huisvesting van migranten* (Nijmegen 1995) 1, 36 en Alink, *Crisis of Kans?* 97-99

thuis voelden in Nederland, opeens protesteerden tegen onze vrijheid van meningsuiting.⁶³ Voor asielzoekers uit moslimlanden maakte dit alles de procedure niet gemakkelijker.

De toenemende druk op het asielsysteem zorgde ervoor dat vanaf midden jaren '80 maatregelen werden genomen om het aantal asielzoekers terug te dringen. De overheid nam vier type maatregelen om het systeem te versnellen. De eerste betrof de effectiviteit van het uitzettingsbeleid. Dit was moeilijk omdat identificatiepapieren vaak ontbraken, waardoor landen uitgezette asielzoekers niet accepteerden. De tweede maatregel was het detineren van uitgeprocedeerde asielzoekers, om te voorkomen dat zij onderdoken. De derde maatregel was huisvesting op afgelegen locaties. Hierdoor zou er geen band ontstaan tussen de asielzoekers en de bevolking. De vierde maatregel was Europese georiënteerd. De weg die toekomstige asielzoekers naar Europa zouden maken, moest zo moeilijk mogelijk zijn. Gedacht moet worden aan versterkte bewaking van de buitengrenzen en mensen juridisch gezien niet binnen laten komen, maar vanuit internationaal gebied terugsturen.⁶⁴

Vanaf januari 1992 ging het Nieuwe Toelatings- en Opvangmodel in. De ROA werd in het vervolg voorafgegaan door een onderzoek in een Onderzoek Centrum (OC). Daarbij werd er ook het COA opgericht: de Centrale Opvang Asielzoekers.⁶⁵ In 1996 werd de ROA-regeling afgeschaft. Daarnaast kwam er een zogenoemde waterscheiding tussen de rijksoverheid en het COA aan de ene kant en de gemeenten aan de andere kant. Dit hield in dat alle zaken aangaande asielzoekers bij de rijksoverheid kwamen te liggen. Gemeenten die een taak hadden om mensen in de procedure op te vangen verloren deze. Ook werd in 1996 het eerste Vertrekcentrum van Nederland geopend in het Drentse Ter Apel. Uitgeprocedeerde asielzoekers, die het land zouden moeten verlaten, moesten zich melden bij het Vertrek centrum om uitgezet te worden. Vanwege hoge kosten en het feit dat het niet functioneerde, sloot het vertrekcentrum in 1999.⁶⁶

In 1994 werd het COA een zelfstandig bestuursorgaan. Juridisch gezien betekent dit dat het een zelfstandige rechtspersoon is. Ambtenaren van het COA zijn met bevoegdheden bekleed die niet direct onder verantwoordelijkheid van de minister vallen. Wel geeft de minister of staatssecretaris opdrachten aan het COA. Daarmee blijft de minister politiek verantwoordelijk. De zelfstandige rechtspersoon is niet ondergeschikt aan de minister of staatssecretaris. Op het moment dat het COA een zelfstandig bestuursorgaan werd, veranderde de naam, maar niet de afkorting COA. Het Centrale Opvang Asielzoekers werd na 1994 het Centraal orgaan Opvang Asielzoekers. Het zelfstandige COA kan direct onderhandelen met gemeenten over de opvang. Dit was mogelijk omdat er in Nederland draagvlak was ontstaan voor centrale opvang.⁶⁷

---

⁶³ Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 251, L. Lucassen en J. Lucassen, *Winnaars en verliezers. Een nuchtere balans van vijfhonderd jaar immigratie*. (Amsterdam 2012) 80-81.

⁶⁴ Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 253 en Moch, *Moving Europeans* 192

⁶⁵ Geuijen, *De asielcontroverse* 58

⁶⁶ *Ibidem* 60-61

⁶⁷ Meloen e.a., *De opvang* 27-30 en M.C. Burkens, H.R.B.M. Kummeling, B.P. Vermeulen, R.J.G.M. Widdershoven, *Beginselen van de democratische rechtsstaat. Inleiding tot de grondslagen van het Nederlandse staats- en bestuursrecht* (Alphen aan de Rijn 2006, 6^e druk) 56-58, 238, 251 en Puts, *Asielzoekers tussen Rijk en gemeenten* 38.

In 1994 veranderde er voor het COA nog iets. De verantwoordelijkheid voor de aanmelding ging over naar de nieuw opgerichte Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). De IND was net als het COA een zelfstandig bestuursorgaan. De IND werd verantwoordelijk voor de gang van zaken in de nieuwe aanmeldcentra. Pas wanneer de IND een aanvraag als succesvol beschouwde, werden asielzoekers doorgestuurd naar een opvangcentrum van het COA. De opvang van het COA was sober maar humaan. Het werd de Bed (opvang), Bad (eenvoudige verzorging) en Brood (voedsel) regeling genoemd.⁶⁸

Doordat de asielprocedures lang duurden en het aantal aanvragen steeds groter werd, raakte de opvang overvol. Het gevolg was dat de opvangmogelijkheid moest worden verruimd. Leegstaande rijksgebouwen en kazernes werden vanaf 1994 in gebruik genomen als AZC. Er kwamen nieuwe aanmeldcentra om de opvang beter te reguleren. Daarnaast kwamen er zogenoemde porto-cabine opvanglocaties. Dit werd noodopvang genoemd. Later kwamen er ook Tijdelijke Opvang Centra (TOC) en Pre-Opvang Centra (POC).⁶⁹

Het coalitieakkoord van Paars II (PvdA, VVD, D66) beschreef dat er meer aandacht geschonken moest worden aan de kwaliteit in de eerste fase van de asielprocedure. In 1999 groeide de consensus dat deze doelstelling niet was gehaald. Vandaar dat er werd besloten om staatssecretaris Job Cohen (PvdA) een nieuwe Vreemdelingenwet te laten schrijven. Deze Vreemdelingenwet 2000 had drie doelstellingen:

1. Verbetering van de kwaliteit van beslissingen in eerste aanleg
2. Verbeteren en versnellen van de gehele procedure
3. Beperken van het aantal beroepsprocedures en het bevorderen van de terugkeer.

Om dit te bereiken werd het drie-fasen-model ingevoerd. In dit model kwam een asielzoeker binnen in een Aanmeld Centrum (AC). Hier werd besloten de asielzoeker door te sturen naar een Onderzoeks- en Opvang Centrum (OC) of werd het verzoek afgewezen. Vanuit het OC werd een asielzoeker doorgestuurd naar een AZC, of werd de procedure afgewezen.⁷⁰

Na het invoeren van de Vreemdelingenwet 2000 leek de politieke rust rond asiel en migratie te zijn weergekeerd. In 2002 veranderde dit door het ten tonele verschijnen van Pim Fortuyn. Eerst als politiek leider van Leefbaar Nederland en later als lijsttrekker van zijn eigen Lijst Pim Fortuyn (LPF). Met de opkomst van deze politicus en zijn populariteit bij het grote publiek, kwamen immigratie en integratie weer hoog op de politieke agenda.⁷¹ Door politici als Rita Verdonk (VVD, TON) en Geert Wilders (VVD, PVV) is het asiel- en migratievraagstuk nog altijd actueel.

2.3 Aantallen en herkomst van asielzoekers

Politieke en sociale onrust in grote delen van de wereld zorgde ervoor dat er grote groepen mensen op drift raakten. Vanaf halverwege de jaren '80 kwamen groepen immigranten aan in

---

⁶⁸ Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 31 en Meloen e.a., *De Opvang* 31

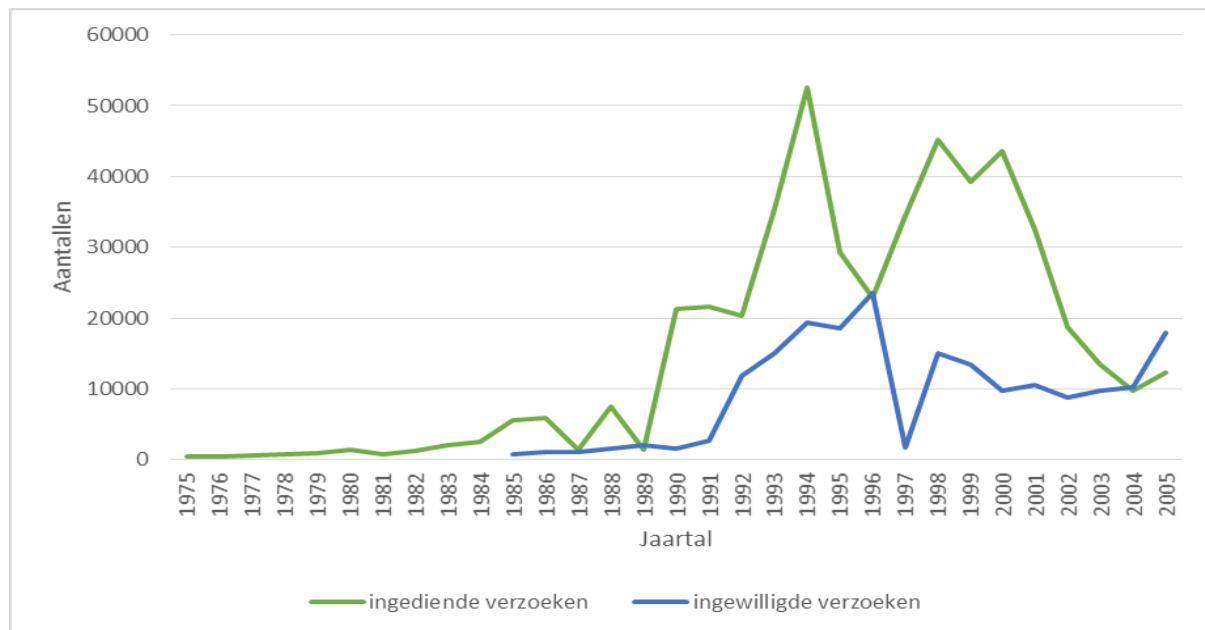
⁶⁹ Meloen e.a., *De opvang* 25, 27, 29

⁷⁰ Geuijen, *De asielcontroversie* 62-63

⁷¹ Meloen e.a., *De opvang* 36.

westerse landen en dus ook in Nederland. Het verloop van het aantal asielaanvragen en het aantal ingewilligde verzoeken is te zien in grafiek 1.

Grafiek 1: Asielverzoeken periode 1980-2000

CBS Statline ⁷²

Uit grafiek 1 is op te maken dat het aantal aanvragen tussen 1989 tot 1994 stijgt. Door de oorlog in Joegoslavië was 1994, in de periode 1980-2000, het hoogtepunt van het aantal asielaanvragen in één jaar. In 1995 en 1996 daalt het aantal aanvragen om daarna in 1998 een nieuwe piek te bereiken.⁷³ Nederland nam in de periode 1990-2003 8 procent op van het totale aantal vluchtelingen, die naar de vijftien landen van de Europese Unie kwamen. Nederland stond hiermee op een vierde plaats achter Duitsland, Engeland en Frankrijk. Kijkend naar bevolkingsaantallen en de hoeveelheid opgevangen vluchtelingen stond Nederland relatief hoger, omdat Nederland minder inwoners heeft dan Duitsland, Engeland en Frankrijk, die grotere aantallen opvingen.⁷⁴

In 1985 kwam Michail Gorbatsjov aan de macht als partijleider in de Sovjet Unie. Gorbatsjov voerde twee grote hervormingen door: Perestrojka en Glasnost. Hoewel het de bedoeling was van Gorbatsjov om de Sovjet Unie bij elkaar te houden, begon deze te ontbinden. In 1988 kwamen Polen en Hongarije als eerste los van de invloedssfeer van de Sovjet Unie. Eén jaar later viel de Berlijnse Muur. In 1991 werd de Sovjet Unie opgeheven.⁷⁵

⁷² Asielverzoeken; kerncijfers, 1975 – 2006:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37970ned&D1=0,3&D2=0-30&HDR=T&STB=G1&VW=T> [6-5-2015]

⁷³ Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 38-39, 248 en Meloen e.a., *De opvang* 25.

⁷⁴ R. van der Erf, 'Asiëdruk in Nederland zakt onder EU-gemiddelde', *Demos. Bulletin over Bevolking en Samenleving* 20:9 (Oktober/november 2004) 65-67 aldaar 66

⁷⁵ J.P. McKay, D.H. Hill, J. Buckler (red.) *A History of Western Society* (Boston, New York 2011, 10e editie,) 980-991 en Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 249-251

Al voordat Gorbatsjov aan de macht was gekomen was de Sovjet Unie Afghanistan binnengevallen. Op het moment dat de Sovjet Unie zich in 1987 terugtrok, kwam de Moedjahedien aan de macht in Afghanistan. Deze machtsovername in Afghanistan bracht grote groepen vluchtelingen op de been. Zowel vanuit de Sovjet Unie als uit Afghanistan kwamen er asielzoekers naar Nederland.⁷⁶

In de jaren '90 ontbond de Federale Republiek Joegoslavië. Het splitste op in zeven onafhankelijke landen. De ontbinding begon in 1991, op het moment dat Kroatië en Slovenië uit de federatie stapten. In het overgebleven deel van Joegoslavië brak daarna een burgeroorlog uit. De VN besloot in 1992 om in te grijpen. Nederland leverde ook soldaten aan deze VN-missie. Het Nederlandse Dutchbat regiment werd verantwoordelijk voor de Moslimenclave Srebrenica. Het lukte de Nederlandse soldaten niet om deze enclave te verdedigen tegen het Servische leger onder leiding van Ratko Mladić. Meer dan 8300 Bosnische moslims vonden de dood na. De schuld die Nederland voelde voor het niet kunnen verdedigen van de enclave, zorgde ervoor dat alle Bosniërs in Nederland onmiddellijk een verblijfsvergunning kregen.⁷⁷

Andere redenen dat vluchtelingen naar Nederland kwamen waren onder meer de Eerste Golfoorlog in 1990-1991 en burgeroorlogen en honger in Afrika.⁷⁸ Volgens gegevens van het CBS waren er in de periode 1980-2000 72 landen waar mensen die asiel aanvroegen vandaan kwamen. De grootste groep vluchtelingen kwam uit het Midden Oosten. 98.245 aanvragen kwamen uit deze regio. Het Midden Oosten werd gevolgd door voormalig Joegoslavië (63.960), Oost Azië (50.340) en Zuidelijk Afrika (50.310). Volgens het CBS kwamen er geen asielaanvragen uit West Europa, Noord Amerika en Oceanië.⁷⁹ Het totaalbeeld omgezet in percentage is af te lezen in grafiek 2.

---

⁷⁶ Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 251

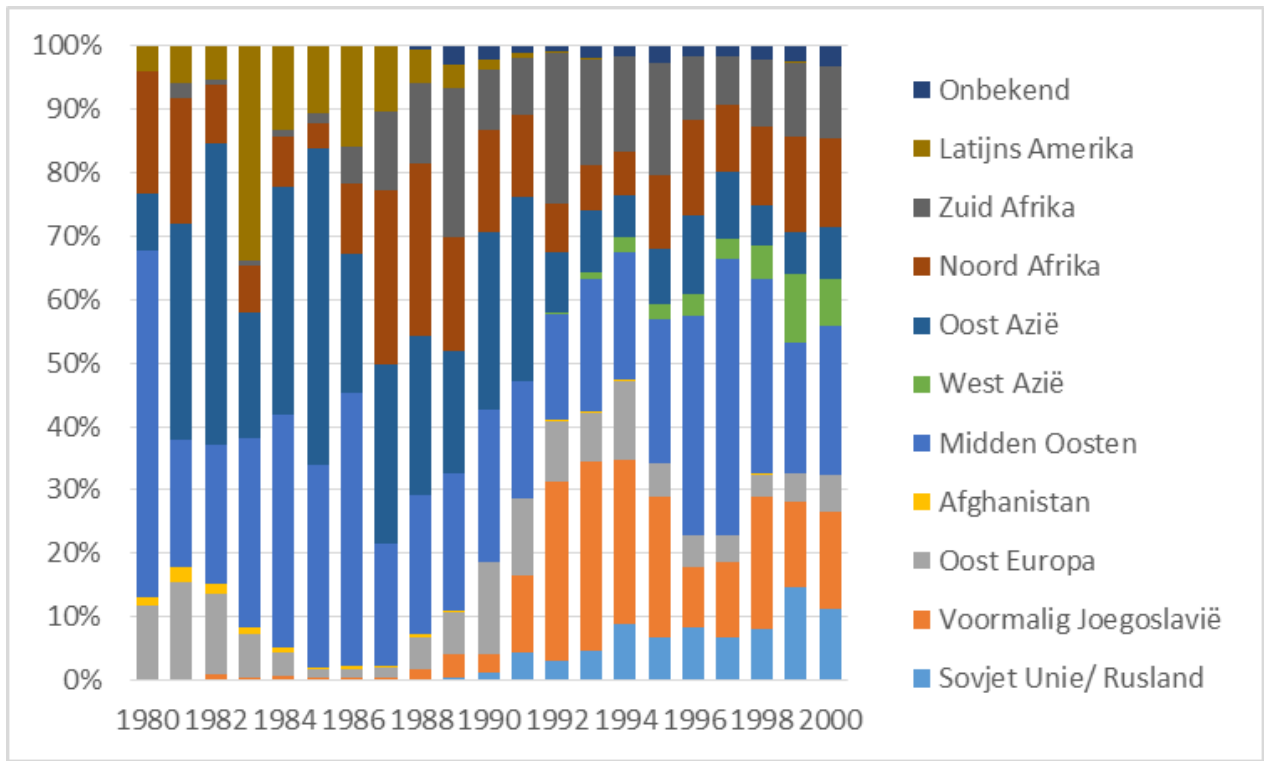
⁷⁷ Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 251 en McKay, *A History of Western Society* 1000-1002

⁷⁸ Walaardt, *Geruisloos inwilligen* 249-252 en J.C.H. Schalekamp, *Waarom de politiek teleurstelt* (Huizen 2012) 254.

⁷⁹ Asielverzoeken; vanaf 1980 naar nationaliteit :

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=80059NED&D1=1&D2=a&D3=0-20&HDR=T,G2&STB=G1&VW=T> [6-5-2015]

Grafiek 2: Herkomst van asielzoeker

CBS Statline ⁸⁰

⁸⁰ Ibidem

Hoofdstuk 3. De Lier, zijn bewoners en het AZC.

De Lier is een plaats in het zuidwesten van Zuid-Holland en ligt in de tuinbouwstreek het Westland. De gemeente De Lier bestond naast de kern De Lier uit het buurtschap Westerlee. De gemeente De Lier groeide in de periode 1988 – 2003 van 10.058 inwoners naar 11.375.⁸¹ De gemeente De Lier bevindt zich ten noordwesten van Rotterdam en ligt tussen Delft en de Nieuwe Waterweg.

Figuur 1: Kaart van De Lier en omgeving

Google maps

De gemeente De Lier was tot 2004 een zelfstandige gemeente. Na de gemeentelijke herindeling in 2004 ging De Lier op in de gemeente Westland, samen met de gemeenten Naaldwijk, 's-Gravenzande, Monster en Wateringen. De gemeente De Lier had 3.262.135 m² glastuinbouw in zijn gemeente. De teelt bestaat voor 42 procent uit glasgroenten en voor 57 procent uit bloemen en planten.⁸² Lierenaren die werkten in de glastuinbouw hadden waarschijnlijk veel te maken met gastarbeiders. Deze gastarbeiders woonden overigens niet in De Lier. In 1996 had 98 procent van de Lierenaren alleen een Nederlands paspoort.⁸³

Om een goed profiel te maken van De Lierenaar, gebruik ik een scala van gegevens uit de periode 1999 tot heden. Het inkomen is het eerste aspect van De Lierenaar dat bekeken wordt: In 2009 was dit in De Lier €21.300, in Nederland lag dit op €24.300. In 2011 bestond het Westland voor 27 procent uit mensen met een hoog inkomen. Dit was 7 procent meer dan

⁸¹ Bevolking; geslacht, leeftijd, burgerlijke staat en regio, 1 januari:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=03759ned&D1=0&D2=129&D3=0,468,484&D4=0-15&HDR=T&STB=G2,G3,G1&VW=T> [6-5-2015]

⁸² Landbouw; gewassen, dieren, grondgebruik, gemeente, 2000 – 2009:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=71416ned&D1=28-40&D2=0,43,63,121,415,460,466,652&D3=0&HDR=T&STB=G2,G1&VW=T> [6-5-2015]

⁸³ Bevolking; geslacht, leeftijd, nationaliteit en regio, 1 januari

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=70634ned&D1=0&D2=0&D3=0-1,21,26&D4=434&D5=0-5&HDR=T,G1,G4&STB=G3,G2&VW=T> [6-5-2015]

het landelijk gemiddelde.⁸⁴ Het aantal uitkeringen lag in De Lier lager dan in de rest van Nederland: 67 op de 1000 inwoners van De Lier kregen een uitkering. In Nederland lag dit op 128 op de 1000.⁸⁵ In De Lier werd in 2011 326.876 uur gewerkt verdeeld over 1027 bedrijven. De agrarische sector was de grootste werkgever. 36,4 procent van de banen was in deze sector verdeeld over 277 bedrijven. Dit werd gevolgd door de groot- en detailhandel en de bouwnijverheid, verantwoordelijk voor respectievelijk 17,4 procent en 6,6 procent van de banen.⁸⁶

Dat inwoners van De Lier vlak bij huis bleven werken, zou met de gedeeltelijk geïsoleerd ligging van het dorp te maken kunnen hebben. Met het openbaarvervoer naar Delft duurde 25 minuten, naar Rotterdam en Den Haag 40 minuten.⁸⁷ Met de auto van de Dorpsstraat naar de Markt in Delft is 20 minuten, naar de Coolsingel in Rotterdam 30 minuten en naar het Plein in Den Haag 25 minuten.⁸⁸ Keuzebepalend kon ook zijn dat er in de omgeving voldoende werk was en of er op een andere plaats dichterbij meer werk is dat bevalt.

Het gemeentebestuur De Lier had tussen 1986 en 2004 vijftien Raadszetels, waarvan er twee bezet werden door wethouders. Het CDA was de grootste partij. Tijdens de verkiezingen in 1986, 1990 en 1994 haalde deze partij zelfs een absolute meerderheid. In 1990 had het CDA meer dan 62 procent van de stemmen. Andere partijen in de Lierse Raad waren de VVD, de PvdA en de GPV. Na 1998 kwamen er ook verschillende lokale partijen in de Raad.⁸⁹

Bij Tweede Kamerverkiezingen was onder de kiezers in De Lier dezelfde trend te zien. Bij verkiezingen in 1986 en 1989 kreeg het CDA de meerderheid van de Lierse stemmen. Verder groeien en krimpen hier partijen met de landelijke trend mee. Als we kijken naar de anti-immigratiepartijen CP en CD zien we dat hier wel op werd gestemd in De Lier, maar niet overweldigend. Deze twee partijen haalden maximaal 2,4 procent van de stemmen. De LPF

---

⁸⁴ Kerncijfers wijken en buurten 2009-2012:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=70904ned&D1=0-1,32-42,58-93,99-121&D2=16527,16672&D3=0&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T> [6-5-2015] en Inkomsten NL:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=71512ned&D1=2&D2=0&D3=9&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T> [6-5-2015] en Laag inkomen NL:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37119&D1=2&D2=30&D3=15-24&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T> [6-5-2015] en Vitis Westland, *profiel De Lier* 6 via:

<http://vrijwilligerswerkwestland.nl/site/documents/11990/Profiel+De+Lier+01092014-Definitief.pdf> [6-5-2015]

⁸⁵ Kerncijfers wijken en buurten 2009-2012:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=70904ned&D1=0-1,32-42,58-93,99-121&D2=16527,16672&D3=0&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T> en Personen met een uitkering per gemeente

<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/cijfers/extra/personen-uitkering.htm>

⁸⁶ Vitis Westland, *profiel De Lier* 6, 24.

⁸⁷ 9292.nl vertrek woensdag om 10 uur van de Hoofdstraat naar Delft, Rotterdam en Den Haag Centraal station.

⁸⁸ Tijden via google.nl/maps

⁸⁹ Gemeenteraadsverkiezingen:

<http://www.verkiezingsuitslagen.nl/Na1918/Verkiezingsuitslagen.aspx?VerkiezingsTypeld=3> Jaartallen: 1986, 1990, 1994, 1998, Provincie: Zuid Holland, Gemeente: De Lier (1986: Lier (De)) [6-5-2015]

haalde in 2002 wel 21,3 procent van de Lierse stemmen.⁹⁰ Dit was in lijn met het landelijke beeld van de LPF.

Voor een kleinere gemeente heeft De Lier veel basisscholen: vijf voor 2358 jongeren. Van deze vijf basisscholen zijn er volgens de onderwijsinspectie drie met een Protestants-christelijke achtergrond, een Katholieke en een openbare.⁹¹ Het Westland kenmerkt zich door een lager opleidingsniveau dan de rest van Nederland. Respectievelijk 8 en 19 procent van de Westlandse leerlingen gaat naar het VWO of het HBO, waar dit landelijk 9 en 22 procent is. Problemen zijn er weinig. 2,14 procent van de jongeren was verdachte van een delict (Nederland 2,57 procent) en de jeugdwerkloosheid tussen zestien en tweeëntwintig jaar was slecht 0,62 procent (Nederland 1,21 procent).⁹²

De Lier heeft drie kerken. Twee van de drie zijn Protestantse kerken en één Katholiek. Op gebied van religie valt verder de carnavalsvereniging op. Sinds 1953 werd De Lier tijdens carnaval omgedoopt tot Theebuckersgat. Tot 1973 had De Lier twee voetbalverenigingen: een zaterdagvereniging met Protestantse achtergrond en een zondagvereniging met Katholieke achtergrond. Na 1973 zijn deze twee verder gegaan als V.V. Lyra.⁹³ Het verenigingsleven heeft een breed draagvlak onder de bevolking. 48 procent van de dorpingen was lid van een vereniging en 52 procent ondersteunt in enige mate een van de vijftien sportverenigingen of 26 culturele verenigingen in het dorp.⁹⁴

Figuur 2: De Katholieke kerk en De Lierse Dom (PKN)

Westlands Museum⁹⁵

Eigen collectie

⁹⁰ Tweede Kamer Verkiezingen:

<http://www.verkiezingsuitslagen.nl/Na1918/Verkiezingsuitslagen.aspx?VerkiezingsTypeld=1> Jaartallen: 1986, 1989, 1994, 1998, 2002, Provincie: Zuid Holland, Gemeente: De Lier [6-5-2015]

⁹¹ 'Zoek en vergelijk De Lier' *Onderwijsinspectie* via: <http://www.onderwijsinspectie.nl/zoek-en-vergelijk?zoekterm=De+Lier&searchtype=generic&sector=&id=0>

⁹² Vitis Westland, *profiel De Lier* 14-16

⁹³ 'VV Lyra clubgeschiedenis zondag' via: <http://www.vvlyra.nl/club-geschiedenis-zondag/> [6-5-2015]

⁹⁴ Vitis Westland, *profiel De Lier* 27-30

⁹⁵ Ansichtkaart Schefferkamp via: <http://www.westlandsmuseum.nl/index-bestanden/ansichtkaarten/delier/De-Lier.html> [6-5-2015]

Als de gemiddelde Lierenaar zou bestaan, hoe ziet die er uit? Hij/zij zou rond de 40 jaar oud zijn en opgeleid aan een MBO. De Lierenaar werkt in de tuinbouw of in een sector die nauw verbonden is aan de tuinbouw en verdient daar iets onder modaal. De gemiddelde Lierenaar voelt zich verbonden met het dorp en zeker met de verenigingen, stemt CDA of in ieder geval een rechtse partij.

3.1 De geschiedenis van het Schefferkamp: van legerbasis naar AZC

De gemeente De Lier had geen rijke historie met allochtone inwoners, laat staan met het opvangen van vluchtelingen. In 1996 bestond de grootste groep niet Nederlanders uit Marokkanen, met 63 ingeschrevenen. De gedeelde tweede plaats was voor de vijftien ingeschreven personen uit Turkije en Engeland.⁹⁶

In 1988 werden in De Lier de eerste stappen gezet om de ROA uit te voeren. De twee promisse-eis die er door de ROA was opgelegd zou volgens de gemeente twintig personen inhouden. Bij het Raadsvoorstel gaf het College aan dat dit niet haalbaar zou zijn, maar dat er wel aan de eis tegemoet gekomen moest worden. Er werd voorgesteld om te beginnen met één huis voor maximaal vijf personen. Omdat het om één locatie ging, leek het voor de gemeente mogelijk om dit op een moment op te leveren.⁹⁷

Het aantal mensen dat in De Lier werd opgevangen steeg daarna gestaag. In 1989 en 1990 werd het aantal opvangplaatsen verder verhoogd. Op 2 december 1993 sloot de gemeente de laatste overeenkomst voor de opvang onder het ROA-model. In totaal waren er in de gemeente toen achttien opvangplaatsen. Hoewel de gemeente in 1988 al had berekend dat ze twintig personen op moest vangen, dacht ze in 1993 met dertien personen de twee promisse eis te hebben gehaald. Dit kwam doordat de gemeente ook zes mensen met een taakstelling opving. Het ministerie kon de denkstappen van de gemeente niet volgen. Het ministerie van WVC eiste de komst van nog acht opvangplaatsen om het totaal aan te vullen tot de verplichte 21. De twee promisse eis moest voor 1 mei 1994 gerealiseerd zijn.⁹⁸

De laatste eis van WVC werd nooit waargemaakt. In juni 1994 stuurde het College van B&W een overeenkomst naar de Gemeenteraad van De Lier over de komst van een asielzoekerscentrum per juli 1994 op de locatie van het voormalig legerkamp het Schefferkamp.⁹⁹ Hier was in 1954 een centrum gebouwd dat bedoeld was voor de luchtmacht, die met radar de omgeving van het luchtruim controleerde. Per 1 juli 1994 werd het laatste luchtmachtbataljon dat het centrum bevolkte, opgeheven en zou het centrum leeg komen te staan.¹⁰⁰ De opvang van asielzoekers zou een mooi alternatief zijn. Het militaire kamp droeg

---

⁹⁶ Bevolking; geslacht, leeftijd, nationaliteit en regio, 1 januari:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=70634ned&D1=0&D2=0&D3=0-1,9-31&D4=434&D5=0-5&HDR=T,G1,G4&STB=G3,G2&VW=T> [6-5-2015]

⁹⁷ HAW, 1.844.843, B00583: Raadsvergadering dd 24 augustus 1988, stukken bij agendapunt 31, De Lier Begeleid door JvM/23/IV bevestigd door WVC op 24 feb 1989 ons kenmerk OBT/OA-4317

⁹⁸ HAW, 1.844.843, B00583: Brief WVC Ons Kenmerk OBT/OA 9503 in de bijlage, De Lier ONS kenmerk AVP/23 brief/kenmerk OBT/OA 24364, De Lier Ons kenmerk Nijenr1, WVC Ons kenmerk DVMA/GC-9328209

⁹⁹ HAW, 1.844.843, B00583: De Lier stukken behorende bij Raadsvergadering dd. 28 juni 1994 agendapunt 4

¹⁰⁰ Vasthoudend, W. 'Schefferkamp in De Lier' *Intercom* 1(2007) via:

<http://www.vovklic.nl/intercom/2007/1/Schefferkamp.pdf> [6-5-2015] 1-2, 6, 14-15.

de naam Schefferkamp. Het centrum was vernoemd naar Jan Frederik Scheffer. Scheffer was vaandrig vlieger bij het KNIL. Nadat hij de dood vond als krijgsgevangene in Nederlands Indië kreeg Scheffer in 1948 postuum De Militaire Willemsorde.¹⁰¹

Figuur 3: Ansichten van het Schefferkamp

*Westlands Museum*¹⁰²

Het AZC kwam te liggen aan de Hoefweg in De Lier. Dat was ongeveer tweeënhalf kilometer van het centrum van De Lier. Het ligt wel dicht bij het buurtschap Westerlee, maar hoewel dit een buurtschap werd genoemd, was het meer een veilingcomplex buiten De Lier dat deze naam draagt, dan een echt dorp. Voor winkels moeten bewoners van het AZC naar De Lier. Een openbaarvervoersverbinding was er niet. Vanaf het centrum moesten de AZC-bewoners een kilometer lopen naar de eerste bushalte.

Het Schefferkamp was via de kerk verbonden met het dorp. Militairen werden door de kerkenraad uitgenodigd om in De Lier deel te nemen aan de kerkdiensten en de catechisatie.¹⁰³ De ene keer dat de relatie tussen het Schefferkamp en de Westlandse bevolking in het nieuws kwam, was in januari 1990. Een storm had ervoor gezorgd dat er veel glasschade was in de kassen. De tuinders die daar last van hadden, hoopten dat de 500 militairen van het Schefferkamp zouden kunnen helpen bij het snel opruimen van het glas. Toen het Ministerie van Defensie de soldaten toestemming gaf te gaan helpen was 80 procent van het glas alweer opgeruimd. De tuinders vonden dat Defensie veel eerder hulp aan had kunnen bieden.¹⁰⁴ In genoemd geval bleek dat er verwachtingen waren naar het legerkamp in het dorp, maar verder zie ik geen verbanden tussen het dorp en de soldaten.

De eerste keer dat er een incident op het Schefferkamp werd gemeld was in 1956. Een reserve-luitenant had bij het schoonmaken van zijn wapen een kogel vergeten. Toen het wapen opeens afging, was deze luitenant op slag dood. Een tweede incident met een wapen was er in 1967. Een van de dienstplichtige soldaten had toen een wapen gestolen en dat leidde

¹⁰¹ Ibidem 2-3.

¹⁰² Ansichtkaart Schefferkamp via: <http://www.westlandsmuseum.nl/index-bestanden/ansichtkaarten/delier/De-Lier.html> [6-5-2015]

¹⁰³ 'Voor militairen gelegerd in De Lier' *Gereformeerd gezinsblad* (5 oktober 1955) 3.

¹⁰⁴ 'Rampenplan Westland steunt op burenhulp. Twijfels over laat inzetten militairen – 'Als er nog lang wordt gepraat hoeft het niet meer' *Het vrije volk* (30 januari 1990) 3.

tot zijn arrestatie.¹⁰⁵ Vanaf 1983 waren er klachten van soldaten, bijvoorbeeld over het eten van bloemkool met rupsen. VVD-Tweedekamerlid Sari van Heemskerk bezocht het Schefferkamp op 13 augustus 1987. Van Heemskerk vond de kazerne troosteloos en geïsoleerd. Van Heemskerk vond het dan ook niet vreemd dat soldaten zich daar eenzaam gingen voelen en zich verveelden.¹⁰⁶ In landelijke en regionale nieuwsbladen volgde hierna melding van een reeks van incidenten. Zo werd er olie, bedoeld voor de kazerne, doorverkocht en werden tien soldaten opgepakt die lid zouden zijn van een groep neonazi's. Deze groep werd verdacht van diefstal, gebruik van softdrugs, bedreiging en vernieling. Daarnaast was er in 1988 een seksschandaal op een besloten feest op het kamp.¹⁰⁷ Alle arrestaties vonden plaats in verband met incidenten binnen het centrum, er waren geen incidenten buiten het Schefferkamp.

De keuze voor het Schefferkamp als AZC hing samen met van vijftien kazerneterreinen en andere militaire locaties die staatssecretaris van Defensie Ton Frinking (CDA), aan minister van WVC Hedy d'Ancona (PvdA) aanbod. Naast De Lier ging het over De van Helsdingen-kazerne in Hilversum, de Isabella-kazerne in Vught, Heumensoord in Heumen en kleinere locaties over het hele land. Het ministerie van WVC vond alleen het Schefferkamp en de Van Helsdingen-kazerne in Hilversum geschikt. Een jaar eerder was de Isabella-kazerne in Vught al verkocht aan het COA dat daar ook een AZC inrichtte.¹⁰⁸ Dat kazernes stonden leeg doordat minister Ter Beek (PvdA) van defensie eind 1992 had aangekondigd dat er binnen vijf jaar zou worden overgegaan van een dienstplichtig leger naar een vrijwillig leger. Dit werd mogelijk door het einde van de Koude Oorlog. Vanaf 1992 werden slechts 40 procent van de dienstplichtigen daadwerkelijk opgeroepen en kwamen kazernes vrij.¹⁰⁹ Het voordeel van het opvangen van asielzoekers in kazernes was dat de locatie beschikbaar bleef in geval de kazernes weer voor militairen nodig waren.

Het AZC Schefferkamp aan de Hoefweg moest ruimte gaan bieden aan 300 inwoners in 60 wooneenheden. In eerste instantie zou het AZC dertien maanden bestaan. Na een half jaar zou een evaluatie plaatsvinden. Het ministerie van WVC zou dan een overleg kunnen starten om de AZC-locatie met een jaar te verlengen. Op 28 juni 1994 werden de laatste plooien rond de komst van het AZC tussen de gemeente en WVC schriftelijk gladgestreken. De

---

¹⁰⁵ 'Pistool ging af. Luitenant gedood.' *De Waarheid* (3 januari 1956) 1 en 'Soldaat in arrest na diefstal geweer' *De tijd: dagblad voor Nederland* (14 april 1967) 4.

¹⁰⁶ 'Militairen klagen over maaltijden' *De Telegraaf* (13 augustus 1983) 3 en 'Onderzoek toont opnieuw misstanden aan. Huisvesting soldaat blijft erbarmelijk', *De Telegraaf* (13 augustus 1987) 3.

¹⁰⁷ 'Onderofficier over de schreef' *Het vrije volk: democratisch-socialistisch dagblad* (7 oktober 1987) 1 en 'Aanhouding tien soldaten' *Nederlands dagblad: gereformeerd gezinsblad* (6 december 1988) 6 en 'Kazerne De Lier weer in opspraak door sekschandaal' *De Telegraaf* (6 december 1988) 3

¹⁰⁸ 'Meeste militaire terreinen vallen af voor asielzoekers' Leeuwarder courant: hoofdblad van Friesland (16-04-1994) 3 en Fort Isabella Historie: <http://fortisabellavught.nl/historie> [6-5-2015] en 'Defensie-terreinen voor noodopvang van asielzoekers' *De Telegraaf* (18 maart 1994) 3.

¹⁰⁹ A. Knops, *'t Is plicht dat ied're jongen. Geschiedenis van de dienstplicht in Nederland* (Utrecht 1996) 140-154.

herinrichting van het Schefferkamp kon beginnen.¹¹⁰ Op 20 februari 1995 werd het AZC Schefferkamp officieel in gebruik genomen.¹¹¹

Een half jaar later was zoals afgesproken de eerste evaluatie. Bij de verlenging bleek dat niet alle afspraken waren nagekomen. Vooral vanuit het COA waren er zaken nog niet geregeld, waardoor noodzakelijke vergunningen niet afgegeven konden worden. Het COA beloofde beterschap en zou deze punten bij verlenging zo snel mogelijk regelen. Bij het verzoek tot verlenging kwam ook het verzoek om het centrum te vergroten met 50 plaatsen. Na de bestuurlijke procedure werd in de Gemeenteraad besloten om met beide verzoeken in te stemmen. Het AZC kon een jaar langer open blijven en met de komst van tien nieuwe wooneenheden kon de capaciteit naar 350. Half februari 1996 deelde het COA aan de Gemeenteraad en de buurtbewoners mee dat er geen gebruik gemaakt zou worden van de optie voor 50 extra plaatsen. Half maart 1996 gaf het COA aan dat zij ondanks het lagere aantal asielzoekers in Nederland, de locatie Schefferkamp wel open wilden houden.¹¹²

Ook na november 1996 wilde het COA de locatie nog langer open houden. Omdat het vorige bestuursakkoord hier geen mogelijkheden meer toe bood, moest er een nieuwe overeenkomst komen. De grootste discussie ging over de einddatum. Het COA ging uit van een jaar, de gemeente wilde dit iets rekken tot 1 september 1996 zodat alle leerlingen het volledige schooljaar kon blijven. Het COA kon hier niet mee instemmen. Uiteindelijk werd aan de bewonerscommissie Hoefweg het volgende gecommuniceerd: De uiterste sluitingsdatum wordt 1 september 1998, maar het COA zal proberen op 20 maart het Centrum leeg te krijgen. Er werd in de brief aan de omwonenden zelfs gesproken over een definitieve sluitingsdatum.¹¹³

In november 1997 werd duidelijk dat het COA deze locatie nog langer wilde behouden, ondanks de eerder genoemde 20 maart 1998. Het zou niet lukken om voor die datum een overeenkomst te sluiten voor de vijf jaar die het COA voor ogen had. Daarom werd de derde verlenging een tweetrapsraket. Eerst werd in stemming gebracht om het AZC nog een jaar open te houden. Daarna volgde een bestuursovereenkomst voor verlenging met vijf jaar, vanaf maart 1998. Met het eerste voorstel kon de gemeenteraad zonder moeite instemmen. Ook semi-permanente demontabele nieuwbouw, voor 360 asielzoekers voor een periode van vijf jaar, bleek uiteindelijk voor de Gemeenteraad geen probleem te zijn. De Raad wilde zelfs verder gaan dan het COA. Afgesproken werd dat het AZC uiteindelijk tot 1 augustus 2003 zou blijven op de locatie het Schefferkamp.¹¹⁴ Op 1 augustus 2003 sloot het AZC definitief. De

---

¹¹⁰ HAW, 1.844.843, B00583: De Lier stukken behorende bij Raadsvergadering dd. 28 juni 1994 agendapunt 4, WVC Ons kenmerk DVMA/OA-U-949901

¹¹¹ HAW, 1.844.843, B00583: WVC Ons Kenmerk DVMA/OA-U-949923, WVC Ons Kenmerk DVMA/OA-U-9410098, COA Ons Kenmerk U/BC/CMO/95u.5491

¹¹² HAW, 1.844.843, B00583: COA Ons Kenmerk U/BC/CMO95u.6789, Raadsvergadering dd 7 november 1995 stukken bij agendapunt 3 en 4, De Lier Ons kenmerk 95-346, De Lier brief van E.J. Otto aan C. Pronk Buurtcomité AZC De Lier COA Ons Kenmerk U/BS/JVA/96u.2118, COA ons kenmerk U/BS/JVA/96u.3187

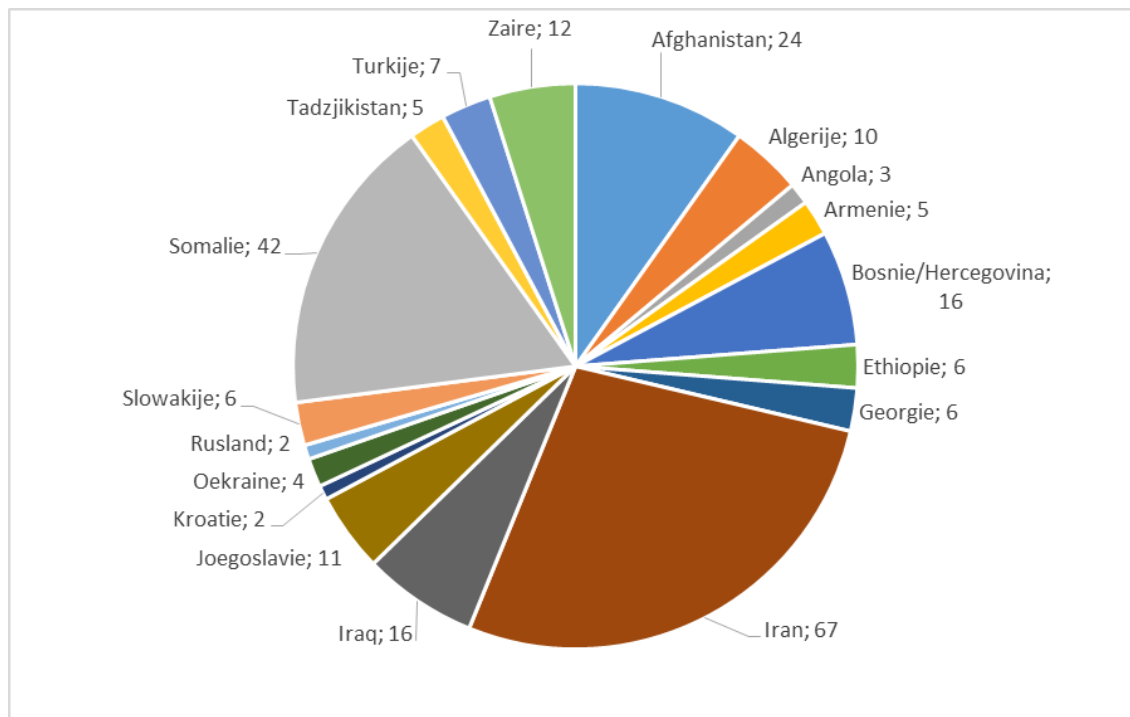
¹¹³ HAW, 1.844.843, B00583: COA Ons kenmerk U/BS/CdM/96u.010228, De Lier Ons kenmerk U/BS/CdM/96u.010228, Raadsvergadering dd 19 december 1996 stukken bij Agendapunt 5 De Lier Ons kenmerk AZC

¹¹⁴ HAW, 1.844.843, B00583: 19 december 1997 Verlengen met een periode van één jaar van de bestuursovereenkomst met het COA t.b.v. het AZC De Lier, Uittreksel van het verslag van de openbare

porto-cabines werden voor het goede doel naar Albanië gebracht. De grond is gekocht door de gemeente, maar ligt sinds het vertrek van het AZC nog altijd braak.¹¹⁵

In de overlegverslagen tussen het COA, de gemeente en de buurt werden twee keer concrete aantallen genoemd over de bewoners van het kamp. De eerste keer was in maart 1995. Toen waren de meeste asielzoekers afkomstig uit Iran (67) en Somalië (42). In totaal waren er mensen met achttien nationaliteiten aanwezig. De meerderheid was man en boven de achttien jaar. De tweede presentatie van aantallen was in oktober 1999. Toen was het centrum meer dan vol, 651 personen waren er aanwezig op het Schefferkamp. Ook het aantal landen van afkomst was gegroeid: er waren 39 nationaliteiten aanwezig. De meesten waren afkomstig uit Iran (78) en Irak (152). Het blijven volwassen mannen die de meerderheid vormden in het kamp.¹¹⁶ Wat de samenstelling man, vrouw betreft waren deze verhoudingen gelijk met het landelijke beeld in AZC's. Tussen de 60 en 65 procent was man. Wel waren er minder volwassenen in De Lier dan de landelijke instroom. 58 procent was in De Lier 18+ waar dit landelijk ruim 70 procent was.¹¹⁷ Het leek het erop dat er in De Lier meer ruimte was voor gezinnen dan in andere centra.

Grafiek 3: Herkomst Asielzoekers De Scheffermap maart 1995

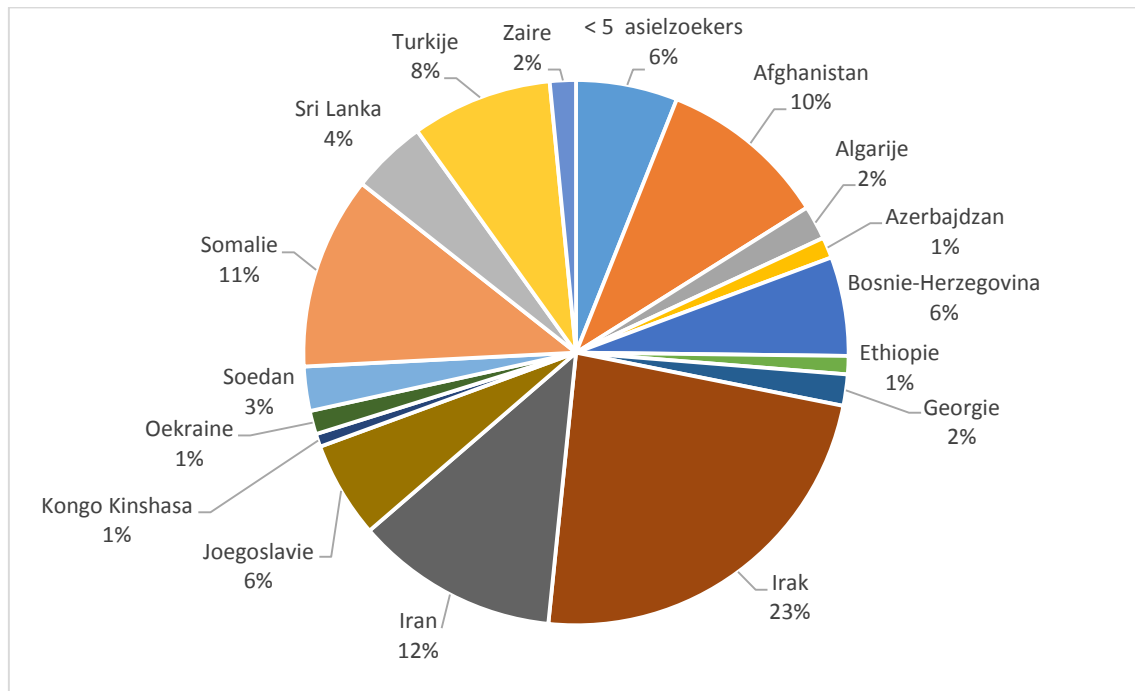
vergadering van de commissie algemene en bestuurlijke zaken dd 5 januari 1998, Raadsvergadering dd 6 maart 1998 stukken bij agendapunt 6, Brief J.P. de Jager 4 april 1998 en COA Ons kenmerk U/VBS/BB/98u.6887

¹¹⁵ HWODL, Map krantenknipsels: 'Gebouwen AZC naar Albanese zigeuners', *Westlandsche Courant* (1 oktober 2003)

¹¹⁶ HAW, 1.844.843, B00584: Beknopt verslag/ besluitenlijst van het overleg AZC dd 13 maart 1995, kort verslag van het bestuurlijk overleg AZC dd 4 oktober 1999

¹¹⁷ Instroom op leeftijd. <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81478ned&D1=0&D2=1-2&D3=1-2&D4=0&D5=16,33,50,67,84,101,118,135&HDR=T,G4&STB=G1,G2,G3&VW=T> [6-5-2015]

Grafiek 4: Herkomst Asielzoekers De Schefferkamp oktober 1999

3.2 Wat er speelde op en rond het Schefferkamp.

Alvorens te onderzoeken hoe er in openbare bijeenkomsten, vergaderingen van de gemeenteraad en in de kranten gesproken werd over het AZC, kijken we naar wat er in en rond het AZC gebeurd is. Dit doe ik aan de hand van twee overlegcommissies die in de gemeente De Lier waren opgericht. De eerste commissie bestond uit afgevaardigden van het COA, de gemeenteraad en het college van B&W. Het tweede overleg werd aangevuld met vertegenwoordigers van omwonenden, de Raad van kerken en de wijkagent. In deze overleggen werden vele onderwerpen besproken. Om duidelijk te krijgen wat er speelde rond het AZC heb ik gekeken naar de bijzonderheden en problemen die er in deze overleggen ter sprake kwamen. Dit doe ik aan de hand van vier thema's: de problemen op het centrum; de problemen met de infrastructuur rond het AZ; de meldingen van overlast; de communicatie tussen bewoners, gemeente en COA en hoe dit wantrouwen kon veroorzaken bij de omwonenden.

Twee keer zijn er grote problemen met bewoners geweest en één keer werd er gesproken over de komst van een nieuwe groep die tot problemen zou kunnen leiden op het centrum. De eerste keer dat er over problemen voor bewoners gesproken werd was in december 1994. Oudejaarsdag stond voor de deur en knallend vuurwerk zou problematisch kunnen zijn voor bewoners van het centrum. Om dit op te lossen werd extra beveiliging

¹¹⁸ HAW, 1.844.843, B00584: Beknopt verslag/ besluitenlijst van het overleg AZC dd 13 maart 1995

¹¹⁹ HAW, 1.844.843, B00584: kort verslag van het bestuurlijk overleg AZC dd 4 oktober 1999

ingeschakeld om zo de getraumatiseerde bewoners binnen te houden en jongeren uit de buurt die problemen zouden zoeken buiten.¹²⁰ Oudejaarsnacht mocht niet voor meer problemen zorgen dan een jaarwisseling voordat het AZC er was. Hierbij is de vraag of het verzoek om extra beveiliging voortkwam uit angst voor problemen, meer dan uit medeleven met getraumatiseerde asielzoekers. Een oudjaarsavond verloopt niet altijd even rustig en gemoedelijk. Alle is de vraag wat de meerwaarde is van extra beveiligers aan de poort voor getraumatiseerde asielzoekers. Het lijkt waarschijnlijker dat dit is om de burens op het gemak te stellen.

In juni 2001 gebeurde er iets zeer ernstigs op het centrum. In de overlegverslagen werd genoemd dat er iets ernstigs gebeurd was en dat dit zorgde voor meer spanningen op het centrum dan daarvoor. Wat er precies gebeurd is werd in de verslagen niet vermeld.¹²¹ Dit kan doordat er in de gemeenschap niet over gesproken werd of omdat de familie dit niet wilde. Alleen in dagblad *Tubantia* was te lezen dat er een zelfmoord had plaatsgevonden. Nadat een Koerdische familie te horen had gekregen dat ze waren uitgeprocedeerd en terug moesten naar Irak, besloot een veertien jarige meisje een einde aan haar leven te maken.¹²² Dat dit voor emoties, spanning en onrust zorgde op het Schefferkamp spreekt voor zich.

In september 2001 werd er in beslotenheid gesproken over een nieuwe groep die geplaatst zou kunnen worden in het Schefferkamp. Het ging hier over een groep van 100 alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's). Winkeliers waren bang voor extra overlast door jonge automobilisten, dat terwijl ama's minderjarig waren en dus ook niet mochten autorijden. De Raad van Kerken dacht dat de huisvesting niet geschikt was voor deze groep. Uiteindelijk zou er onder voorwaarde van extra beveiliging ingestemd kunnen worden met de komst van de ama's.¹²³ De ama's kwamen uiteindelijk niet. Waarschijnlijk hadden ze ook niet goed gepast in het beeld van een gezinskamp.

---

¹²⁰ HAW, 1.844.843, B00505: Agenda's en verslagen van bestuurlijk overleg en verslagen van het overleg met de bewoners van de Hoefweg inzake het asielzoekerscentrum 1994-2002: AZC overleg met COA dd 7-12-1994.

¹²¹ HAW, 1.844.843, B00505: notulen overlegcommissie dd 3-9-2001

¹²² 'Shurat had geen tijd om kind te zijn. Uitgeprocedeerd Koerdisch meisje uit Irak vlucht in de dood.' *Tubantia* (1-6-2001) 7, Bijlage 1: Interview Emi Barendse

¹²³ HAW, 1.844.843, B00505: notulen overlegcommissie 3-9-2001

Figuur 4: De situatie rond het AZC aan de Hoefweg.

Google Earth

Het tweede punt van overleg was de weginrichting. De Hoefweg was een typische tuinderslaan: de weg was nog geen vijf meter breed met daarnaast bermen en slootjes. Er stonden zeventien huizen langs de kilometer lange weg en evenzoveel lantarenpalen. Naast wat licht uit de tuinbouwbedrijven en van de lantarenpalen was het er 's nachts donker. Het was geen weg waar je 's avonds met een veilig gevoel liep. Zeker niet als je erbij bedenkt dat er auto's met aanhanger en vrachtwagens met een snelheid van zo'n 60 kilometer per uur overheen raasden. Dit gebeurde zowel op de dag als 's nachts. de buurtbewoners vonden het ook onveilig. Twee voorstellen werden gedaan. Het eerste voorstel was om aan de Schefferskampbewoners reflecterende armbanden te geven, zodat ze zichtbaarder zouden zijn. Het tweede voorstel was om het aantal lantarenpalen aan de Hoefweg en zijn zijlanen uit te breiden.¹²⁴ Wie de voorstellen leest vraagt zich af of er ooit ongelukken zijn gebeurd. Bewijs hiervoor heb ik niet gevonden.

Het dragen van de reflecterende bandjes kon slechts op vrijwillige basis, aldus de directeur van het AZC. Wel wilde hij deze bandjes verstrekken. Het verplicht laten dragen van dit soort armbandjes kan stigmatiserend werken. Daarbij is de vraag hoeveel asielzoekers er 's avonds over de weg lopen. De vraag naar lantarenpalen gaven meer problemen. De geraamde kosten voor de extra lichtmasten zou 43.000 gulden zijn. De gemeente was niet van plan om die kosten op zich te nemen. Of het COA zou betalen wisten de afgevaardigden niet, maar het kon in ieder geval niet van de gemeentebegroting af.¹²⁵

¹²⁴ HAW, 1.844.843, B00505: Beknopt verslag overleg AZC 13-3-1995 en Kort verslag van het gesprek met de bewoners van de Hoefweg rond het AZC 11-4-1995.

¹²⁵ Ibidem

Een ander punt dat in hetzelfde overleg werd behandeld was het sluijverkeer. Hoewel het sluijverkeer los stond van het AZC werd het toch kort besproken. Daar wilde de gemeente samen met de provincie wel onderzoek naar doen. Bestaande verkeersproblemen rond het kruispunt Westerlee hadden voor sluijverkeer gezorgd.¹²⁶ En minder verkeer over de smalle Hoefweg zou de veiligheid al vergroten. De uitkomst van het onderzoek is mij niet bekend. De weg is nooit aangewezen als 'alleen voor bestemmingsverkeer'.

Terugkijkend zegt buurtbewoner Pronk hier het volgende over: 'Daar kwamen nu hele hordes voetgangers bij. Men liep ook 's avonds laat op de weg. De weg was toen slecht verlicht met weinig lantarenpalen. Je had alleen asfalt en daarnaast de berm met de sloot ernaast. Dus de mensen moesten iedere keer als er een auto kwam in de berm springen. 's Nachts en 's avonds zag je de mensen niet. Het klinkt een beetje lullig, maar mensen waren donker, hadden donkere kleren aan op een slecht verlichte weg, dus er zijn best wel eens wat noodstops geweest hier op de weg. Later begon men met fietsen. Er was een fietsenmakerij opgezet op het kamp [...] Toen zijn mensen gaan fietsen, maar die mensen konden niet zo goed fietsen. Dus het ging de hele weg over. Nu heb je veel vrachtwagens en dat was toen iets minder, maar toch wel veel verkeer van de tuinen naar de veiling en die konden allemaal niet zo makkelijk remmen en uitwijken. Dat heeft best wel wat problemen opgeleverd.'¹²⁷

In deze terugblik vallen een paar dingen op. Waarom zouden mensen uit het AZC wel reflecterende armbanden moeten dragen en mensen van de laan niet? Alsof omwonenden geen donkere winterjassen droegen... Vandaar ook dat de directeur van het AZC dit alleen op vrijwillige basis aan wilde bieden. Ook was hier geen sprake van grote ongelukken. Het lijkt toch meer angst voor het vreemde dan voor onveiligheid.

Tijdens de overleggen werd ook beklag gedaan over overlast. Dit vond verschillende malen plaats. De eerste meldingen werd besproken op 3 juli 1995. Er werd toen gesproken over glasschade en diefstal van groente en fruit uit de omgeving. Andere klachten waren: het beschadigen van bomen; plukken van fruit; het gooien van hout naar de bessenbomen en het verspreiden van zwerfvuil. Naast deze kleine schade en overlast is er één keer melding gemaakt van een inbraak bij een van de omwonenden aan de Hoefweg. Van alle incidenten was het niet tot nauwelijks te bewijzen dat deze in relatie stonden tot de asielzoekers. Wel merkte het COA een stijgende lijn op in het aantal klachten bij de politie. Daarom hebben ze op het AZC nogmaals brieven uitgedeeld met daarin hoe de asielzoekers zich als gast in De Lier moesten gedragen.¹²⁸ De vraag is, zeker bij de kleine overlast, of er niet gewoon sprake is van verveling en baldadigheid of dat dit specifieke asielzoekers problematiek is. Ik heb de neiging om het baldadigheid en verveling te noemen.

Naast de keren dat er geklaagd werd, valt ook het aantal keren dat er niet geklaagd werd op. Al in november 1996 waren er voor het eerst geen klachten binnen gekomen bij

---

¹²⁶ HAW, 1.844.843, B00505: Kort verslag van het gesprek met de bewoners van de Hoefweg rond het AZC 11-4-1995.

¹²⁷ Bijlage 1: Interview Pronk.

¹²⁸ HAW, 1.844.843, B00505: kort verslag van het bestuurlijk overleg "AZC De Lier" op 3 juli 1995 en Notulen overlegorgaan AZC De Lier dd 22 augustus 2000 en Kort verslag van het bestuurlijk overleg AZC dd 29 maart 1999 en Kort verslag van het bestuurlijk overleg AZC dd 5 juli 1999.

politie of COA.¹²⁹ Daarna kwamen er wel weer klachten binnen, maar het lijkt er op dat er al vrij snel gewenning optrad. Vanaf september 2001 werden er geen klachten meer gemeld bij de overlegcommissies. Het 'lik-op-stukbeleid' dat door het COA in het centrum gevoerd werd, was volgens het COA zeer succesvol.¹³⁰ Dat er na september 2001 geen incidenten meer zijn geweest lijkt onwaarschijnlijk. Mij lijkt het waarschijnlijker dat de gewenning en de aanstaande einddatum ervoor zorgden dat buurtbewoners er gemakkelijker mee om konden gaan. Wat het 'lik-op-stukbeleid' inhield is niet beschreven. Mogelijk was het begrip 'lik-op-stukbeleid' bedoeld om duidelijk te maken dat ze echt hard optraden, maar waar tegen blijft onduidelijk.

Een belangrijke reden om overlegcommissies in te stellen, was de communicatie met belanghebbenden. Het belang van goede communicatie blijkt uit de brandbrief van de belangenvereniging Hoefweg aan het college van Burgemeester en Wethouders. De tendens van de brief was dat de burgemeester onvolledig en onjuist was geweest tegenover de Gemeenteraad en de buurtbewoners. Daarnaast voelden de buurtbewoners zich niet serieus genomen. De onjuiste informatieverstrekking zou volgens de buurtbewoners begonnen zijn tijdens een politiekafé in "The Doors" bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1994. Toen daar werd gevraagd naar geruchten rond de komst van een AZC, werd er ontkend. Keer op keer voelden buurtbewoners zich gepasseerd en het leek wel alsof ze een strijd moesten leveren met de eigen volksvertegenwoordiging. De gemeenteraad zou volgens de buurtbewoners veel te gemakkelijk instemmen met verlenging van openstelling en vergroting van het AZC.¹³¹

Op 30 september 1995 was er een overleg tussen het college van B&W en vier buurtbewoners om de fricties die uit de brief naar voren kwamen de wereld uit te helpen. De burgemeester sprak eerst over de afspraken die waren gemaakt over communicatie. De buurtbewoners zouden hem bellen als er problemen waren en dit was niet gebeurd. Daarna volgde het tijdschema zoals de burgemeester dat had. Officieel was hij geïnformeerd op 20 april 1994. Nog diezelfde avond had de burgemeester de Raad geïnformeerd. Namens de buurtbewoners vervolgde de heer Vreugdenhil het gesprek. Hij wees op het niet nakomen van afspraken door het COA, het niet aanvragen van vergunningen en de hoeveelheid klachten bij de buurtbewoners. Aan het einde van de bijeenkomst meldde de burgemeester het laatste nieuws: er was een aanvraag voor 50 nieuwe plaatsen.¹³²

Kijkend naar het Humanitaire frame met het argumenttype 'wantrouwen in politiek' zoals dat beschreven is door Van Gorp¹³³, past de casestudie De Lier hierin. Er is een kiem voor dit wantrouwen, zeker bij buurtbewoners.

Terugkijkend zegt Pronk: 'Toen waren er geruchten en dat werd toen ontkent. Er waren toen ook verkiezingen [...] Toen waren de verkiezingen achter de rug en bleek dat het allemaal waar was. Dat zie je wel vaker bij verkiezingen, eerst ontkennen en later blijkt het allemaal

---

¹²⁹ HAW, 1.844.843, B00505: Notulen overlegcommissie AZC De Lier 19-11-1996

¹³⁰ HAW, 1.844.843, B00505: Notulen overlegcommissie 03-09-01.

¹³¹ HAW, 1.844.843, B00505: Brief houding B&W door belangenvereniging Hoefweg dd 19-9-1995.

¹³² HAW, 1.844.843, B00505: Verslag van bespreking met de bewoners van de Hoefweg inzake de problematiek AZC dd 30-9-1995.

¹³³ Van Gorp, *Frames in de nieuwsmidia* 138-139

waar te zijn [...] Zij begrijpen ook wel dat het gevoelig ligt. Dan is het geen fijn punt tijdens de verkiezingen als je daar op in moet gaan [...] Het feit dat de geruchten er toen al waren betekent dat de burgemeester dat toen al geweten moet hebben.¹³⁴ Hier zit natuurlijk een kern van wantrouwen in. Want als politici zelfs bij persoonlijk contact de waarheid niet spreken, is vertrouwen lastig.

Februari 1996 was er opnieuw overleg tussen buurtbewoners en de gemeente. Het gevoel dat buurtbewoners niet serieus genomen werden door de gemeente en dat de communicatie onvolledig was, heerste nog. Het grote verschil met het gesprek van september 1995 was dat de buurtbewoners meer naar de toekomst kon kijken. Hoewel er over de toekomst nog weinig bekend was, werd wel gemeld dat het Hoogheemraadschap Delfland interesse had om in het gebied een waterberging aan te leggen. Met de afspraak dat de gemeente het buurtcomité op de hoogte zou houden van toekomstige ontwikkelingen, gingen de deelnemers weer uit elkaar.¹³⁵

Uiteindelijk stelt de belangenvereniging Hoefweg zich constructief op. In november 1996 ging de belangenvereniging akkoord met het langer openblijven van het AZC, zij het onder voorwaarden. Deze voorwaarden vielen in lijn met dat wat de gemeente als uitgangspunt zag voor nieuwe onderhandelingen.¹³⁶ De Belangenvereniging lijkt klaar met hun constructieve houding als besloten wordt om het AZC nog vijf jaar open te houden. De buurtbewoners dreigen zelfs met juridische stappen. De burgemeester schuift de verantwoordelijkheid af op de gemeenteraad. Zij hebben gekozen voor een periode van vijf jaar, met een optie op nog vijf jaar. Na een schorsing van de bijeenkomst waarin de juridische stappen werden geopperd, keerde de constructieve houding wel weer terug. De Belangenvereniging zou akkoord kunnen gaan met vier jaar. De burgemeester zei toe te onderzoeken of dit haalbaar was.¹³⁷

De constructieve houding geuit in het voorstel voor een openstelling voor vier jaar werd niet beloond. De gemeenteraad wilde minimaal nog een keer vijf jaar. Ook het COA zag een periode korter dan vijf jaar niet als economisch haalbaar. Het AZC bleef voor vijf jaar open. De burgemeester gaf aan dat, ondanks dat het bij de belangenvereniging anders werd beleefd, het college echt heeft geprobeerd om vier jaar te bewerkstelligen.¹³⁸ Het wantrouwen heerste nog altijd bij de bewoners en de communicatie bleef sub-optimaal. Ondanks dat heeft de Belangenvereniging altijd geprobeerd hun constructieve houding te behouden. In deze houding van de omwonenden zit volgens mij de reden waarom er nooit grote protesten zijn geweest in de gemeente De Lier. Mede doordat de buurtbewoners het gevoel hadden dat een

---

¹³⁴ Bijlage 1: Interview Pronk.

¹³⁵ HAW, 1.844.843, B00505, Verslag van de bespreking met twee vertegenwoordigers van de bewoners inzake problematiek AZC op 21 februari 1996

¹³⁶ HAW, 1.844.843, B00505, Kort verslag van het gesprek tussen een vertegenwoordiging van het college van B&W en de Belangenvereniging Hoefweg op 21 november 1996.

¹³⁷ HAW, 1.844.843, B00505, Kort verslag van het overleg dd 16 december 1997 tussen het college van B&W, De belangenvereniging Hoefweg en het COA.

¹³⁸ HAW, 1.844.843, B00505, Kort verslag van het overleg dd 20 januari 1998 tussen het college van B&W, de Belangenvereniging Hoefweg en het COA.

groot protest als vechten tegen de bierkaai was, konden zij maar beter proberen de pijn zo veel mogelijk te verzachten.

Hoofdstuk 4. Contact tussen COA, burgers en de gemeente

Hieronder is aandacht voor verschillende contactmomenten tussen het COA de burgers en de gemeente zoals die in het Nederlandse poldermodel gebruikelijk zijn. Allereerst zijn er de inspraakprocedures waarin burgers hun grieven kunnen uiten. Als tweede is er de Gemeenteraad waarin naast de volksvertegenwoordiging ook de burger aan het woord kon komen in de zogenoemde burgerinspraak in de Raad.

4.1 Bijeenkomsten met buurtbewoners

Rond de komst van een asielzoekerscentrum zijn er verschillende procedures die een gemeente moet volgen. Een belangrijk onderdeel van de procedure is de zogenoemde inspraakprocedure. Hieronder staan de drie inspraakprocedures die er zijn geweest bij de komst en de verlengde openstelling van het AZC De Lier.

4.1.1 De eerste bijeenkomst

Op 10 mei 1994 was er de eerste officiële bijeenkomst waarbij inwoners van De Lier hun mening mochten geven over de komst van het AZC. In sporthal Vreeburch verzamelden 240 belangstellenden om daar een programma te volgen. Er waren toespraken van de gemeente en van twee vertegenwoordigers vanuit het ministerie van WVC en het COA. Daarna war er ruimte voor inspraak van bewoners.¹³⁹ Voor- en tegenstanders onder de bevolking waren moeilijk te onderscheiden. Dit ligt in het feit dat niet alle 240 aanwezigen een vraag hebben gesteld.

Burgemeester Van der Meer opende de avond door de deelnemers vanuit de Rijksoverheid voor te stellen en de procedure van die avond uit te leggen. De burgemeester vervolgde met een korte geschiedenis over de contacten tussen WVC en de gemeente.¹⁴⁰ De burgemeester benoemde niet hoe het college van B&W of hijzelf over de komst van het AZC naar De Lier dacht. Omdat de burgemeester ook voorzitter was van de bijeenkomst, kon hij niet openlijk een standpunt innemen. Toch kunnen we er van uitgaan dat de burgemeester voor de komst van het AZC was. Uit het onderzoek van Meloen c.s. blijkt namelijk dat het COA geen stappen nam, als ze geen draagvlak vond binnen de gemeente. De burgemeester was in De Lier voor het politieke draagvlak van groot belang.

Na de burgemeester kwam de heer Legierse namens het ministerie van WVC aan het woord. Zijn verhaal was opgesplitst in twee onderwerpen. Het eerste was de situatie in de wereld en hoe daar mee om te gaan. Legierse ging in op de situatie in Joegoslavië, Irak en Burundi. Deze brandhaarden waren dagelijks in het nieuws en vanuit die brandhaarden waren

---

¹³⁹ HAW, 1.844.843, B00584: Vestiging van een asielzoekerscentrum in het voormalige Schefferkamp 1994-1995: 'Zakelijk verslag van de informatiebijeenkomst op 10 mei 1994 betreffende de komst van een AZC naar het Schefferkamp'

¹⁴⁰ Ibidem

50 miljoen mensen op de vlucht. Met de 4000 asielzoekers die Nederland opnam, zou Nederland een middenpositie innemen.¹⁴¹

Na de problemen in de wereld ging Legierse in op de herkomst van de vluchtelingen. Er werd gemeld dat de meeste asielzoekers hoogopgeleid waren en tot de hogere klasse in hun eigen land behoorden. Daarna volgde een stuk over hoe asielzoekers na terugkeer, Argentijnen en Chilenen zouden in de jaren '70 altijd zijn teruggekeerd [iets wat niet waar is], het eigen land positief hebben beïnvloed. Na een kort stukje procedure over de geplande 25 maanden, kwam Legierse weer terug bij het hoogopgeleid zijn van asielzoekers, nu in combinatie met criminaliteit. Asielzoekers zouden niet meer of minder crimineel zijn dan welke andere groep in Nederland.¹⁴² Alles in de toespraak van Legierse leek erop gericht om de grootste angsten bij voorbaat weg te nemen.

Wat Legierse hier deed heeft een dubbele bodem. Het verstrekken van informatie spreekt voor zich. De dubbele bodem zit in de emotie die Legierse erbij op wil wekken: medeleven/medemenselijkheid. Want wie durft nu nog met droge ogen te zeggen dat hij niets voor deze mensen wil doen? En als je zelf een lange inleiding houdt, is er minder tijd voor negatieve insprekers om hun mening te uiten. Daarbij slaat een lange inleiding ook een beetje murw en dommelen mensen na veel ontvangen informatie in.

Na de Legierse sprak Vonberg, directeur van het AZC in 's-Gravendeel. Hij ging vooral in op de procedure. Hoeveel mensen en nationaliteiten er zijn in een kamp, hoe lang ze daar volgens de procedure blijven en hoe het met personeel en beveiliging zit. Daarbij benadrukte Vonberg het belang vanuit de asielzoekers om negatieve publiciteit te vermijden. Na Vonberg was er 15 minuten pauze, waarin er ruimte was om schriftelijke vragen in te dienen. Die konden dan na de pauze beantwoord worden.¹⁴³ De laatste spreker voor de pauze, Vonberg, leek een troef om via de procedure en door het wekken van persoonlijke interesse, de luisteraars te overtuigen de komst van het AZC als positief te zien. Uit ervaring konden de sprekers inspelen op de grootste obstakels en angsten die leefden bij de bevolking. Met deze vlucht naar voren konden de meeste vragen na de pauze misschien al beantwoord zijn.

Na de pauze was het tijd voor het beantwoorden van de schriftelijk ingediende vragen. De eerste vraag die werd behandeld was: 'Hoe kan het zijn dat in 's-Gravendeel de criminaliteit met 300 procent was gestegen?' Vonberg ontkende deze grote stijging. Er zou wel een kleine stijging geweest zijn, maar niet meer dan bij een groeiende bevolking hoorde.¹⁴⁴ Dit past bij de *Number game*. De keuze van de vraag is opvallend. Dit was waarschijnlijk een vraag van één van de grootste criticasters van het AZC. Doordat 300 procent erg overdreven lijkt, konden de tegenstanders afgeschilderd worden als dom.

Hierna volgde een vragenronde *procedure*. Procedure moet in dit geval in de breedste zin van het woord worden opgevat. Zo waren er vragen over de plaats waar dorpsbewoners zich met problemen moest melden; waar asielzoekerskinderen naar school zouden gaan; wie

---

¹⁴¹ Ibidem

¹⁴² HAW, 1.844.843, B00584: 'Zakelijk verslag van de informatiebijeenkoms op 10 mei 1994 betreffende de komst van een AZC naar het Schefferkamp'

¹⁴³ Ibidem

¹⁴⁴ Ibidem

de medische zorg zou verlenen; of asielzoekers mochten werken; wat WVC doet met criminele asielzoekers; waar iemand zich kan melden voor vrijwilligerswerk op het AZC en wanneer de eerste asielzoekers in De Lier konden worden verwacht.¹⁴⁵ De procedurevragen hadden een negatieve ondertoon. Alleen de vraag waar mensen zich konden melden als vrijwilliger was positief en de vragen over onderwijs en medische verzorging waren neutraal. Negativisme was er zeker op het moment dat bij de vragen over de komst direct een *number game* werd gestart, want was honderd of honderdvijftig niet genoeg voor een dorp als De Lier? Deze laatste vraag kwam twee keer terug. Na de laatste procedures te hebben uitgelegd, sloot de burgemeester de bijeenkomst en konden de bezorgde omwonenden huiswaarts.

Hoewel ik hiervan niets in het archief heb gevonden, lijkt deze bijeenkomst vergader-tactisch goed georganiseerd. Eerst de sprekers. Het lijkt logisch om eerst sprekers aan het woord te laten, maar ook zeker handig door een overvloed aan informatie. Het geeft de indruk dat je compleet bent en de controle hebt, het verzadigd de toehoorders en is het mogelijk om jouw belangrijkste argumenten duidelijk te benadrukken. Daarna mogen de mensen niet spontaan en mogelijk emotioneel vragen stellen, maar laat je de vragen eerst opschrijven. Bij de beantwoording kom je hierdoor weer over als gecontroleerd, zeker en compleet. Uit de schriftelijke vragen werd eerst de meest oppositionele vraag van een tegenstander gekozen, wat de mogelijkheid gaf deze tegenstander af te schilderen als een angsthaast. Daarna werden rustig alle procedurele vragen beantwoorden. Dit had als doel om mensen met het tevreden gevoel gehoord te worden huiswaarts te laten gaan.

Naar de bijeenkomst kijkend schemerde er in de vragen angst door en gingen de sprekers vooral in op procedurele vragen. In totaal waren er 64 schriftelijke vragen gesteld. Er zaten een paar wonderlijke vragen tussen. Zo vroeg een van de deelnemers waarom waslijnen zo in de mode waren op AZC's.¹⁴⁶ Deze vraag kun je interpreteren als angst voor beeldvervuiling, maar deze vraag kon ook gebruikt worden om de tegenstanders weer als dom of een beetje wereldvreemd af te schilderen. Ook was het duidelijk dat een aantal vragenstellers de politiek te wantrouwen. Een van de deelnemers stelde dat het militaire Schefferkamp in het verleden was aangekondigd als tijdelijk en uiteindelijk 50 jaar gebleven was. Hieruit kon hij naar eigen zeggen niets anders concluderen dan dat dit in dit geval ook wel zo zou zijn.¹⁴⁷

De meeste vragen waren procedure gericht en het ging daar vooral over hoe het geregeld was met het basisonderwijs. In De Lier was er maar één iemand die aangaf dat er minder asielzoekers opgevangen konden worden. Verder speelde competitie en het persoonlijk frame een grote rol. Neemt de criminaliteit niet toe en kan de gemeente hier garanties of minimaal een plan van aanpak voor geven om dit te bewerkstelligen? Er blijkt veel voort te komen uit onwetendheid. Want hoe leeft een asielzoeker eigenlijk en kunnen we dit ook met eigen ogen waarnemen? Vooral dit onbekende lijkt onbemind te maken.

---

¹⁴⁵ HAW, 1.844.843, B00584: 'Zakelijk verslag van de informatiebijeenkomst op 10 mei 1994 betreffende de komst van een AZC naar het Schefferkamp'

¹⁴⁶ Ibidem

¹⁴⁷ Ibidem

Toch was het niet alleen negatief. Uiteindelijk werden er tien positieve vragen gesteld. Eén iemand was dusdanig positief, dat deze persoon er al bij zette dat het een positief plan was. Ook meldde ze zich direct aan als vrijwilliger, met daarbij een opsomming van functies die deze persoon kon vervullen. Er waren overigens meer Lierenaren die zich aanmeldden voor vrijwilligerswerk. Twee mensen meldden zich ook aan voor betaald werk. Voor twee vragenstellers was de verbouwing van het AZC een economische kans. Konden Lierse bedrijven niet worden ingezet om het centrum te verbouwen? Dit valt onder het economische frame, maar wellicht dat hier ook persoonlijk gewin speelde.

Uiteindelijk zijn de grootste vragen in deze eerste bijeenkomst behandeld. Er is niet op alle vragen ingegaan, maar in grote lijnen zie je toch dat de grootste pijnpunten behandeld zijn. Er was zo geen sprake van agendasetting vanuit de gemeente. Wat tegen de verwachting inging, was dat niet alleen het protesterende deel van de bevolking deze bijeenkomst aangreep om hun mening tegen een AZC duidelijk te maken, maar dat ook de voorstanders en andere geïnteresseerde bewoners hun positieve en meer neutrale reacties lieten horen.

4.1.2 De evaluatie en verlengen na 13 maanden.

De eerste evaluatie vond plaats in de zomer van 1995. De gemeenteraad werd hierover gerapporteerd eind augustus. Dit tijdstip leverde bij de buurtbewoners nog al wat wrevel op. De zomerperiode was in de glastuinbouw altijd een van de drukste periodes en als men niet aan het werk was, wilde men graag op vakantie. Hoewel de gemeente zich hierin weinig flexibel opstelde, leverde de Belangenvereniging Hoefweg een bijdrage aan de evaluatie.¹⁴⁸

In de rapportage kwam vooral de wettelijke realiteit naar voren. De verblijfstermijn van zes maanden werd overschreden, afspraken werden in het algemeen moeilijk nagekomen en onduidelijk was of de benodigde Hinderwetvergunningen en of de schoongrondverklaring afgegeven was. Deze laatste twee punten waren voor de belangenvereniging de belangrijkste. De belangenvereniging kon niet anders dan concluderen dat verlenging van de openstelling eigenlijk niet kon. De buurt wilde geen overlast hebben van het AZC en dat zou zeker toenemen op het moment dat asielzoekers afgewezen zouden worden.¹⁴⁹

De wettelijke overtredingen waren voor de belangenvereniging een heel sterk argument om het AZC te sluiten. Hoe kon een zelfstandig overheidsorgaan zich niet aan de wet houden? De eis dat de overlast nihil zou moeten zijn, verzwakte hun standpunt. Het lijkt mij dat waar meerdere culturen samenkomen er wrijving kon ontstaan en daarmee het gevoel van overlast ontstaat. Eisen dat er een AZC met 39 nationaliteiten en meer dan 500 mensen kon bestaan zonder overlast was niet reëel.

Het tweede deel van de evaluatie bestond uit een vergadering van de commissie algemene bestuurlijke zaken en de commissie welzijn. Bij deze bijeenkomst mocht de heer Poot namens de belangenvereniging Hoefweg inspreken. De heer Poot sprak in eerste instantie vanuit zijn eigen belevingswereld. Dit combineerde hij met de situatie in de wereld.

---

¹⁴⁸ HAW: 1.844.843, B00583: Opvang en aangaan bestuursovereenkomst m.b.t. de uitvoering Rijksregeling opvang asielzoekers 1988-1998: 29 augustus 1995 voorstel aan de Raad.

¹⁴⁹ Ibidem

Er was volgens de heer Poot regelmatig schade aan de aangrenzende tuinbouwbedrijven en soms was er overlast tot twee a drie uur 's nachts. Op campings zouden strengere regels gelden dan op het AZC.¹⁵⁰ Om onoverkomelijke hinder aan te tonen lijkt Poot verder te moeten gaan. Een café dat om twee uur sluit levert ook overlast op, een AZC in de zomer dus ook.

Het tweede deel van de argumentatie van Poot speelt in op het wantrouwen richting politici. De gemeentebestuurders zouden niet weten wat er werkelijk speelt in de omgeving. Hoewel Poot ook moet toegeven dat het ergste wat er gebeurd was het door de tuin lopen van asielzoekers was, roept hij toch op om aandacht te besteden aan de onrust in en rond de opvang. Als het gaat over politiek wantrouwen, was de reactie van de gemeente niet handig: zij zouden de asielzoekers, die in tuinen liepen, wel aanspreken op hun gedrag. De commissies concluderen dat de plaatselijke situatie aanvaardbaar was.¹⁵¹

De reactie zou de onvrede bij de Belangenvereniging niet wegnemen. Een gevoelde kloof tussen burgers en politiek zou er zeker niet door worden geslecht. De argumentatie van de heer Poot en de belangenvereniging bleek niet sterk genoeg om tijdens de evaluatie de besluitvorming te beïnvloeden. Een positief besluit was door de positieve evaluatie van alle andere partijen niet meer dan een logisch gevolg.

4.1.3 De tweede verlenging met een jaar en uitbreiding met 50 plaatsen

Bij de tweede verlenging werd opnieuw een inspraakbijeenkomst gehouden. Deelnemers hieraan waren burgemeester Van der Meer, wethouder Keijzer, de locatiedirecteur De Lier De heer Glasbergen vanuit het COA en de heer Mooij, die niet werd voorgesteld. Vier namen werden er in het stuk genoemd als insprekende burgers.¹⁵² Van twee van de sprekers is bekend dat ze bestuurslid waren van de Belangenvereniging.

Het eerste argument waar gebruik van werd gemaakt tijdens de bijeenkomst was het politieke realiteits-argument. De eerste keer werd dit argument gebruikt bij de vraag hoe de termijnen lagen. Was het AZC op 1 september 1994 of per januari 1995 in gebruik genomen? De gemeente stelt dat ze uitgaan van het moment van officiële opening in januari 1995. De vragensteller moest het met deze realiteit vanuit de gemeente doen. De tweede keer dat dit frame werd gebruikt ging de gemeente in op de vraag hoe het kon gebeuren dat er een vierde klaslokaal werd gebouwd, terwijl de vergunningen nog niet rond waren. Ook hier stuurde de gemeente aan op de ontstane realiteit. Ze zeiden het te betreuren dat het COA niet zijn voorbeeldfunctie had gebruikt, maar moest daarbij wel concluderen dat het lokaal niet werd afgebroken.¹⁵³ Deze twee situaties lijkt bevoordeling vanuit de gemeente aan het COA, door het flexibel toepassen van de regelgeving. De politiek blijkt ook altijd vrij snel steun te geven aan de plannen van het COA. Het College van B&W voorkomt hiermee de mogelijkheid bijbehorende discussies en problemen in het openbaar worden besproken.

---

¹⁵⁰ HAW: 1.844.843, B00583: verslag vergadering commissie algemene bestuurlijke zaken en welzijn dd. 12 september 1995

¹⁵¹ Ibidem

¹⁵² HAW: 1.844.843, B00583: Inspraakavond dd 3 oktober 1995 (verlenging contract en uitbreiding opvangplaatsen asielzoekerscentrum aan de Hoefweg).

¹⁵³ Ibidem

Als de gemeente informatie geeft over het AZC gaat het leeuwendeel van de vragen over de procedure rond het AZC: of en hoe er mogelijk uitgebreid wordt als de capaciteit wordt vergroot; hoe het op het moment van eventuele capaciteitsuitbreiding zou gaan met de ruimte en dan vooral de ruimtes voor taallessen en de activiteiten van EVO² [een culturele instelling die theater en bewegingslessen verzorgde].¹⁵⁴ Interessanter dan discussies over ruimte en hijskranen die al op het terrein stonden, was de discussie over aantallen. Eén keer werd hier een *number game* gespeeld. Op de vraag waarom er uitgebreid moest worden, werd geantwoord dat bij de opening er een instroom was van 39.000 asielzoekers in Nederland, het jaar daarna waren dit 52.000 asielzoekers. Omdat de instroom hoger werd, moesten er meer mensen opvangen worden en dat kon op de locatie De Lier. Een tweede keer dat het over aantallen ging, betrof dat de samenstelling van het centrum. Kon het COA garanderen dat er prioriteit zou worden gegeven aan families in het centrum?¹⁵⁵ Hoewel de term familiecentrum al discutabel was in de eerste 25 maanden, lijkt de vraag om garantie over de samenstelling van het AZC niet adequaat. Het COA moet handelen met de mensen die naar Nederland zijn gekomen, ze komen immers niet op persoonlijke uitnodiging.

In een vraag kwamen zowel culturele als sociale verschillen aan de orde. Een vraag met een sociaal aspect ging over hoe asielzoekers veilig om moeten gaan met verkeer en het eventueel geven van verkeerslessen.¹⁵⁶ Hoe men met elkaar omgaat in het verkeer is voor mij een sociaal aspect. Geef je elkaar de ruimte of neem je de ruimte die je denkt nodig te hebben? Een vraag met culturele aspect ging over hoe om te gaan met iemands privéterrein. De vragensteller wilde weten of er iets gedaan kon worden aan het lopen over privéterrein. Dat de vraag over privéterrein volgens mij meer cultureel is, haal ik uit culturele verschillen rond het gezin.

Het laatste wat uit de inspraakbijeenkomst naar voren kwam was het wantrouwen in de politiek en het COA. Bouwen zonder vergunning versterkte dit wantrouwen. Ook het gevoel dat leefde onder de Belangenvereniging, dat ze wel mee mochten praten, maar dat het tegen dovenmansoren was, hielp niet. Een van de aanwezigen beschreef het als volgt: '...er moet naar geluiden van de directe omwonenden geluisterd worden. We hebben dit zien aankomen. Bij ongeregelheden gaan we nu de politie bellen.'¹⁵⁷ Dit was iets dat ten koste kon gaan van het draagvlak. Als bewoners zo wantrouwend werden dat ze externe partijen in zouden schakelen, kon het niet lang duren voordat het draagvlak verdwenen was.

---

¹⁵⁴ Ibidem

¹⁵⁵ Ibidem

¹⁵⁶ Ibidem

¹⁵⁷ HAW: 1.844.843, B00583: Inspraakavond dd 3 oktober 1995 (verlenging contract en uitbreiding opvangplaatsen asielzoekerscentrum aan de Hoefweg).

4.2 De gemeenteraad van De Lier.

Figuur 5: Hoofdstraat 9. Gemeentehuis De Lier

Google Street View

De gemeenteraad van de De Lier kwam iedere maand bij elkaar. 60 keer in de periode januari 1994, december 1998. Tien keer werd in de Raad gesproken over het asielzoekerscentrum. Vanuit de Raad waren er zes sprekers: Dijkstra en Van Berkel namens de PvdA, Hagemans en Van der Ende namens de VVD, de heer Voskamp namens het CDA en Klapwijk namens de GPV. De portefeuillehouder namens het college van B&W was burgemeester Van der Meer.¹⁵⁸

De eerste keer dat er in 1994 werd gesproken over de mogelijke komst van een AZC naar De Lier was in de nieuwjaarstoespraak van de burgemeester voor de Raad in januari 1994. De burgemeester ging in zijn toespraak in op de situatie in de wereld. Hier leek het alsof hij de toehoorders voorbereidde op de komst van asielzoekers naar De Lier. Burgemeester Van der Meer zei: 'De problemen van de hele wereld kunnen we hier niet oplossen, maar voor een deel kunnen we dat wel.'¹⁵⁹ De wereldlijke realiteit werd later nog een keer gebruikt als argument in de Raad. Namens de PvdA sprak de heer Van Berkel over waarom zijn partij voor een langere opening was. Het argument was dat het AZC goed functioneerde en dat de informatievoorziening goed was. Van der Berkel zag nog wel verbeterpunten maar geen redenen om het AZC te sluiten.¹⁶⁰

Een tweede deel van de realiteitsargumentatie, de politieke realiteit, werd drie keer gebruikt. Twee keer was dit bij een discussie over het uitzetten van Iraanse uitgeprocedeerde asielzoekers in 1996. Zowel de heer Dijkstra (PvdA), Klapwijk (GPV) als de heer Hagemans (VVD) waren blij met de brief die het college van B&W had gestuurd naar Den Haag over deze kwestie. Alle drie de fracties gaven aan dat ze zich bewust waren van het feit dat het uitzetbeleid geen onderdeel was van de gemeentelijke bevoegdheden. Aan de andere kant

---

¹⁵⁸ HAW: Raadsvergaderingen 1994: 2.07.51 B00380; Raadsvergaderingen 1995: 2.07.51 B00381; Raadsvergaderingen 1996: 2.07.51 B00382; Raadsvergaderingen 1997: 2.07.51 B00383; Raadsvergaderingen 1994: 2.07.51 B00384.

¹⁵⁹ HAW; 2.07.51 B00380: Raadsvergadering 1994: (19-1-1994) 1-4.

¹⁶⁰ HAW; 2.07.51 B00381: Raadsvergadering 1995: (7-11-1995) 3-4.

waren de asielzoekers wel tijdelijke inwoners van De Lier, dus de brief aan het kabinet werd goed ontvangen. Over of de toon de juiste was, verschillen de partijen over van mening.¹⁶¹

Rond de discussie over de openstelling van het AZC werd de derde keer het politieke realiteits-argument gebruikt. In de algemene beschouwingen van 1998 werd het goede functioneren van het AZC genoemd door de PvdA. Dit goede functioneren moest partijen doen heroverwegen om de harde grens van sluiting nog eens op te rekken.¹⁶² Omdat de sluitingsdatum tot dan toe altijd oprekbaar was geweest, was het logisch om dit te proberen. Uit de overige discussies was wel een trend naar definitieve sluiting te zien.

Een gemeenteraad bepaalt in grote mate de procedure die binnen de gemeente gevolgd wordt. Ook rond de komst en de verlengdeopenstelling van het AZC in De Lier is vaak over deze procedure vergaderd. De eerste procedurele argumenten kwamen aan de orde bij een debat over de verlaging van de maximumsnelheid van 60 km/u aan de Hoefweg en hoe dit aan te pakken.¹⁶³ Dit lijkt een losse procedure, maar was bedoeld om de veiligheid voor de asielzoekers te vergroten.

Later ging de discussie daadwerkelijk over de procedure die werd gevolgd rond verlengde openstelling. Het eerste probleem bij de procedure opperde Van der Ende (VVD). De brief van het COA om eventuele openstelling te verlengen, kwam voor zijn fractie erg onverwacht. Zeker omdat de VVD de 25 maanden als definitieve grens zag.¹⁶⁴ Er bleef discussie over deze grens van 25 maanden. Tijdens de Raadsvergadering van december 1996 bleek dat de PvdA, de GPV en het CDA de 25 maanden geen harde grens te vinden. Mede daardoor draaide de VVD ook bij. Ook zij konden uiteindelijk instemmen met een verlenging na de eerste 25 maanden.¹⁶⁵

Een jaar later kwam de tweede verlenging aan de orde. GPV en PvdA namen de handschoen op en stelden voor om de einddatum van 1 september 1998 niet als definitieve sluitingsdatum te noemen. Zeker nu het COA voorstellen gedaan had om te gaan bouwen op het Schefferkamp. De PvdA kwam uiteindelijk met een tussenoplossing: Er werd besloten dat de gemeente zou beginnen met onderhandelingen. Doel van de gemeente zou zijn het AZC open te houden voor een periode van vijf jaar plus een optie van nog vijf jaar. Als er vervolgens een definitief ambtelijk voorstel zou komen, moest de gemeenteraad hier nog een definitief fiat aan geven.¹⁶⁶

Met dit voorstel leek een ruime openstelling, die de PvdA wilde hebben, uitgangspunt te worden voor de onderhandelingen. Dit bleek niet helemaal het geval omdat de gemeenteambtenaren dit zagen als een vrijbrief voor de onderhandelingen. Toen het definitieve voorstel naar de Raad kwam, moest Dijkstra (PvdA) concluderen dat het College de tussenoplossing niet had uitgevoerd. Uiteindelijk konden hij en Klapwijk dan ook niet

---

¹⁶¹ HAW; 2.07.51 B00382: Raadsvergadering 1996: (20-6-1996) 15 en 2.07.51 B00382: Raadsvergadering 1996: (19-12-1996)6.

¹⁶² HAW: 2.07.51 B00384: Raadsvergadering 1998: (10-11-1998) 30.

¹⁶³ HAW: 2.07.51 B00381: Raadsvergadering 1995: (19-4-1995) 14-15.

¹⁶⁴ HAW: 2.07.51 B00382: Raadsvergadering 1996: (12-11-1996) 6-7.

¹⁶⁵ HAW: 2.07.51 B00382: Raadsvergadering 1996: (19-12-1996) 5-7.

¹⁶⁶ HAW: 2.07.51 B00383: Raadsvergadering 1997: (4-11-1997) 1-3, 6.

instemmen met het nieuwe voorstel voor eenmalige verlenging van vijf jaar. Deze twee grootste voorstanders van het AZC voelden zich voor het blok gezet.¹⁶⁷ Dat een gekozen procedure anders werd uitgelegd door hen die het moesten uitvoeren, dan door hen die het oplegde, gebeurt vaker. Toch vind ik dit wel uitzonderlijk. Want een tegenstem voor iets waar je voorstander van bent, omdat de procedure niet gelopen is zoals je wilde, lijkt politiek onhandig.

Aantallen hebben slechts één keer een rol gespeeld bij de politieke discussie over het AZC. Het ging hierbij om de uitbreidingsdiscussie. Voskamp (CDA) stelde dat uitbreiding alleen plaats kon vinden als er fysiek geen veranderingen plaats zouden vinden op het centrum. De PvdA en GPV waren voorstander van vergroting, met de cirkelredenering dat met een groter AZC er meer mensen opgevangen konden worden. De VVD stelde een andere weging voor. Niet de fysieke ruimte waar het CDA voor pleitte maar sociale ruimte, de ruimte die mensen gewent zouden zijn te hebben. Omdat de sociale ruimte kleiner was dan de fysieke ruimte van het centrum, kon het centrum uitbreiden met 50 plaatsen. Uiteindelijk sloot het CDA zich ook aan bij deze definitie en kon het kamp uitgebreid worden.¹⁶⁸ Een bijzondere discussie omdat een andere definitie van ruimte een andere uitkomst gaf. Dit heeft in mijn ogen iets weg van de legbatterij discussie. Kan een boer achttien of slechts negen kippen houden per vierkante meter? Het is net welke prioriteit er gesteld wordt en wat voor ruimte-eisen je daar aan verbind.

Echte competitie tussen asielzoekers en dorpsbewoners was in de gemeenteraad niet aan de orde. Eén keer werd de afwezigheid van competitie en de daaraan verbonden afwezigheid van problemen genoemd in de Raad. Bij de VVD-fractie waren geen klachten of meldingen over problemen binnengekomen. Vandaar dat de fractie kon instemmen met de eerste verlenging met een jaar. Opvallend is het feit dat de VVD-spreker later wel klachten van omwonenden noemde.¹⁶⁹ Het lijkt een beetje het wegzetten van de omwonenden als zeurende mensen die als naaste burens toch meer zouden moeten accepteren. Terwijl zij toch de meeste invloed van het AZC ondervinden.

Omdat een AZC kostenneutraal voor een gemeente werd aangeboden, is slechts één keer gesproken over extra geld voor het AZC via een subsidie. Deze subsidie werd niet verleend, omdat er tot dan toe te weinig inzichten waren in de gemaakte kosten ten behoeve van het AZC. Een andere reden waarom de Raad tegen een extra subsidie aan het AZC was, was de vraag of deze subsidie ten kosten zou gaan van andere posten op de begroting.¹⁷⁰ In het algemeen wilde de gemeente De Lier niet teveel financiële lasten hebben van het AZC. Ook de discussie over de 60 kilometerzone rond het AZC stuitte erop dat het COA niet wilde betalen.¹⁷¹

---

¹⁶⁷ HAW: 2.07.51 B00384: Raadsvergadering 1998: (22-1-1998) 3 en 2.07.51 B00384: Raadsvergadering 1998: (26-3-1998) 6.

¹⁶⁸ HAW: 2.07.51 B00381: Raadsvergadering 1995: (7-11-1995) 5-6.

¹⁶⁹ Ibidem 4.

¹⁷⁰ HAW: 2.07.51 B00381: Raadsvergadering 1995: (27-9-1995) 10-12.

¹⁷¹ HAW: 2.07.51 B00382: Raadsvergadering 1996: (20-6-1996) 15

‘Wees barmhartig zoals jullie Vader barmhartig is. Oordeel niet, dan zal er niet over je geoordeeld worden. Veroordeel niet, dan zul je niet veroordeeld worden.’¹⁷² Bij het CDA en zeker bij de GPV speelden woorden als deze uit de bijbel een rol bij de beslissingen die ze namen. Klapwijk gaf meerdere keren aan dat de christelijke barmhartigheid meespeelde bij de beslissing om het AZC langer open te houden. Christelijke barmhartigheid hield volgens Klapwijk niet bij een bepaalde datum op.¹⁷³ Het CDA, dat iets vrijer met de bijbel en het geloof omging, zag het eerder als een daad van naastenliefde om het AZC open te houden.¹⁷⁴ In hun standpunt werden het CDA en de GPV gesteund vanaf de kansel. Zoals Pronk in zijn interview zei: ‘Zelfs in de kerk werd vanaf de kansel gepreekt, dat de mensen aan de Hoefweg toch wel heel christelijk moesten zijn en dat ze niet zo moeilijk moesten doen.’¹⁷⁵

Niet alleen Raadsleden maar ook de burgemeester deed een beroep op het moreel van de inwoners. Tijdens zijn nieuwjaarstoespraak van 1994 zei hij dat sleutelwoorden ‘tolerantie en verdraagzaamheid’ zijn. Daarnaast trekt hij een vergelijking tussen 1994 en de jaren ‘30. Volgens burgemeester van der Meer lijken deze twee perioden op elkaar en moeten de inwoners ervoor waken dat dit extreme geluid de overhand zou nemen.¹⁷⁶ Hoewel dit een beetje lijkt op de Wet van Godwin: ‘Naar mate (online)disussies langer worden, nadert de waarschijnlijkheid van een vergelijking met de Tweede Wereldoorlog’, ging het hier meer om de morele waarden dan om het feit dat zoiets al gebeurde.

De vrouw van buurtcomité voorzitter Vreugdenhil werd op de markt aangesproken of zij het bijbelverhaal van de barmhartige Samaritaan kende.¹⁷⁷ De heer Vreugdenhil vroeg als gevolg hiervan aan de Raad wie er nu echt barmhartig was: Degene die zegt dat het wel mee valt, of de omwonenden van de Hoefweg die er dagelijks mee leefden?¹⁷⁸ Hoewel dit geen directe verwijzing is naar de religieuze achtergrond van Vreugdenhil, denk ik dat zo’n vraagstelling wel kon helpen. In een Raad gedomineerd door christelijke partijen kon een beroep op de bijbel altijd gebruikt worden.

Een meer persoonlijke overweging werd gemaakt door Dijkstra (PVDA) in 1996. Het college had aangegeven dat ze in principe niet negatief stond tegenover een verzoek van het COA om het AZC langer open te houden. Volgens Dijkstra had dit wel wat hartelijker en gastvrijer gemogen.¹⁷⁹ Maar of dit nu een persoonlijke overweging of een morele oproep betrof, iedereen leek de verantwoordelijkheid te voelen om iets voor de asielzoekers te ondernemen.

Door de verschillende einddata, genoemd door het college of door de Raad, was er niet veel vertrouwen meer in de politiek. Voorafgaand aan het debat om na maart 1998 het AZC nog open te houden, benoemden de insprekers van der Marel en Keijzer het wantrouwen.

---

¹⁷² Lucas 6:36-37.

¹⁷³ HAW: 2.07.51 B00382: Raadsvergadering 1996: (19-12-1996) 6 en 2.07.51 B00383: Raadsvergadering 1997: (4-11-1997) 4.

¹⁷⁴ HAW: 2.07.51 B00383: Raadsvergadering 1997: (4-11-1997) 4.

¹⁷⁵ Bijlage 1: Interview Pronk.

¹⁷⁶ HAW: 2.07.51 B00380: Raadsvergadering 1994: (19-1-1994) 1-4.

¹⁷⁷ Lucas 10: 25-37

¹⁷⁸ HAW: 2.07.51 B00384: Raadsvergadering 1998: (26-3-1998) 1.

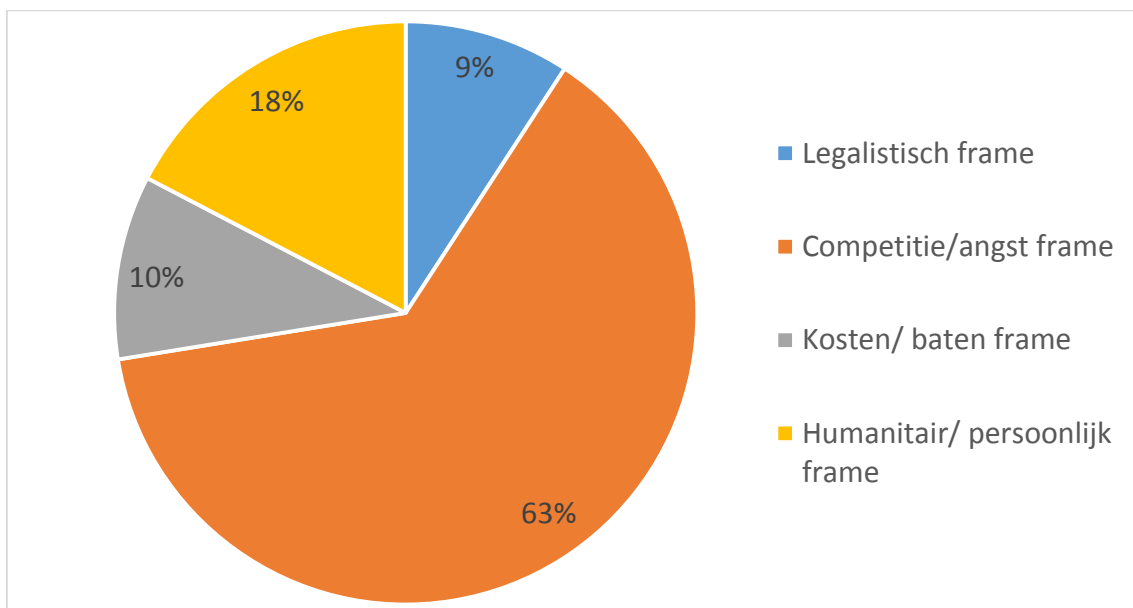
¹⁷⁹ HAW: 2.07.51 B00382: Raadsvergadering 1996: (12-11-1996) 11-12.

De heer Keizer stelde het als volgt: ‘...destijds heb ik niet vernomen dat een belofte in ‘nee’ verandert. Je moet goede argumenten hebben om op een belofte terug te komen. Afspraak is afspraak’¹⁸⁰ In de gemeenteraad was het vooral de VVD die problemen had met het vertrouwen dat was geschaad door de gemeente. De gemeente had karakter moeten tonen en een nieuw verzoek van het COA naar de prullenbak moeten verwijzen, omdat er beloften waren gedaan. Opvallend is dat zodra de gemeente eruit bleek te zijn met het COA, de VVD draaide. Waar ze tegen waren, werden ze uiteindelijk toch voor en wilden ze slechts beter geïnformeerd worden.¹⁸¹

Het blijkt hoe belangrijk het is om in het delicate proces van de komst van een AZC goed te blijven communiceren. Harde grenzen stellen en het niet nakomen van afspraken en regels zorgde voor wantrouwen. Grenzen uitleggen als harde grenzen zorgde voor discussie. Verder is te zien dat in de gemeenteraad wel wat discussie was, maar dat er geen uitgesproken tegenstanders waren. Mocht iemand een kloof willen zien tussen politiek en burgers zou het tekenend kunnen zijn dat het AZC altijd Raadsbreed werd gesteund, terwijl niet alle stemgerechtigden in De Lier voor het AZC waren.

4.3 De frames bij onderling contact

Grafiek 5: Gebruikte frames in hoofdstuk 4: COA, burger, gemeente

Bij alle contactvormen in dit hoofdstuk was de verdeling over frames zoals hierboven weergegeven. Alle vier de frames kwamen aan bod, maar duidelijk is te zien dat het competitie-en-angstframe het vaakst voorkwam. Zeker omdat hoofdstuk 4 ook de eerste informatiebijeenkomst bevat, waarbij insprekers veel angst had voor de criminaliteit rond het AZC en ook onzeker was over de procedure rond het AZC is dit logisch.

¹⁸⁰ HAW: 2.07.51 B00383: Raadsvergadering 1997: (4-11-1997) 1-2.

¹⁸¹ Ibidem 4-5 en HAW: 2.07.51 B00384: Raadsvergadering 1998: (22-1-1998) 3

Opvallender is het feit dat het minder gegaan is over het kosten-baten-frame: 'Wat kost het ons en wat levert ons het op'. Weinig mensen zien in de bijeenkomsten de asielzoekers als een kans om geld te verdienen. Het is misschien wat cru om te melden dat je financiële mogelijkheden ziet in asielzoekers, maar uiteindelijk zou het voor de winkeliersvereniging wel een reden kunnen zijn om voor de komst van een AZC te zijn. Daarbij kan ook de bouw en het onderhoud van het AZC geld opleveren.

Hoofdstuk 5. Nieuwsbrieven van de Belangenvereniging

De buurt werd vertegenwoordigd door de Belangenvereniging Hoefweg. Deze belangenvereniging was opgericht in november 1994. De doelstelling van deze vereniging was het behartigen van de belangen van de bewoners en bedrijven van de Hoefweg en de aanliggende lanen. Het uitgangspunt van de belangenvereniging was de tijdelijkheid van de aanwezigheid van het AZC, met een maximum van 25 maanden na de opening.¹⁸² De overleggen tussen de belangenvereniging, het COA en de gemeente zijn eerder al beschreven, maar de belangenvereniging communiceerde ook met haar achterban. Dit gebeurde doormiddel van nieuwsbrieven. In totaal heeft de belangenvereniging in de periode december 1994 - december 1998 een tiental nieuwsbrieven uitgegeven. Ook hierin gebruikte de belangenvereniging verschillende argumenten.

Van het realiteitsargumenten kwam alleen de politieke realiteit ter sprake. Dit gebeurde drie keer. De eerste keer ging het over de landelijke politiek. De belangenvereniging nam een landelijke trend waar van het minder toelaten van vluchtelingen. De volgende twee keer dat de politieke realiteit ter sprake kwam, was betref het de lokale politiek. Twee keer kon de belangenvereniging niet anders concluderen dan dat er een meerderheid in de Raad was, die zorgde dat de openstelling van het AZC werd verlengd.¹⁸³

Zeer nauw verwant met de politieke realiteit was het wantrouwen van de belangenvereniging ten opzichte van de lokale politiek. Dit startte al in de oprichtingsnieuwsbrief. Op dat moment was er een pleintje voor de ingang verdwenen en werd er melding gemaakt van het feit dat het college van B&W eerder ook beloftes hadden gemaakt, die zij niet waren nagekomen. In maart 1995 was er een nieuwe belofte van het college over de minimale kans op een langere opening van het AZC na 25 maanden. In september werd die belofte gebroken. De Raad had ingestemd met verlenging en alle bezwaren, gedaan door de belangenvereniging, verworpen. Dit werd als logisch ervaren, omdat politici niet te vertrouwen waren. De laatste keer dat er duidelijk werd dat politici niet te vertrouwen waren, was op zeven oktober 1997. CDA, PvdA en GPV hadden opnieuw gestemd voor verlenging en nu voor vijf jaar. De Belangenvereniging kon daarna niet anders dan concluderen dat afspraken maken met de gemeente onmogelijk was.¹⁸⁴ Maar ondanks dat dit een paar keer werd gemeld, is de belangenvereniging altijd door gegaan met praten met de gemeente. Het lijkt wel alsof het wantrouwen toch niet diep genoeg zat om alleen oppositie te voeren.

De kosten en de baten werden alleen in de eerste nieuwsbrief echt benoemd. Daar ging het nog over veranderingen in verkeersdoorstroming en maatregelen rond het onderwijs van asielzoekerskinderen. De vraag die hier vooral speelde was voor wie de kosten waren en hoe de immateriële kosten, en dan specifiek van de overlast, zo laag mogelijk

---

¹⁸² HWODL, Belangenvereniging Hoefweg, DL 117.: Oprichtingsverklaring en nieuwsbrief 9 december 1994.

¹⁸³ HWODL, DL117: Nieuwsbrief 1 [z.d]; Nieuwsbrief 7-11-1997; Nieuwsbrief 5-1-1998

¹⁸⁴ HWODL, DL117: Nieuwsbrief 1 [z.d]; Nieuwsbrief 21-3-1995; Nieuwsbrief 24-9-1995; Nieuwsbrief 7-10-1997

gehouden moesten worden.¹⁸⁵ Ik vind het opmerkelijk dat hier onderling niet vaker over was gesproken.

De meeste nieuwsbrieven hebben een procedurele inslag. Hierbij kwamen drie deelthema's ter sprake. Over aantallen, zowel als absoluut als in de *number game*, werd meerdere malen gesproken. Over absolute aantallen ging het op het moment dat er over samenstelling van het AZC werd gesproken. Eén keer werd er een overzicht gegeven. Daarbij werd ook het probleem van hoe om te gaan met schoolgaande kinderen gepresenteerd. De tweede keer was bij de verlenging in oktober 1996, toen er gesproken werd over voorwaarden vanuit de belangenvereniging. De *number game* werd besproken toen er als donderslag bij heldere hemel werd gesproken over het vergroten van de opvang.¹⁸⁶ Bij dit laatste punt was de vraag of een vergroting van 50 plaatsen niet gewoon een aanpassing was aan de realiteit. Als een centrum meer dan overvol zat, kon dit beter vergunning-technisch worden geregeld. Wat geen garantie is dat het niet opnieuw overvol komt te zitten.

De overige procedures zijn op te splitsen in een procedureel deel rond het AZC en een procedureel deel rond de belangenvereniging zelf. Om met het laatste te beginnen, de belangenvereniging wilde graag de klachten vernemen van de bewoners. Van de officiële aangiften kreeg de belangenvereniging namelijk geen overzicht, deze gegevens worden niet met derden gedeeld. De procedure die de belangenvereniging wenste was dat als er aangifte gedaan was, dit ook gemeld werd bij de vereniging. Later werd ook nog vermeld dat via het alarmnummer 0611 noodsituaties gemeld konden worden. Hoewel deze afwijzing van deze verzoeken duidelijk leek, werd er later wel door het bestuur geklaagd over het feit zij geen meldingen kenden, maar wel in overleggen over aangiftes werd gesproken.¹⁸⁷ De procedure in de nieuwsbrieven rond het AZC bestond uit weergave van de komst van de eerste asielzoekers in februari 1995. Daarna werden de verlengingsprocedures van het AZC beschreven. Hierbij werd vooral aangegeven dat zij tegen verlenging waren, maar toch steeds meer ruimte gaven aan verlenging.¹⁸⁸

Uiteindelijk werd op 15 december 1998 de laatste nieuwsbrief verstuurd. Van het nieuwe bestuur dat toen aantrad, werden geen brieven meer in de archieven opgenomen. Iemand kan een nieuwsbrief gebruiken voor groot protest en het ophitsten van de buurt, maar daar koos deze belangenvereniging niet voor. Het was vooral informatief en bij vlagen bijna sussend. De nieuwsbrief werd niet gebruikt tegen AZC, maar om constructief met elkaar in gesprek te blijven.

Naast de nieuwsbrieven bleek dat er ook omwonenden waren die informatie waren gaan inwinnen bij andere centra. In de woorden van Pronk: 'We zijn in Groesbeek geweest. We hadden een actieve buurman toen, die fietst graag door Nederland en die is toen ook gaan fietsen langs allerlei asielzoekerscentra in het land en die heeft daar ook wat gesprekken

---

¹⁸⁵ HWODL, DL117: Nieuwsbrief 1 [z.d]

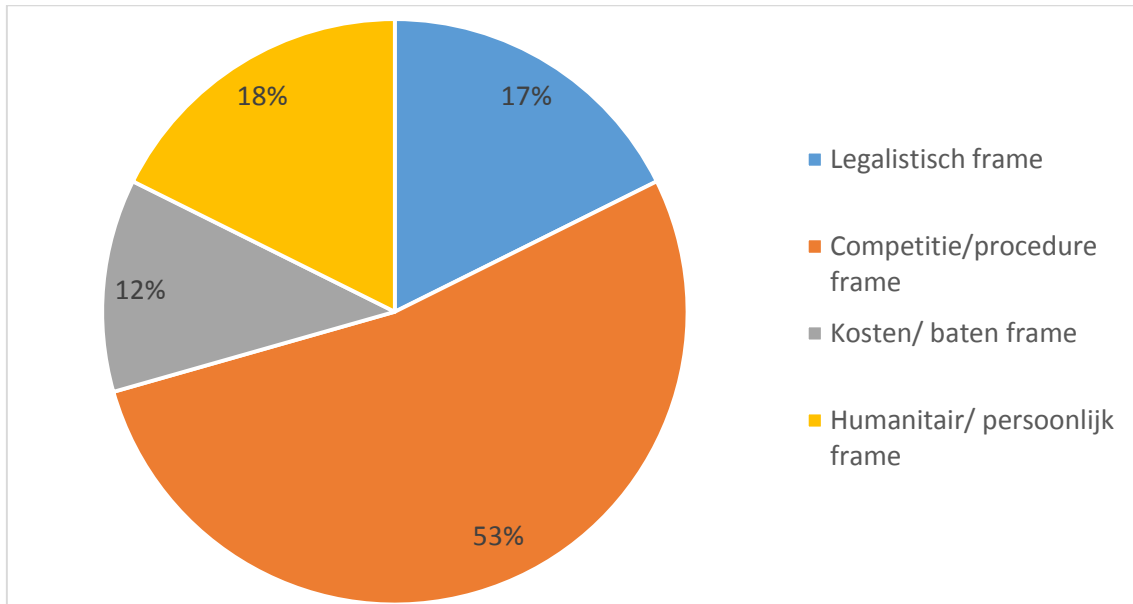
¹⁸⁶ HWODL, DL117: Nieuwsbrief 21-3-1995; Nieuwsbrief 24-9-1995; Nieuwsbrief 9-10-1996

¹⁸⁷ HWODL, DL117: Nieuwsbrief 1 [z.d]; Nieuwsbrief 13-2-1995; Nieuwsbrief 26-6-1995

¹⁸⁸ HWODL, DL117: Nieuwsbrief 13-2-1995; Nieuwsbrief 21-3-1995; Nieuwsbrief 9-10-1996; Nieuwsbrief 5-1-1998; Nieuwsbrief 15-12-1998.

gevoerd en zo. Daar heeft hij wel wat informatie opgedaan'.¹⁸⁹ Hoeveel AZC's er bezocht zijn is de vraag. Wel is zeker dat de afstand De Lier, Groesbeek 145 kilometer is. Er is in de buurt dus zeker iets gedaan om vooraf informatie in te winnen en hun zaak van argumenten te voorzien.

Grafiek 6: Frames in de nieuwsbrieven

De naam nieuwsbrief zegt het al, het eerste doel is het verspreiden van nieuws. Dat is ook wat er gebeurde in de frames. 35% van de onderwerpen in de nieuwsbrieven ging over de procedure. Dit was op te delen in een deel over procedures die betrekking hadden op het AZC. Het merendeel van de nieuwsbrieven ging echter over de procedure binnen de belangenvereniging.

Als ik frame overstijgend op argumentatieniveau kijk, valt ook het politieke element op. 30 procent van de argumenten heeft te maken met de politieke realiteit en het wantrouwen naar politici. Ik denk dat hier een deel van de frustratie zat bij de buurtbewoners. De politiek accepteerde veel van het COA en de ontstane situatie werd niet gezien als hinderlijk voor De Lier. De slechte communicatie met de omwonende zorgde toch voor wrevel.

Hoofdstuk 6. Het AZC in de Westlandse krant

De Westlandsche Courant was een regiokatern van *De Haagsche Courant*. Het was in *De Westlandsche Courant* dat de meeste berichten stonden over de komst van het AZC naar De Lier. Het dorpsweekblad *De Bazuin* was vooral spreekbuis van de winkeliersvereniging en doorgeefluik van gemeenteberichten. In het krantenknipseldossier van de Historische Werkgroep De Lier¹⁹⁰ zaten dan ook wel knipsels van *De Bazuin*, maar voor het beschouwen van de frames kijk ik vooral naar *De Westlandsche Courant*.

¹⁸⁹ Bijlage 1: Interview Pronk.

¹⁹⁰ HWODL, Krantenknipsel AZC, DL 116 (HWODL, DL116)

De Westlandsche Courant heeft vanaf de komst van de eerste asielzoeker naar het AZC tot het vertrek van de porto-cabines naar Albanië verslag gedaan. Er werden drie typen berichten geplaatst. Er waren nieuwsberichten, al dan niet met hoor en wederhoor bij gemeente en buurtbewoners; er waren interviews met de centrumleiding en een paar keer was er een column of opinieartikel.

Het eerste van de vier verschillende frames die ik in de artikelen van *De Westlandsche Courant* tegen kwam was het legalistisch frame. In het artikel 'Asielzoekers langer in De Lier' werd melding gemaakt van de politieke debatten bij de verlenging in 1996. De journalist kon niet anders dan concluderen dat er in drie jaar in de politiek veel was veranderd. Drie jaar eerder was er nog gerede twijfel geweest bij de gemeenteraad, maar drie jaar later waren CDA en PvdA voor de verlengde opening. Alleen de VVD twijfelde, maar de kosten van het nieuwe sanitair overtuigde ook deze partij.¹⁹¹

De tweede keer dat het politieke-realiteitsargument werd gebruikt was bijna een jaar later toen er het overleg tussen de Bewonersvereniging Hoefweg en COA niets had opgeleverd. In hoor en wederhoor werd de directeur van het AZC geïnterviewd. Nadat deze had aangegeven het te betreuren dat ze er samen niet uit waren gekomen, was het volgens de directeur nu aan de gemeenteraad.¹⁹² De directeur van het AZC had hier gelijk in en het leek ook een handige zet. Het COA was nu vrij van de verantwoordelijkheid voor eventuele verlenging, het was immers niet meer aan hen, maar aan de gemeenteraad.

Het wereldlijke realiteits-argument kwam ook twee keer voor in de berichtgeving. De eerste keer dat dit gebruikt was zegt Vreugdenhil in het artikel: 'Het is natuurlijk wel merkbaar dat de asielzoekers er zitten, maar het is niet zo dat je zegt: jongens, wat een last heb ik er van.'¹⁹³ Vreugdenhil geeft hier aan hoe de reële situatie voor omwonenden was, maar dat deze uitspraak zijn positie bij volgende onderhandelingen niet sterker maakte was evident.

Een ander bericht over de dagelijkse realiteit op het kamp, staat in een artikel in de *Westlandsche courant*. Bij de verlenging met vijf jaar ontstond veel discussie, maar het leven van alle dag ging ook gewoon door. 'Het project met kinderen van de Katholieke basisschool en de kinderen in de dependance op het AZC, waarvoor een echte circustent was opgebouwd, gaat door.'¹⁹⁴ Dit was een mooi voorbeeld van hoe het dagelijks leven in het AZC los lijkt te staan van de politieke beslommeringen in het dorp en hoe contacten werden gelegd tussen kinderen op het AZC en in het dorp.

De procedures kwamen vaak aan bod. De krant maakte melding van de komst van de eerste 49 asielzoekers die in 1995 naar het centrum. Daarnaast werd melding gemaakt van hoe het kamp was opgeknapt voor de bewoners en hoe het COA probeerde met 24-uurs beveiliging de protesten in de buurt weg te nemen.¹⁹⁵ Een laatste keer dat de procedure werd bekeken, lag de focus op de eisen vanuit de Belangenvereniging. Hoewel de

---

¹⁹¹ HWODL, DL116; 'asielzoekers langer in De Lier' *Westlandsche Courant* (WC) (26-10-1996)

¹⁹² HWODL, DL116; 'Gesprekken over Schefferkamp zonder resultaat' WC (19-9-1997)

¹⁹³ HWODL, DL116; 'Buurt heeft niet veel last van asielzoekers' WC (7-6-1995)

¹⁹⁴ HWODL, DL116; 'Circus' WC (19-9-1997)

¹⁹⁵ HWODL, DL116; 'Eerste asielzoekers' WC (20-2-1995) en 'Asielzoekers in gespreid bedje. Buurt houdt vinger aan de pols' WC (z.d.)

belangenvereniging het liefst de 25 maanden-limiet wilde handhaven, stelden ze toch eisen aan een verlengde opening. Dit omdat protest tegen verlenging tot nu toe geen nut had gehad.¹⁹⁶ Wat verder veel aandacht kreeg in de krant was de sluiting en in het bijzonder wat er gebeurde met de porto-cabines. De stichting Hoop voor Albanië had de porto-cabines gekocht en verplaatste ze naar Albanië, om daar nog 30 jaar plezier te hebben van de gebouwen.¹⁹⁷

De *Number game* werd in de pers gespeeld bij de openstelling van het centrum tot 2003. De buurtbewoners wilden een openstelling van nog maximaal vier jaar, het COA en daarmee het gemeentebestuur wilden vijf jaar. De periode van vijf jaar was noodzakelijk om dat dan de verbouwing pas economisch rendabel zou zijn. Dit leverde een bijzonder spelletje op in de kranten. Het buurtcomité liet in de krant optekenen dat zij een periode van maximaal vier jaar konden accepteren, als de gemeente duidelijk aan zou geven dat dit een maximale opening was.¹⁹⁸ De tegemoetkoming in vier en niet vijf jaar, gaf de constructieve houding van de belangenvereniging aan, zij wilde een gesprekspartner blijven. Een week later werd overigens gekozen voor een periode vijf jaar en wilde de gemeenteraad zelfs een optie voor nog vijf jaar. De protesten waren opnieuw zinloos geweest.¹⁹⁹

Een handig middel in de *number game* was een opiniepeiling. Gesteund door grote groepen mensen was het altijd gemakkelijker praten, dan op het moment dat je als Don Quichot alleen het gevecht aan ging tegen iets wat niemand interesseert. In *De Westlandsche Courant* werd één keer een peiling gepubliceerd. Hieronder de uitsneden vanuit de krant.

Figuur 6: Opiniepeiling in De Lier 1998

Westlandsche Courant ²⁰⁰

¹⁹⁶ HWODL, DL116; 'Asielzoekerscentrum moet worden gesloten' WC (16-8-1996)

¹⁹⁷ HWODL, DL116; 'Gebouw van AZC naar Albanese zigeuners' WC (1-10-2003)

¹⁹⁸ HWODL, DL116; 'Schefferkamp nog vier jaar tolereren' WC (15-1-1998)

¹⁹⁹ HWODL, DL116; 'Schefferkamp tot uiterlijk 2003 open. Ondanks protest' WC (22-1-1998)

²⁰⁰ HWODL, DL116; 'Verdeeldheid over asielzoekerscentrum' WC (19-6-1998)

Meer dan de helft van de deelnemers (50,7%) was voor een langer bestaan van het AZC in De Lier. 12 Procent van de deelnemers had niet echt een mening over deze kwestie en iets meer dan een derde van de deelnemers was tegen een langer verblijf van asielzoekers in het Schefferkamp.²⁰¹

In deze peiling kan ook de oorzaak liggen dat het buurtcomité niet de hakken in het zand zette. Draagvlak was belangrijk voor het COA, maar ook voor mensen die zeggen te onderhandelen namens een groep mensen. Deze opiniepeiling laat zien dat er wel draagvlak was voor sluiting, maar dat er meer mensen waren voor openhouden. Hier kan een kiem zijn gelegd voor de tussenoplossing van vier jaar in plaats van vijf, die het buurtcomité voorstelde.

Het kosten-batenframe werd een keer gebruikt. Deze keer in een combinatie onderaan een artikel. Ten bate van het AZC werd gezocht naar vrijwilligers voor het begeleiden van lessen op het AZC en het bemensen van de crèche. Daarnaast werd er gezocht naar spullen die mensen op zolder hadden gezet, zoals oude kleding, speelgoed en fietsen.²⁰² Hier werden, nauwelijks financieel te noemen, giften gevraagd van de krantenlezers ten bate van het AZC. Of er aan deze oproep gehoor werd gegeven, was niet bekend. Dit geven van oud speelgoed aan zielige kinderen past ook in het humanitair, persoonlijke frame.

Persoonlijke overwegingen kwamen het meest naar voren in de krant. Dit ging overigens niet alleen over protest rond het kamp. Zo deden Iraniërs oproepen om ondanks een negatief einde van de procedure toch in Nederland te mogen blijven. De meest emotionele uitspraak die daar over werd gedaan was: 'Mijn vader zij ooit: In Nederland was het een land vol bloemen. Voor mij was het een groene hel.'²⁰³ Deze uitspraak was gericht op het morele gevoel van de regering. Tevens kan kennis over de achtergrond van asielzoekers er voor zorgen dat mensen meer begrip hebben voor de opvang in Nederland.

Persoonlijk contact was een van de sleutels van het AZC om omwonenden gunstig te stemmen over het AZC. Eén keer werden opendagen georganiseerd, waarvan melding werd gemaakt in de krant. Ook was er een openstelling van het AZC tijdens het 750 jaar bestaan van De Lier. Al werd bij de tweede openstelling wel aangegeven dat het niet teveel op aapjes kijken moest gaan lijken.²⁰⁴ Het AZC in De Lier was goed in communicatie. De eerste Tam-Tam-prijs die door het COA werd uitgereikt aan het best communicerende AZC ging naar het centrum in De Lier. Deze prijs was in het leven geroepen om het door het COA genoemde NIMBY-syndroom weg te nemen. Het AZC zelf was volgens de COA norm dus open en duidelijk geweest naar de buurt.²⁰⁵

Bij de persoonlijke verhalen valt de ontvangst van de eerste asielzoekers op. In twee artikelen werd de chaos beschreven waarmee zij in De Lier te maken kregen. Na het uitstappen bij de bushalte konden zij met hun bagage het centrum niet vinden. Uit het artikel blijkt dat daarna de buurt zich van de beste kant liet zien. Zij namen de asielzoekers onder de

---

²⁰¹ Ibidum

²⁰² HWODL, DL116; *Westlandsche Courant* (25-3-1995)

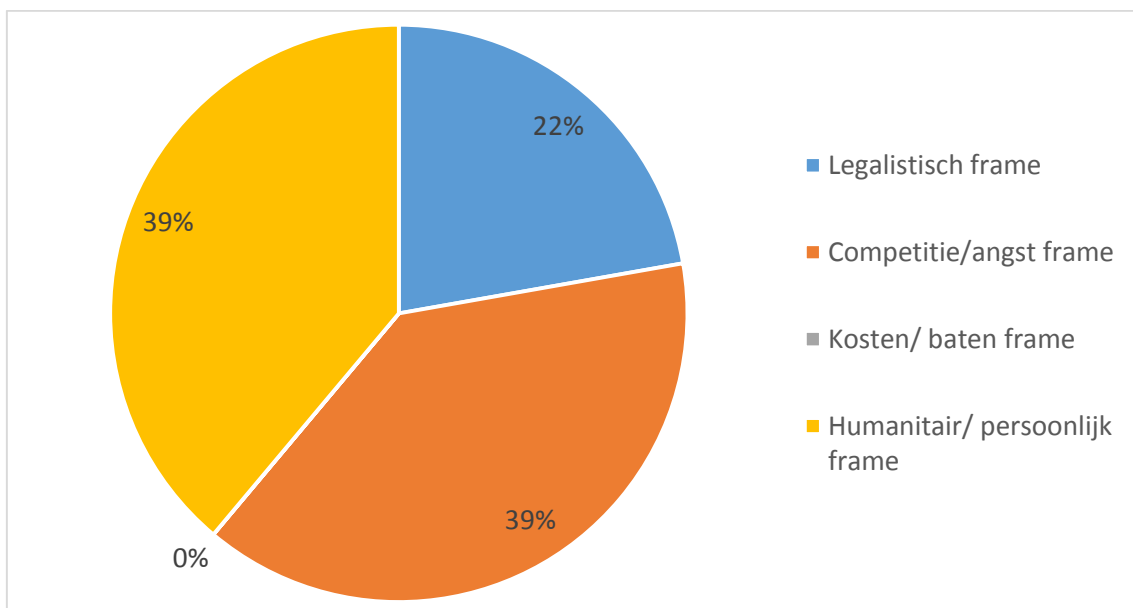
²⁰³ HWODL, DL116; 'Iraniërs protesteren tegen uitzetting' *WC* (19-6-1996)

²⁰⁴ C. Hansler, P.W. Hulscher, F.B. van Rijn, F.A. Voskamp, *Omzien...De Lier 750 jaar (1245-1995)*. (De Lier 1996) 38 en HWODL, DL116 'De bewoners menselijk benaderen' *WC* (15-11-2000)

²⁰⁵ HWODL, DL116; 'Schefferkamp wint Tam Tam-prijs AZC' *WC* (8-1-1996)

arm en brachten ze naar het AZC.²⁰⁶ Dit artikel tekent voor mij hoe de bewoners tegenover het asielzoekerscentrum stonden. Je kon wel tegen het centrum en de opvang zijn, maar je liet de mensen niet aan hun lot over en als het nodig was stak je een helpende hand uit. Het laatste persoonlijke argument dat werd gebruikt was het politieke wantrouwen. In de column Westlandse Wegen beschreef een buurtbewoonster het verlengen van het AZC met vijf jaar. De zin die het wantrouwen ten opzichte van de gemeente het beste weergaf was de volgende: 'De onvrede van de buurtbewoners wordt voornamelijk veroorzaakt door de vraag hoe betrouwbaar de beloften van en afspraken met diverse overheden zijn.'²⁰⁷ Dat was een terechte vraag. Een beeld van opening tot sluiting was er pas, nadat er voor de derde keer was verlengd.

Grafiek 7: Gebruikte frames in de krant

De krant was voor de Lierenaar niet de plaats om discussie te voeren. De kosten-baten discussie werd in de krant niet gevoerd. Ook waren er, op één column na, geen grote opiniestukken. Ingezonden brieven zaten ook niet in de knipselkrant, toch betwijfel ik of die er niet waren. Dat er geen discussie werd gevoerd in de krant, kan volgens mij twee redenen hebben. Allereerst ontbrak de politieke discussie in de gemeenteraad. Politieke partijen hoefden dus ook niet via de krant de discussie met de buitenwereld te voeren. Ten tweede is er de attitude van de belangenvereniging. Om de discussie netjes en intern te houden stapten zij ook niet naar de krant.

Als de discussie ontbreekt is human interest een goede journalistieke bron. Artikelen over het leven van mensen op het AZC en gebeurtenissen op het AZC zijn dan onderwerpen. Eén gebeurtenis op het AZC heeft wel ontbroken in de Westlandse krant: de zelfmoord van

²⁰⁶ HWODL, DL116; 'Asielzoekers op speurtocht in het Schefferkamp' WC (21-9-1995) en 'Asielzoekers in gespreid bedje. Buurt houdt vinger aan de pols' WC (z.d.)

²⁰⁷ HWODL, DL116; 'WESTLANDSE WEGEN Schefferkamp' WC (z.d.)

het veertienjarige meisje. Het is vaak een bewuste keuze om geen melding te doen van zelfdoding, maar als humanintrest-onderwerp kan dit, in combinatie met afwijzing van asielzoekers, toch een boeiend artikel opleveren. Naast opinie, debat en humanintrest is het verspreiden van nieuws aan derden een belangrijke taak van de pers. Het is dan ook vanzelfsprekend dat er berichten waren toen de eerste asielzoekers aankwamen in De Lier.

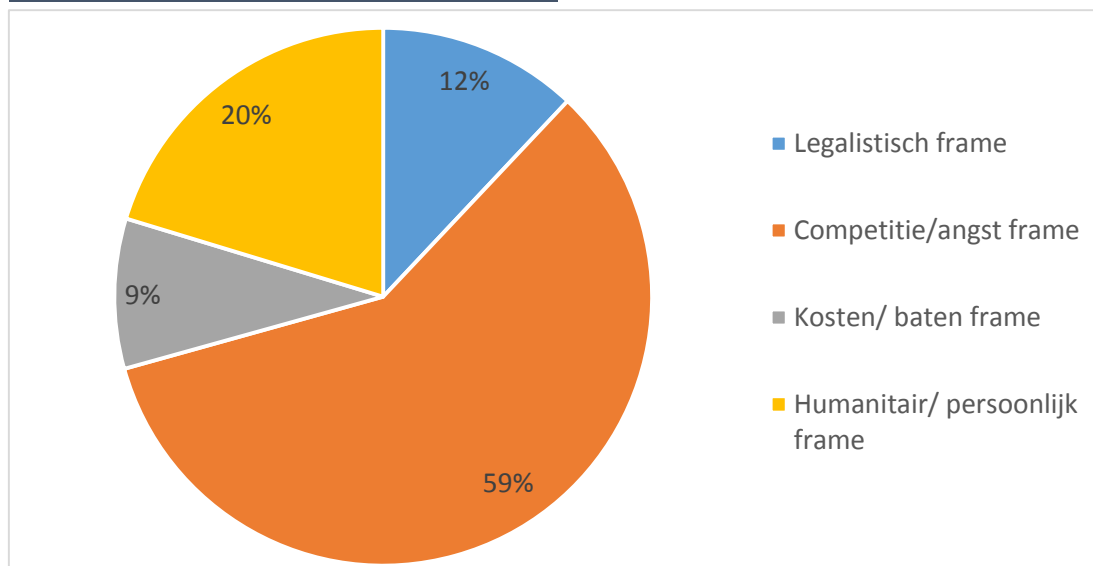
Hoofdstuk 7. Conclusie

‘Internationaal valt op dat wij nog steeds leven in een land waar in zijn algemeenheid vrede en welvaart heerst, waar het goed wonen is. Hoe anders is dat elders. [voormalig Joegoslavië, Sovjet Unie, Afrika, Liberia en Somalië] Veelal komen wij maar zijdelings met deze problemen in aanraking middels onze krant, het journaal en de radio, maar soms ook heel direct via onze eigen woonomgeving. We zien immers een steeds grotere toevloed van mensen uit bedreigde gebieden, ook naar ons land komen, het is onze plicht om ze op te vangen. Ze een schuilplaats geven. De problemen van de hele wereld kunnen we hier niet oplossen, maar voor een deel kunnen we dat wel.’

- Burgemeester Van der Meer, nieuwjaarstoespraak 1994 –

De burgemeester van De Lier opende met deze woorden de eerste Raadsvergadering van het jaar dat de discussie over het AZC begon. De burgemeester lijkt in zijn toespraak al een voorsprong te nemen op de komst van de asielzoekers.

Grafiek 8: Gebruikte frames in onderzoek

De onderzoeksvraag is: Waarom protesteerde de lokale bevolking eind jaren '80 en de jaren '90 tegen de komst van asielzoekerscentra en waarom veranderde de band tussen de gemeenschap en het AZC? Het antwoord ligt na bestudering van de argumentatietypes in de verandering van subjectieve argumenten naar feitelijke omstandigheden.

Als ik kijk naar de gebruikte frames (Grafiek 8) in de discussie in De Lier was het vooral het angst-en-competitie-frame dat zorgde voor protest bij een deel van de lokale bevolking. Dit komt doordat zeker in de voorbereiding er toch wel angst was voor de komst van een AZC. Daarnaast zijn het de mensen die hun angst werkelijkheid zien worden die betrokken blijven bij het AZC. De drie andere frames hebben een kleinere rol gespeeld in de discussie in De Lier. Opvallend vind ik dat het kosten-baten-frame nauwelijks gebruikt wordt. Dat de batenkant niet wordt besproken kan te wijten zijn aan de volksaard, waarbij er niet gemakkelijk over

eigen inkomen wordt gesproken.²⁰⁸ Daar tegenover staat, dat Nederlanders alert zijn op kosten. Een duidelijke reden anders dan een eventuele volksaard heb ik niet direct gevonden. Wat nog te bedenken valt is de grootheid van geld. Natuurlijk speelt geld in ieders leven een rol, maar het leven van anderen afwegen tegen de eigen kosten is moeilijk te doen.

Als ik moet duiden waarom de band tussen de gemeenschap en het AZC veranderde, kom ik uit bij gewenning en acceptatie. De vooraf gevreesde angst voor criminaliteit zet zich zeer beperkt om in daadwerkelijke incidenten, grote stijgingen van inbraken en mishandelingen kwamen niet voor. Daarbij went het ook om in de buurt van een AZC te wonen. De levensstijl en het levensritme van asielzoekers zijn vaak anders dan die van de buurtbewoners, maar de levensstijl van zestigjarige buurtbewoner is ook anders dan die van de achttienjarige buurtbewoner. Het gaat dan om het feit of iemand zich stoort aan het AZC, maar dat blijkt na nadere kennismakingen nauwelijks het geval. Het angstframe lijkt om te buigen naar een acceptatie in een humanitair-persoonlijk-frame: leven en laten leven.

Een goede relatie tussen gemeente en burger is van belang bij het gedijen van een AZC in een gemeenschap. Om deze relatie goed te houden is het van belang dat er gecommuniceerd wordt. Mensen willen geïnformeerd zijn, gehoord en serieus genomen worden. Dit is in eerste instantie een taak van de gemeente. Informatie moet zo snel en zo volledig mogelijk bij de burgers terecht komen. Hoewel er in De Lier wel eerder geruchten waren, was er een duidelijke communicatiestrategie, zowel voor de komst, als op het moment dat het AZC geopend werd.

Onderdeel van deze communicatiestrategie was: wie zegt wat, op welk moment. In De Lier kreeg de burgemeester, de belangrijkste politieke figuur in de gemeente, het asielzoekerscentrum in zijn portefeuille. Hiermee gaf de gemeente aan de problematiek rond het AZC hoog op te nemen. Een ander punt van de communicatiestrategie was de regie rol die de gemeente voerde bij bijeenkomsten. In de eerste bijeenkomst in de sporthal werd dit het meeste duidelijk. Eerst maaide de sprekers het hoogste gras weg voor de voeten van de insprekers. Daarna was het niet vrij inspreken, maar werd de regie gehouden door de mensen de vragen op papier te laten zetten. Zo voorkwamen de sprekers van de zijde het COA en B&W, dat er vragen kwamen waar ze zichzelf niet op hadden voorbereid. Door deze manier van informatievoorziening en inspraak gaf de gemeente het beeld dat zij overzicht en controle hadden. Hierdoor kon het grootste negatieve argument, het angstframe, worden verminderd.

In de casus De Lier bleek de buurt ook een belangrijke rol te hebben. Hier spelen eigenschappen van mensen een belangrijke rol. Het gaat hierbij om of buurtbewoners beried om constructief mee te denken of dat ze iedere discussie op de spits drijven. Als de buurt de hakken in het zand zet en grote protesten organiseren lijkt het onmogelijk om een AZC in die buurt toch te plaatsen door gebrek aan draagkracht. Mocht er in een situatie zonder draagkracht toch een AZC komen, dan is er geen goed uitgangspunt meer voor de buurtbewoners om te participeren in de besluitvorming. Stelt een buurtcommissie zich constructief op, vergroot het daarmee het draagvlak en is de kans dat er een AZC komt groot.

---

²⁰⁸ C. White, L. Boucke, *The UnDutchables* (6e editie Lafayette 2012) 57-59.

Voor de buurtbewoners is er dan wel een sterker uitgangspunt als ze deelnemen aan overleggen die er zijn rond een AZC. Dat is de plaats waar je meer voor elkaar kunt krijgen.

Vanuit de gemeentepolitiek is er een afweging te maken over de plaats waar het AZC in de gemeente wordt gevestigd. Een gemeente met 10.000 inwoners heeft 10.000 meningen. Uit de krantenberichten, Gemeenteraadsverslagen en andere beleidsstukken en verslagen blijkt dat er cirkels te trekken zijn rond het AZC waarin de meningen van mensen verschillen. Als ik het AZC als middelpunt neem, zie je in de ring het dichtste bij het AZC de grootste protesten. Hoe verder inwoners afwonen van een AZC hoe positiever men over het AZC gaat denken over opvang in de eigen gemeente. Het NIMBY argument speelt vooral op straat en buurt niveau. Op wijk en zeker op gemeente niveau zal dit argumenttype snel aan kracht verliezen. Hier nemen humanitaire en persoonlijke argumenten de overhand.

Bronvermelding en Literatuurlijst:

Primaire Bronnen:

Archieven:

Historisch Archief Westland (HAW), Stokdijkkade 2, Naaldwijk:

Verslag gemeenteraad Gemeente De Lier:

1994, 2.07.51 B00380

1995, 2.07.51 B00381

1996, 2.07.51 B00382

1997, 2.07.51 B00383

1998, 2.07.51 B00384

ID: 3195, Plaats: De Lier, Archief: 1465, Onderwerp: Zorg voor getroffen en na ramp, Omschrijving: Asielzoekerscentrum De Lier.

1.844.843: Agenda's en verslagen van bestuurlijk overleg en verslagen van het overleg met de bewoners van de Hoefweg inzake het asielzoekerscentrum

1994-2002, B00505

1.844.843: Opvang en aangaan bestuursovereenkomst m.b.t. de uitvoering Rijksregeling opvang asielzoekers 1988-1998, B00583

Historische 1.844.843: Vestiging van een asielzoekerscentrum in het voormalige Schefferkamp 1994-1995 B00584

Werkgroep Oud De Lier (WODL), Hoofdstraat 63, De Lier

Krantenknipsel AZC, DL 116.

Buurtvereniging Hoefweg, DL 117.

Databases:

Centraal Bureau voor de Statistiek/ StatLine:

Asielverzoeken; kerncijfers, 1975 – 2006:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37970ned&D1=0,3&D2=0-30&HDR=T&STB=G1&VW=T>

Asielverzoeken; vanaf 1980 naar nationaliteit :

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=80059NED&D1=1&D2=a&D3=0-20&HDR=T,G2&STB=G1&VW=T>

begrippen: <http://www.cbs.nl/nl->

[NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?conceptid=925](http://www.cbs.nl/nl-menu/methoden/begrippen/default.htm?conceptid=925)

Bevolking; geslacht, leeftijd, burgerlijke staat en regio, 1 januari:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=03759ned&D1=0&D2=129&D3=0,468,484&D4=0-15&HDR=T&STB=G2,G3,G1&VW=T>

Inkomsten NL:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=71512ned&D1=2&D2=0&D3=9&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>

Instroom op leeftijd:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81478ned&D1=0&D2=1-2&D3=1-2&D4=0&D5=16,33,50,67,84,101,118,135&HDR=T,G4&STB=G1,G2,G3&VW=T>

Kerncijfers wijken en buurten 2009-2012:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=70904ned&D1=0-1,32-42,58-93,99-121&D2=16527,16672&D3=0&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>

Kerncijfers wijken en buurten 2009-2012:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=70904ned&D1=0-1,32-42,58-93,99-121&D2=16527,16672&D3=0&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>

Laag inkomen NL:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37119&D1=2&D2=30&D3=15-24&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>

Landbouw; gewassen, dieren, grondgebruik, gemeente, 2000 – 2009:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=71416ned&D1=28-40&D2=0,43,63,121,415,460,466,652&D3=0&HDR=T&STB=G2,G1&VW=T>

Personen met een uitkering per gemeente: [http://www.cbs.nl/nl-](http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/cijfers/extra/personen-uitkering.htm)

[NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/cijfers/extra/personen-uitkering.htm](http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/cijfers/extra/personen-uitkering.htm)

Verdacht per 1000:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=80319ned&D1=1&D2=0&D3=0,294&D4=0-1&HDR=T,G3&STB=G1,G2&VW=T>

Delpher: <http://www.delpher.nl/nl/kranten>

'Aanhouding tien soldaten' *Nederlands dagblad: gereformeerd gezinsblad* (6 december 1988)

'Defensie-terreinen voor noodopvang van asielzoekers' *De Telegraaf* (18 maart 1994)

'Kazerne De Lier weer in opspraak door sekschandaal' *De Telegraaf* (6 december 1988)

'Meeste militaire terreinen vallen af voor asielzoekers' *Leeuwarder courant: hoofdblad van Friesland* (16-04-1994)

'Militairen klagen over maaltijden' *De Telegraaf* (13 augustus 1983)

'Onderofficier over de schreef' *Het vrije volk: democratisch-socialistisch dagblad* (7 oktober 1987)

'Onderzoek toont opnieuw misstanden aan. Huisversing soldaat blijft erbarmelijk', *De Telegraaf* (13 augustus 1987)

'Pistool ging af. Luitenant gedood.' *De Waarheid* (3 januari 1956)

'Rampenplan Westland steunt op burenhulp. Twijfels over laat inzetten militairen –

'Als er nog lang wordt gepraat hoeft het niet meer'' *Het vrije volk* (30 januari 1990)

'Soldaat in arrest na diefstal geweer' *De tijd: dagblad voor Nederland* (14 april 1967)

'Voor militairen gelegerd in De Lier' *Gereformeerd gezinsblad* (5 oktober 1955)

Kiesraad:

Gemeenteraadsverkiezingen:

<http://www.verkiezingsuitslagen.nl/Na1918/Verkiezingsuitslagen.aspx?VerkiezingsTypeld=3>

Jaartallen: 1986, 1990, 1994, 1998, Provincie: Zuid Holland, Gemeente: De Lier (1986: Lier (De))

Tweede Kamer Verkiezingen:

<http://www.verkiezingsuitslagen.nl/Na1918/Verkiezingsuitslagen.aspx?VerkiezingsTypeld=1>

Jaartallen: 1986, 1989, 1994, 1998, 2002, Provincie: Zuid Holland, Gemeente: De Lier

Lexus Nexus: <http://academic.lexisnexis.eu/>

'De Polen doen het werk waar Nederlanders geen zin in hebben...' *De Gelderlander* (10 juli 2013)

'Eigen parochie' *De Telegraaf* (16 maart 2012)

'Mauro moet toch terug naar Angola' *De Volkskrant* (27 oktober 2011)

'Shurat had geen tijd om kind te zijn. Uitgeprocedeerd Koerdisch meisje uit Irak vlucht in de dood.' *Tubantia* (1 juni 2001)

'Teeven is om: hij gaat betalen voor bed, bad en brood.' *Trouw* (20 januari 2015)

'VVD: Europa dicht voor asielzoekers' *AD/Haagsche Courant* (23 maart 2015)

Literatuur:

Alink, T.B., *Crisis of Kans? De relatie tussen crisis en hervormingen in het vreemdelingenbeleid in Nederland en Duitsland* (Utrecht 2006)

Barnet, M., 'Social Constructivism', in: J. Baylis, S. Smith, P. Owens, *The globalization of world politics. An introduction to international relations* (Oxford 2008, 4^e editie) 160-173

Burkens, M.C., H.R.B.M. Kummeling, B.P. Vermeulen, R.J.G.M. Widdershoven, *Beginselen van de democratische rechtsstaat. Inleiding tot de grondslagen van het Nederlandse staats- en bestuursrecht* (Alphen aan de Rijn 2006, 6e druk)

Collier, P., *Exodus. Hoe migratie onze wereld verandert.* (Houten-Antwerpen 2013)

Cox, M. 'From the cold war to the war on terror', in: J. Baylis, S. Smith, P. Owens, *The globalization of world politics. An introduction to international relations* (4e editie Oxford 2008) 70-89

d'Haenens, L., en M. de Lange, 'Framing of asylumseekers in Dutch regional newspaper', *Media, culture & Society* 23 (2001) 847-860

Erf, R. van der, 'Asiële druk in Nederland zakt onder EU-gemiddelde', *Demos. Bulletin over Bevolking en Samenleving* 20:9 (Oktober/november 2004) 65-67

Gelder, H. van, *De opvang van asielzoekers. Een onmogelijk vak in een onmogelijke omgeving* (Amsterdam 1993)

Geuijen, K., *De asielcontroverse: argumenten over mensenrechten en nationaal belangen* (Tilburg 2004)

Goodwin-Gill, G., *The refugee in international law* (Oxford 1996, tweede editie)

Gorp, B. van, *Frames in de nieuwsmedia. Een onderzoek naar het theoretische en methodologische potentieel van het concept framing met studies van de asielberichtgeving en haar effecten.* (Leuven, Antwerpen 2004)

Gorp, B. van, T. Verscruyssen, 'Frames And Counter-Frames. Giving Meaning To Dementia: A framing Analysis Of Media Encounters', *Social Science & Medicine* 74 (2012) 1274-1281

- Hansler, C., P.W. Hulscher, F.B. van Rijn, en F.A. Voskamp, *Omzien...De Lier 750 jaar (1245-1995)*. (De Lier 1996)
- Heijden, M. van der, 'De spanning tussen gemeenschap en individu: sociaal-culturele ontwikkelingen', in: K. Davids, M. 't Hart (red.) *De wereld en Nederland. Een sociale geschiedenis van de laatste duizend jaar*. (Amsterdam 2011) 127-166
- Hubbard, P., 'Accommodating Otherness: anti-asylum centre protest and maintenance of white privilege', *Transactions of the Institute of British Geographers*, 30:1 (2005)
- Jansen, J., *Bepaalde huisvesting. Een geschiedenis van opvang en huisvesting van immigranten in Nederland, 1945-1995* (Leiden 2006)
- Joustra, A., *Alle 33 kersttoespraken. De persoonlijke rede van koningin Beatrix* (Amsterdam 2013)
- Keely, C.B., 'The international Cold War regime(s): The end of the cold war matters', *International Migration Review* 35: 1 (2001) 303-314
- Knops, A., *'t Is plicht dat ied're jongen. Geschiedenis van de dienstplicht in Nederland* (Utrecht 1996)
- Lubbers, M., M. Coenders, P. Scheepers, 'Objection to Asylum Seekers Centres: Individual and Contextual Determinants of Resistance to Small and Large Centres in the Netherlands' *European Sociological Review* 22:3 (juli 2006) 243-257
- Lucassen, L., en J. Lucassen, *Winnaars en verliezers. Een nuchtere balans van vijfhonderd jaar immigratie*. (Amsterdam 2012)
- Lucassen, W. Willems, 'steden, instituties en migratie in de Nederlanden. Een inleiding', in: L. Lucassen, W. Willems (red.) *Waarom mensen in de stad willen wonen 1200-2010*. (Amsterdam 2009) 7-21
- Margadant, S.W.F., *Twintig duizend citaten* ('s Gravenhagen 1935)
- McKay, J.P., D.H. Hill, J. Buckler (red.) *A History of Western Society* (Boston, New York 2011, 10^e editie)
- Meloen, J., K. Wuertz, F. Buijs, en H. Tromp, *De opvang van asielzoekers. Een opvang naar het draagvlak voor centrale opvang van asielzoekers in Nederland: Casus OC-Leiden*. (Rijswijk, Leiden, Utrecht 1998)
- Moch, L.P., *Moving Europeans. Migration in Western Europe since 1650* (Bloomington 2003, 2e editie)
- Prak, M., J.L. van Zanden, *Nederland en het poldermodel. Sociaal-economische geschiedenis van Nederland, 1000-2000* (Amsterdam 2013)
- Puts, J.H.L., *Asielzoekers tussen Rijk en gemeenten. Onderhandelingen over de huisvesting van migranten* (Nijmegen 1995)
- Rooy, P. de, *Republiek van rivaliteiten. Nederland sinds 1813* (Haarlem 2005)

Schalekamp, J.C.H., *Waarom de politiek teleurstelt* (Huizen 2012)

Semetko, H.A., P.M. Valkenburg, 'Framing European Politics: A content Analysis of Press and Television News.' *Journal of Communication* 50:2 (2000) 93-109

Walaardt, T., 'Patience and perseverance. The asylum procedure of Tamils and Iranians in the Netherlands in the mid-1980s.', *Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis* 8:3(2011) 2-31

Walaardt, T., *Geruisloos inwilligen. Argumentatie en speelruimte in de Nederlandse asielprocedure, 1945-1994* (Hilversum 2012)

White, C., L. Boucke, *The UnDutchables* (Lafayette 2012, 6e editie)

Websites:

Aantal inwoners per dorp of buurt 1998-2014 Gemeente Midden Drenthe, via:

<https://www.middendrenthe.nl/website/document/docnr/514933>

'Afgaans meisje Sahar mag blijven' Nos.nl via: <http://nos.nl/artikel/231580-afghaans-meisje-sahar-mag-blijven.html>

Andere Tijden: Premiersrapport Ruud Lubbers, via: http://www.npo.nl/andere-tijden-extra/28-12-2013/NPS_1235382

Ansichtkaart Schefferkamp, via: <http://www.westlandsmuseum.nl/index-bestanden/ansichtkaarten/delier/De-Lier.html>

Fort Isabella Historie, via: <http://fortisabellavught.nl/historie>

Oranje bevriest aantal vluchtelingen via: <http://nos.nl/artikel/2002118-oranje-bevriest-aantal-vluchtelingen.html>

Vergadering Gemeenteraad - 03 november 2014' Agendapunt 3 Gelegenheid om in te spreken, via:

<https://www.middendrenthe.nl/zaakinfo/!suite30.scherm1199?mZaak=315169&mIndOpen=J&mIndBesluiten=N>

Vitis westland, *profiel De Lier*. via:

<http://vrijwilligerswerkwestland.nl/site/documents/11990/Profiel+De+Lier+01092014-Definitief.pdf>

Vluchtelingenstromen richting Europa komen vooral uit de dictaturen, via:

<http://www.nu.nl/politiek/4020672/vluchtelingenstromen-richting-europa-komen-vooral-dictaturen.html>

VV Lyra clubgeschiedenis zondag via: <http://www.vvlyra.nl/club-geschiedenis-zondag/>

William Shakespeare, *The merchant of Venice*, akte 1, scene 3, pagina 5 via:

http://nfs.sparknotes.com/merchant/page_34.html

Zoek en vergelijk De Lier' Onderwijsinspectie, via: <http://www.onderwijsinspectie.nl/zoek-en-vergelijk?zoekterm=De+Lier&searchtype=generic&sector=&id=0>

Bijlage 1: Twee interviews

Interview De heer Pronk.

Buurtbewoner en voormalig secretaris Buurtvereniging Hoefweg

Wanneer was de eerste keer dat u hoorde over de komst van het asielzoekerscentrum? Weet u dat nog?

Dat is denk ik in 92 geweest.

92 al oké.

Toen waren er geruchten en dat werd toen ontkent. Er waren toen ook verkiezingen. Bij die verkiezingen was toen ook een politiek café hier. Toen zijn daar vragen over gesteld en werd het door iedereen ontkend dat daar sprake van zou kunnen zijn. Toen waren de verkiezingen achter de rug en bleek dat het allemaal waar was. Dat zie je wel vaker bij verkiezingen, eerst ontkennen en later blijkt het allemaal waar te zijn, maar goed.

Want ik heb in de stukken van de gemeenteraad gezien dat de burgemeester van het standpunt is dat hij het pas heel laat wist en dat hij iedereen gelijk geïnformeerd heeft.

Nee, ik zal gelijk de stukken erbij pakken..... Ik ben blij dat ik die gevonden heb. Dit zijn de nieuwsbrieven die je kent. Dit zijn alle overlegorgaan stukken.

Er is ergens een brief, even kijken, wat we gestuurd hebben aan de gemeenteraad, waarin we ook een beetje een chronologische volgorde is gegeven van wat er allemaal gebeurd is.

Die zat niet meer in de stukken van de gemeente dus dat is wel opvallend.

Maart 94. Dit is de brief die we toen gestuurd hebben aan het college van Burgemeester en Wethouders en een afschrift aan de leden van de gemeenteraad. Daarin geven we een beetje een chronologische volgorde van wat er in de beginperiode is gebeurd. Omdat we ons toen wel redelijk, hoe zal ik het netjes zeggen,... gepiepeld voelde.

Zeker als het zo echt gevraagd is bij een politiek café kan ik me goed voorstellen dat je denkt waarom.

Ja, zij begrijpen ook wel dat het gevoelig ligt. Dan is het geen fijn punt tijdens de verkiezingen als je daar op in moet gaan dus ja het werd ontkent. Het feit dat de geruchten er toen al waren betekent dat de burgemeester dat toen al geweten moet hebben. Pas daarna is de algemene informatieronde gehouden in de sporthal.

Daar heb ik het verslag van gezien.

U was lid van de buurtvereniging. Die is ook echt opgericht ter gelegenheid van de komst van het AZC?

Daarvoor was er niets. Toen was er natuurlijk best wat reuring in de buurt. Toen is er gezegd van: nou moeten we er toch een keertje over gaan praten met zijn allen. Dat hebben we toen gedaan in een of andere schuur van iemand van de bureaus. Daar was een grote opkomst en toen is er besloten om te zegen. Het heet belangenvereniging maar het is nooit een vereniging geworden, nooit een officieel geregistreerde bij de notaris vastgestelde vereniging geweest. Het is een comité geweest dat zich inzette namens de buurt.

Die hebben naast brieven ook echte acties gehouden? Flyer acties, spandoek acties en dat soort acties of is het echt alleen geweest proberen de politiek te beïnvloeden?

Ja, vooral ook de neuzen een kant op te draaien van alle bureaus. Het was niet alleen de Hoefweg maar ook alle zijbeuken zeg maar. Die zijn er toen ook allemaal bijgekomen. We hebben zeg maar nooit de publiciteit voor gezocht. Dat vonden wij nooit kies. We zijn in die periode ook best benaderd door de Telegraaf, AD en zelfs door een actualiteiten rubriek, maar daar zijn we nooit op ingegaan. Wij vonden dat we het lokaal moesten houden zeg maar.

Dus naast briefschrijven wordt er, ik meen in een van de eerste nieuwsbrieven, aangegeven van zoek ook persoonlijk contact met Raadsleden. Is dat heel erg van de grond gekomen?

Er zijn best wel een aantal mensen geweest die directe contacten hadden met vooral het CDA en de VVD. Dat waren en zijn in deze buurt de partijen die het meeste hebben en daar zijn ook best wel contacten geweest. Maar we hebben nooit de indruk gehad van goh, dat heeft geholpen. We hebben

eigenlijk altijd het gevoel gehad dat we, ja, dat we strijden tegen onze eigen volksvertegenwoordiging. Strijden is een beetje groot woord, maar.....

Kan me voorstellen, heb ook de stukken van de gemeenteraad gezien. Daar waren eigenlijk weinig mensen tegen en zeker toen het er was en er verlengd moest worden even moeilijk over gedaan.

Ja

Even voor de Bühne doen alsof het heel moeilijk was

Ja, maar we hebben ons best daarvan. Het was eerste de bedoeling dat het hier voor twee jaar zou staan. Het was al gauw duidelijk dat het langer moest worden. In die periode is ook door de rest van het dorp met de nek aangekeken. Zelfs in de kerk werd vanaf de kansel gepreekt, dat de mensen aan de Hoefweg toch wel heel christelijk moesten zijn en dat ze niet zo moeilijk moesten doen. Het opvallende is, vond ik altijd, dat toen bij de verlenging na vier jaar geloof ik, dat er toen sprake was dat het kamp naar de andere kant van het dorp zou gaan, bij de Oosterbuurtseweg, dat mensen daar toen vonden dat dat ook geen goede plek was. Dat het hier fijn was en dat daar wel dicht bij het dorp was maar ze moesten toch een gevaarlijke weg over. Al die asielzoekers als die naar het dorp wilde. Het was hier dus wel de plek om het te verlengen.

Er was dus wel echt spanning in het dorp, vooral richting de bewoners die het niet wilden?

Ja, ja ja ja ja, vooral de consensus hier op de Hoefweg was best wel groot. Qua dat we het niet wilde. Dat is wel veranderd toen het er eenmaal was. Maar de rest van de bevolking van De Lier was toch wel, in het algemeen, tegen de Hoefwegbewoners zeg maar. Het was toch weinig christelijk, daar kwam het eigenlijk op neer.

Kwam er wel steun uit andere gebieden van Nederland? Als ik het me nu voorstel komt er vanzelf iemand van buiten de gemeente die komt vertellen dat het niet kan.

We zijn in Groesbeek geweest. We hadden een actieve buurman toen, die fietst graag door Nederland en die is toen ook gaan fietsen langs allerlei asielzoekerscentra in het land en die heeft daar ook wat gesprekken gevoerd en zo. Daar heeft hij wel wat informatie opgedaan. Maar ik kan me niet echt herinneren dat we vanuit andere delen van het land hier mensen naartoe kregen die ons steunde of die wilde beïnvloeden. Kan ik me niet herinneren in ieder geval.

Heeft u veel echt last gehad van het asielzoekerscentrum?

Dat hangt af van wat je onder last verstaat. Maar ook waar je zat. In het begin was er best de vrees dat er veel overlast zou zijn en dat er veel gestolen zou worden en dat soort dingen. Daar werd wel vanuit andere, dat had die buurman dan wel gehoord, als ze zouden stelen deden ze dat niet direct in de buurt. Dus dat zou dan weer elders in het dorp zijn, want verder weg, dan hier. Waar we wel last van hebben gehad is wel, je hebt hier een weg zonder trottoirs. Meeste mensen waren natuurlijk lopend. Nu kan je hierzo die weg op en kan je daar een soort fietspad, daar kun je ook op lopen, omdat het ook een korte weg is naar het dorp, dat is eigenlijk altijd alleen gebruikt voor fietsers.

Daar kwamen nu hele hordes voetgangers bij. Daarbij liep men ook 's avonds laat op de weg. De weg was toen slecht verlicht met weinig lantarenpalen. Je had alleen asfalt en daarnaast de berm met de sloot ernaast. Dus de mensen moesten iedere keer als er een auto kwam in de berm springen. 's Nachts en 's avonds zag je de mensen niet. Het klinkt een beetje lullig, maar mensen waren donker, hadden donkere kleren aan op een slecht verlichte weg, dus er zijn best wel eens wat noodstops geweest hier op de weg. Later begon men met fietsen. Er was een fietsenmakerij opgezet op het kamp. Ik noem het kamp omdat het was vroeger een legerkamp. Toen zijn mensen gaan fietsen, maar mensen konden niet zo goed fietsen. Dus het ging de hele weg over. Nu heb je veel vrachtwagens en dat was toen iets minder, maar toch wel veel verkeer van de tuinen naar de veiling en die konden allemaal niet zo goed remmen en uitwijken. Dat heeft best wel wat problemen opgeleverd. Je had ook wel getraumatiseerde mensen. Die hielden je dan tegen en wilde dan de laatste 100 meter mee rijden naar de ingang van het kamp. Nou, dan zeg je dat is 100 meter dat doe ik niet, dan kreeg je trappen tegen je auto.

Wat we wel op een gegeven moment afgedwongen, of in ieder geval gevraagd hebben aan de gemeente was, zorg er nou voor dat er meer lantarenpalen komen en zorg dat er in de berm een verharding komt zodat mensen daar op kunnen staan, zodat ze daar ook op kunnen lopen. Dat heeft nog wat voeten in de aarde gehad, maar uiteindelijk is dat wel gelukt en dat heeft wel geholpen. Andere overlast was, dat was dan een andere buurman aan de overkant, die had daar een kas staan.

Waar nu water is, was toen kas, dan een sloot en dan de barakken van het kamp. En ja, mensen hadden niet zoveel te doen, dus die gingen zich stierlijk vervelen, dus die gingen steentjes gooien en dat soort dingen allemaal. Dus de ruiten gingen kapot van de kassen. Ze kregen brood, maar dat brood werd in de sloot gegooid, waardoor er ratten kwamen, die ook weer in de kassen kwamen. Daar hebben we toen als bewonersbelangenvereniging, het COA in overleg gegaan hebben daar regelmatig aandacht voor gevraagd en over het algemeen is daar goed op gereageerd. Maar ja, als je zoveel honderd mensen hebt op een plek waar het eigenlijk niet voor geschikt is, dan is dat moeilijk in de gaten te houden. Dus het heeft wel lang geduurd voordat het eigenlijk, tot op het laatst wel eigenlijk dat er ruiten kapot gegooid werden.

Tot op het laatst aan toe?

Ja wel tot op het laatst aan toe. Kijk, de bedoeling was ook een gezinsopvang. Daar heb je kinderen en kinderen doen kattenkwaad. Ik heb ook burens vanaf de Hoflaan die hier ook wel eens dingen doen waarvan ik denk: mwa, dat vind ik niet zo prettig. Wat dat betreft zit er niet zoveel verschil. Maar goed, er was wel schade voor de tuinders. Uiteindelijk was er dan een vergoedingstelsel dat voor iedere kapotte ruit werd dan een vergoeding gegeven.

Was de overlast anders dan van de soldaten die daar zaten? Ik kan mij voorstellen, die verveelde zich ook.

Ja, het enig last dat we gehad hebben van soldaten is dat ze dronken waren, over de weg liepen, dat was het enige. Daar hebben we geen last gehad van vernielingen en dat soort zaken. We hebben ook wel eens soldaten gehad en die liepen over de Schefferweg hiernaartoe en probeerde slootje te springen naar deze kant, maar dat lukt voor geen meter. Dus ja, dat was wezenlijk anders. Het waren ook veel minder soldaten dan dat er uiteindelijk mensen waren van de asielzoekers.

Dat verbaast mij eigenlijk als ik die stukken lees, er was afgesproken 300, aan het begin.

Aan het begin nog minder. Maar om het rendabeler te maken moest het uiteindelijk toch 300 worden. Dat is dus steeds verder uitbereid tot 500.

Had u contact met mensen uit het asielzoekerscentrum of was dat alleen in het voorbijlopen?

Ik had geen contact met de asielzoekers zelf. Wel met de leiding van het kamp in het overlegorgaan. Ik moet zeggen, het kostte toen erg veel tijd en ik had geen zin om dan ook nog eens een keer vrijwilligerswerk te gaan doen. Dat zou ook een beetje een vreemde constructie zijn denk ik. Als je kritisch ben naar het kamp toe en je komt op voor de belangen van mensen van de Hoefweg en je gaat dan een vriendschappelijke band op bouwen met asielzoekers dat gaat wat lastig, laat ik het zo zeggen. Dus ik heb daar nooit aan mee gedaan, er zijn wel mensen geweest van de Hoefweg die dat gedaan hebben en natuurlijk veel mensen uit het dorp.

Ik heb ook gelezen over opendagen die er waren?

Ik weet niet hoeveel er geweest zijn, maar er zijn een aantal open dagen waar iedereen langs kon komen. Daar ben ik zelf nooit geweest, ik kwam regelmatig op het kamp.

Als de overleggen daar zijn dan...

We kregen daarbij rondleidingen van de directeur zelf. Dus ja, dat was eigenlijk meer bedoeld voor mensen uit het dorp dan voor de mensen van hier, van de Hoefweg.

U zat dus in het overlegorgaan, liepen daar de overleggen naar wens of was dat heel erg het COA dat ging vertellen wat er ging gebeuren en jullie konden dan mee instemmen?

Dat was aan het begin wel zo. Maar dat is in de loop van de tijd best wel beter geworden. We hebben twee of drie directeurs gehad en dat hing toch een beetje af van de directeur die er zat. De een was toch een beetje toeschietelijker dan de ander. Je kon alles kwijt wat je wilde en er waren vaste punten. We hebben alles kunnen zeggen wat we wilde. Er werden wel eens toezeggingen gedaan en ja, dat verliep wel eens traag. Toezeggingen dat er iets zou gebeuren, oplossingen, dan had je wel eens het volgende overleg en dan was het nog niet gebeurd. Maar zo uit mijn hoofd gesproken zeg ik zo van, we hebben altijd geprobeerd, ook vanuit de Hoefweg zelf om het in goed overleg te doen. We hebben altijd gezegd: je kunt beter goed met elkaar overleg plegen, dan bereik je meer dan als je steeds met je kont tegen de krib loopt, constant overal nee op zegt, dat moet je gewoon niet doen. Dat helpt de zaak niet. Je krijgt het toch niet weg, want daar ben je te klein te minimaal voor. Dus het enige wat je echt goed kan doen is het beïnvloeden zodanig dat je iets voor elkaar krijgt.

Dus zeg maar echt constructief medenken?

Ja, vandaar dat we ook meedachten met lantarenpalen, met extra verlichting langs de weg. We hebben ook vaak gevraagd, jullie hebben nu een fietsenmakerij, kijk nu ook eens naar de verlichting van de fietsen. Mensen rijden op de fiets, slingeren, maar doen geen licht aan, het werkt niet of ze doen het niet aan. We hebben echt wel geprobeerd steeds weer mee te denken. Dingen die we als Hoefweg tegenkwamen en als potentieel gevaarlijk zagen.

Ik zit net te denken, ik heb stukken gezien dat jullie zijn tegen langere openstelling, maar op een gegeven moment komt er een voorstel om het met vijf jaar te verlengen en dan zeggen jullie: oké doe maar vier jaar. Dat komt ook vanuit die constructieve houding?

Ja, op een gegeven moment raak je gewend aan de situatie. We hadden natuurlijk al vaak meegemaakt dat de beloftes van de gemeente niet uitgevoerd werden. Het raakt toch het punt van: ja dat is goed, zo doen we het en dan blijkt toch dat ze weer over die toezegging heen gaan en dus weer gaan verlengen en andere dingen doen die ze eerst hadden beloofd. We hadden af en toe het idee dat we meer tegen de gemeente moesten strijden dan tegen het COA zelf. Dat gevoel hadden we soms best wel dat we... We hebben daar ook best wel eens over geklaagd dat onze dingen niet serieus genomen werden. Maar op een gegeven moment raak je gewend aan de situatie. Je merkt dat de overlast, die was er wel voor directe burens, maar tuurlijk had je af en toe een dingetje, maar in het algemeen is het allemaal best meegevallen. We hebben toen wel gezegd: afspraak is afspraak. Het zou niet verlengd worden dus niet verlengen en toen is de Oostbuurtseweg om de hoek komen kijken. Dat was niet te doen. Mensen waren daar erg fel op tegen. Toen is er gezegd, hier doe dan maar. Dat hebben we eerst als commissietje gedaan, maar we moesten ook de mensen mee krijgen. Wat vonden zij er nu van de mensen van de Hoefweg? Ik denk dat we dat toen gevraagd hebben en er toen weer een of andere bijeenkomst is geweest. Uiteindelijk is men toch wel akkoord gegaan. Toen hebben we gezegd, doe maar vier. Dat is uiteindelijk toch weer vijf jaar geworden.

Want economisch rendabel moet het wel blijven.

Dat is ook zo iets. Dan moest het gesloten worden en dat wilde ze doen volgens mij in december of januari. Het was een gezinsopvang, hoewel dat ook steeds moeilijker werd want er kwamen steeds meer alleenstaanden. Want in het algemeen had je meer last van de alleenstaanden dan van de gezinnen. Toe zeiden wij ook, zorg nou dat je het in de zomervakantie doet. Dat was zowel bij de gemeente als bij de COA, nee dat werd niet gehoord. En toen dacht ik, en dat dacht ik toen al, wij zitten op te komen voor de belangen van de asielzoekers in plaats dat zij dat zouden doen. Ze hadden daar ook een reden voor, iets in de geest van er is nu plek in andere centra dus ze moeten nu uitgeplaatst worden. Straks is er geen plek meer en dan moeten ze iets anders verzinnen. Dus ja, al met al is het wel een lange periode geweest, veel langer dan dat we aan het begin hadden gedacht.

Want uiteindelijk is het er acht jaar geweest? 94-2003 dacht ik.

2003 is het gestopt en 94 waren de eerste geruchten en 95 is het gebeurd. In die acht jaar zo'n beetje. En achteraf, toe het eenmaal gesloten was en dat is al weer twaalf jaar geleden, ben je dat al lang weer kwijt hoe het allemaal gegaan is. Het is niet zo dat het een trauma is geweest van die periode. Zeker niet. In het begin was er een beetje publiciteit, maar op een gegeven moment.. Het wordt een situatie waar iedereen zich in gevoegd heeft, aan gewend raakte.

Er was goed mee te leven?

Uiteindelijk wel, uiteindelijk wel. Kijk, er werd veel ingebroken hier. Maar toen bleek dat dat geen mensen uit het asielzoekerscentrum waren maar mensen uit Rijswijk. Iemand die in ieder geval niets met het AZC te maken had. Natuurlijk, de middenstand heeft geklaagd.

Bij het vertrek?

Nee, over groepjes asielzoekers die de winkel in kwamen. Er werd ook wel eens wat gestolen in winkels. Dat zijn allemaal dingen die gebeurd zijn en die de stemming beïnvloed hadden toen. Maar het is toch altijd zo geweest, in mijn herinnering, dat het uiteindelijk allemaal wel mee gevallen is en dat het allemaal in redelijke harmonie gebeurt.

U had het over meer een strijd tegen de gemeente als tegen het COA. Uiteindelijk zie ik dat De Lier drie lokalen partijen krijgt. Hebben die daar ook mee te maken, dat er een politieke cultuur is ontstaan waarin de gemeente vrij makkelijk door dendert?

De CDA en de VVD waren de grootste partijen en ja, die zaten ook al tachtig jaar in het pluche. Ik denk meer dat dat de reden is dat die politieke partijen zijn ontstaan dan echt een AZC. Bij geen enkele lokale partij was het AZC ontstaansreden nee.

Werd de belangenvereniging serieus genomen door politici? Als u insprak in de Raad, luisterde dan iedereen aandachtig?

Wij hadden het gevoel dat ze niet luisterden. We waren lastig. Zo van daar heb je ze weer. Dat was best wel frustrerend. Er waren best wel politici die afstand nemen. Zelfs in het overlegorgaan. Daar zat Jaap Keizer, die was de wethouder en af en toe Huub van der Meer, de burgemeester. Nou, Huub van der Meer is in het algemeen een vrij beminnelijke man. Die snapt alles, die begrijpt alles. Jaap Keizer was meer van de hardere lijn. Die had zo iets van pfff, onzin. Zo zei die het niet, maar daar kwam het in feiten wel op neer. Dat was de wethouder van welzijn. We hebben ons altijd, net als ik daarnet al zij, wel in de steek gelaten gevoeld door de politieke partijen hier.

Stel er zou een voorstel komen om hier weer een AZC te bouwen.

Een tijdje geleden is er in de gemeenteraad van het Westland gesproken dat er op diverse locaties Polenhotels zouden moeten komen. Eén van de locaties was hier het Schefferkamp. We hebben toen gelijk gereageerd. Jullie hebben toen beloofd dat er nooit meer iets zodanig zou komen. Er zou hier weer een agrarische bestemming op komen en uiteindelijk een tuin komen. Jullie kunnen het niet maken om weer een beloften in te trekken. Hij is toen ook van de lijst gehaald. Ik denk ook dat als er weer een AZC zou komen, alvast het verzoek, dat we daar ook weer op terug zouden komen. Zouden zeggen van: we hebben het gehad... Kijk het is meegevallen, maar het heeft toch best wel invloed gehad op de hoofwegbewoners. Ook onderling he, het is ook niet zo dat alles en iedereen het met elkaar eens was. Zeker, in het begin was iedereen wel tegen, maar in de manier waarop je je zin zou willen hebben, daar was best wat meer onmin over. Ik ben bang dat als je weer een verzoek krijgt voor het AZC dat dat ook weer gaat gebeuren en dat moet je niet willen. We hebben ons portie gehad en er zijn genoeg plekken in het Westland dat het kan. Als het nodig zou moeten zijn, moet je het niet hier doen.

Er zaten dus wel mensen in belangenvereniging die voor een hardere lijn waren?

Ja, die ook zeden, we moeten langs de Telegraaf en het AD. Maar we hadden gelukkig binnen het uitvoerend comité zeg maar, waren we het vrij eens over hoe we het wel en niet moesten doen. We hebben ook altijd geprobeerd om die harde kantjes tijdens de bijeenkomsten, die er af te halen. We hebben altijd gezegd, je bereikt niets met harde actie. Je krijgt alleen een hoop publiciteit, waardoor de standpunten zich gaan verharderen en daar heb je echt niets aan. Dan voelt de gemeente zich ook in zijn hemd gezet en dan ga je nog meer tegenstelling krijgen. Je kan beter proberen het via de zalvende weg te doen, dat ook weer niet maar, je moet het gewoon in goed overleg proberen te regelen. Over het algemeen is dat gebeurd. Wat dat betreft is dat gelukt, ja, dat is goed gelukt.

Het viel mij ook op dat toen ik in de krant ging zoeken dat, je komt in De Westlandsche Courant hier een daar een stukje tegen en daar houdt het ook mee op. Terwijl als je sommige andere asielzoekerscentra intypt krijg je hele lijsten met acties.

Daar hebben wij nooit voor gekozen. Kijk, op een gegeven moment is het een feit. Een asielzoekerscentrum is een feit. Je kan op een gegeven 'ment wel zeggen we blijven vasthouden aan wat we afgesproken hebben, maar je weet dat je op een gegeven moment toch gaat verliezen. Want het belang van het asielzoekerscentrum wordt dan toch belangrijker geacht dan die van de direct omwonende. Aan het begin vroegen we ook, de waarde daling van onze woningen, hoe wordt die gecompenseerd? WOZ en weet ik het allemaal. Dat werd allemaal van tafel geveegd, dat bleek nergens uit dat dat het gevolg was van de komst van een AZC. Achteraf is gebleken dat het wel zo is, maar je had geen poot om op te staan. Dus we hebben altijd wel het gevoel gehad, van we staan er alleen voor en we hebben altijd het gevoel gehad van we moeten het op een volwassen, beschaafde manier regelen. Ik heb het idee, in mijn herinnering, dat dat aardig gelukt is.

Weet u wat er nu op het stuk land, het zou een agrarische bestemming krijgen, maar als ik er nu langsrij heb ik meer het gevoel dat het een braak liggend stuk compensatienatuur is.

Het is natuurlijk... Waar je nu de waterberging ziet was vroeger de kas. Dat is door Delfland opgekocht en daar hebben ze een waterberging van gemaakt. Toen dit sloot zijn alle barakken weggehaald en

toen is er inderdaad gezegd, we gaan er een agrarische bestemming van maken. Het is een beetje onhandig stuk grond. Daarnaast heeft jarenlang, en het is nog wel van Defensie, een stukje bos en daar hebben allemaal radarmasten gestaan. Dat betekende dat een nieuwe kas minimaal 25 meter buiten de grens van dat Defensie stukje moest komen. Dus dan werd het helemaal smal. Het lijkt wel groot maar voor een tuin tegenwoordig is het helemaal niets. Dus er is wel eens het idee geweest dat de kassen daar achter ook meegenomen zouden worden. Maar dat is ook nooit wat geworden. En op een gegeven moment kwam er toen de ellende van de crisis en de debacle voor de glastuinbouw. Toen was het klaar. En wij hopen allemaal dat het voorlopig zo blijft. Het is mooi en er komen hele bijzondere vogels die je hier ziet. Met een paar koeien en schapen en paarden in de wei. Het is landelijk.

Het is iets anders als dat je tussen de glastuinbouw zit.

Ja ja ja. Maar je hebt geen poot om op te staan als het verkocht wordt.

Bestaat de belangenvereniging nog of is die met het AZC opgeheven?

Die is toen, in feiten al tijdens de laatste jaren al minder en minder geworden. Er was ook steeds minder behoefte aan, er was ook steeds minder reden voor om wat te doen. Ik heb ook geen idee wanneer de laatste nieuwsbrief is geweest.

Die kwam ik inderdaad tegen. Eerst was er een hele tijd geen nieuwsbrief verschenen en toen kwam er weer eens eentje. Toen nam de voorzitter die jullie toen hadden, de heer Vreugdenhil, afscheid.

Die ging naar Drenthe.

Daarmee was ook de laatste nieuwsbrief geschreven.

Ik maakte de nieuwsbrieven altijd. Inderdaad 98 heb ik hem hier als laatste. Inderdaad afscheid en welkom. Jan ging naar Drenthe toe en dat was het. Er was wel een nieuwe voorzitter, Arie Binnendijk, maar ik kan me geen vergadering herinneren met Arie Binnendijk als voorzitter. Het kan aan mijn geheugen liggen, maar het kan daarmee ook klaar zijn geweest. Wim Solleveld, van hierachter, en ik hebben toen nog lange tijd in het overlegorgaan gezeten, namens de buurt, maar we hadden geen overleg meer met de buurt. Er was ook weinig. Als er iets was werden we wel eens benaderd door een buur, maar der was niet zo veel. En toen kregen we hier de uitnodiging voor het afscheid.

Op een zakdoek, dat bedenk je ook niet. Ach, het is een bijzondere uitnodiging

Ik geloof dat ik ook nog ergens een theelepeltje gehad heb voor bewezen diensten.

Na nog inzagen te hebben gehad in de stukken die de heer Pronk in zijn archief had zitten was het interview afgelopen.

Interview Emi Barendse

Organisatie, PR en fotografie Dario Fo

Bijzonderheden: Dario Fo heeft twee weken geleden faillissement aangevraagd en dat is afgelopen week uitgesproken.

En wat is je vraagstelling vooral? Hoe de beïnvloeding naar het dorp was en andersom?

Ja, nu heb ik grotendeels politieke stukken omdat die het makkelijkste te bereiken zijn als archiefstukken. Dus ik heb verslagen van gemeenteraden over hoe het AZC is ontstaan en hoe buurtbewoners daarop hebben gereageerd dus daar kan het vandaan komen, maar ook echt hoe is die band verder gegroeid. Want wat ik zag in vooronderzoek is dat mensen protesteren bij de komst van een asielzoekerscentrum en als het weer weg moet.

Wat gebeurt daar tussen... Oke, dus hoe verbinden mensen zich op een gegeven moment met zoiets?

Ja

Daar kan ik denk niet zo gek veel over vertellen. Maar....

Ik zat voor hier ook meer dat er iets op de theaterschool gebeurde tussen de groepen en hoe die groepen er daar uitzagen.

Ja, ik heb een beetje proberen na te zoeken maar we hadden twee. We hadden hier de theaterschool. Dat waren 20 a 25 lesgroepen die wekelijks bij elkaar kwamen. Toen waren de lessen geloof ik nog 25 weken per jaar. Maar dat doet er even niet toe. Toen was er in ieder geval duidelijke regelmaat. En omdat we deden ook wel meer dingen op scholen in het hele Westland trouwens, ook integratie projecten. Dan gaven we bijvoorbeeld een introductietraject op scholen. Dus dan gaven we vier lessen over theater met de bedoeling dat kinderen die zich nog niet hadden aangemeld voor de theaterschool, maar daar ook eigenlijk niet zoveel van afwisten, dat als die daar wat voor voelde of talent hadden, konden doorstromen. Dus dat was ook bedoeld, in Honselersdijk en Wateringen met name had je veel Marokkaanse kinderen die nooit van ons gehoord hadden maar wel via school kennismakte met theater. Dus we hadden daar al wel wat ervaring om dus meerdere groepen te bereiken dan de meest vanzelfsprekende. Toen kwam het asielzoekerscentrum in De Lier, en ik weet niet precies in welke periode dat precies gevestigd was, misschien weet jij dat?

In 1995 is het geopend.

Ik heb wat terug kunnen vinden is dat in 2000 hebben wij onze eerste evaluatie. Dus dat betekent dat ik in 1999 contact heb gezocht met het asielzoekerscentrum denk ik. Om te kijken of het interessant zou zijn om daar lessen te geven voor kinderen. Dus terplekken op locatie en dat hebben we gedaan tot de sluiting en dat was in 2003. Ik kan dingen vinden tot 2001-2002. Ik kan mij ook nog herinneren dat wij op het afscheidsfeest waren van de laatste sluitingsbijeenkomst. Daar hebben we nog iets gepresenteerd met de kinderen. Iets met dans, maar die details weet ik niet, weet ik echt niet meer hoor.

Moet ik me dan voorstellen dat het lessen waren zoals het ook in Wateringen was, met de ene week dans en de andere week toneel?

Dat klopt, ja want Nanda [docent dans/bewegen] en Paul [docent spel/theater] deden daar een hele hoop lessen. Dat wisselde nog wel eens, er hebben ook andere, maar het was voornamelijk spel en bewegen. En met name ook beweging omdat dat makkelijker was. Spel was ook ... is ook een iets hogere drempel denk ik. Bewegen en muziek is vrij universeel. Je moet je voorstellen alle nationaliteiten zaten daar natuurlijk. En voor vrij veel culturen was

theater best wel iets onduidelijks onbekends. We zijn ooit begonnen met gemengde groepen, maar op een gegeven moment heeft de ervaring geleerd dat het beter was om de groepen te splitsen [man/vrouw]. Jongens hadden toch altijd iets andere interesses en waren altijd heel druk en meiden hadden net een andere insteek. Dus die lessen zijn daar gewoon gedraaid gedurende het jaar, net als de lesgroepen van Koperen Kees. Misschien iets korter of dat het in plaats van anderhalf uur een uur was of in plaats van 25 weken 20 maar het stramien was in feite hetzelfde. Het was echt wekelijks terugkerend en we maakte daar ook een presentatie. En ik denk dat de presentaties na 1 of 2 jaar al hier [Poeldijk] werden gegeven. In onze theaterzaal dat ze met hun ouders hier naartoe kwamen en we hebben een aantal gezamenlijk projecten gedaan met de kinderen en jongeren en dat was, ik weet niet of jij toen al op de theaterschool zat, maar je had het vijfjarige bestaan van Koperen Kees, dat was de poëzie revue.

De dichtbundel dat is mijn eerste jaar geweest.

Daar staan dus alle gedichtjes in van de kinderen die in Kurdistan bijvoorbeeld. Kinderen die in het AZC zaten. We hebben toen gedichtenworkshops gegeven met iemand van het huis van gedichten. Dus daar waren onze docenten gewoon bij. Maar in plaats van de spel en de dans lessen hebben we toen echt op gedichten ingezet. Dus al die kindjes hebben een gedichtje geschreven. Ze spraken nog nauwelijks Nederlands, schreven ook nog nauwelijks Nederlands, maar dat is wel gelukt. We hebben toen een Poëzie revue gedaan in de Naald. Misschien heb jij daar ook bij gezeten. Ik weet niet in welke groep jij zat.

Ik mocht daar mijn gedicht voor dragen als zeven/ acht jarige denk ik. En daarna was er een dans met allemaal jongens en een meisje die als bloem voor op het podium stond. Volgens mij was er toen ook een hele grote groep van het asielzoekerscentrum zat daar bij.

Dat kan. Want die hebben ook mee gedaan. O, wacht. Dat was misschien dat leuke stuk over lente ofzo. Waar ging jouw gedicht over? We hadden toen tien of twaalf blokken. Elk blok werd geïntroduceerd met een gedichtje. Waar het over ging.

[bladert door de gedichtenbundel: 'Als ik een letter was dan wou ik de K zijn.'] Renkoekoek, ik was acht.

Ik weet nog dat er een compilatiestukje was gemaakt met beweging en expressie.

Zoiets kan het wel geweest zijn.

We hadden ook iets met voetbal. Er was iets met koeien. Een fantasie is een koe, is een koe, is een koe. Dat waren die koeien die toen opkwamen. In ieder geval hebben toen de asielzoekerskinderen voor het eerst meegedaan met kinderen van buiten het centrum. Want dat werd toen allemaal door elkaar gegooid. Kan je je dat nog herinneren?

Ja.

De groepssamenstelling werd losgelaten de leeftijden gingen door elkaar, de afkomst ging door elkaar. Het was allemaal een mix. En zij hebben daar toen voor het eerst aan meegedaan. Dus dat was wat wij hebben meegemaakt de eerste keer dat ze met andere kinderen in aanraking kwamen en met andere kinderen aan het werk gingen.

Dus het was niet zo dat op het AZC al gemixte groepen waren?

Nee, dat was apart. We deden dat ook echt locatie. Op het asielzoekerscentrum. Ook omdat de benadering en de problematiek wat anders was. We gaven ook lesgroepen in De Lier zelf. Maar die mix, het was toch heel lastig om die kinderen van het kamp zelf af te krijgen. Ouders hadden geen vervoer. Logistieke belemmeringen om dat gelijk al hier te doen. We hebben dat wel na twee drie jaar gedaan. Dus vanaf de Poëzie Revue, toen ze ook al een paar keer in dit gebouw waren geweest. Dat toen de kinderen hier in de groepen en de lessen zijn opgenomen. Dat het toen niet meer apart hoefde, maar dat is een traject van twee drie jaar

geweest. Het moeilijke was natuurlijk ook dat kinderen weer verhuisde. Als kinderen gehuisvest waren verdwenen ze weer uit het AZC. Het waren dus kortstondige, hoewel het voor mensen vaak lange procedures waren, ze waren hier tijdelijk gewoon. We hebben in die periode ook de 'Mistero Buffo' gedaan. Misschien dat je daar ook aan mee hebt gedaan? Dus de lesgroepen gingen gewoon door met de twee leeftijdsgroepen. De kinderen waren tussen de acht en de twaalf jaar ongeveer. We hebben de 'Mistero Buffo' toen gedaan in het kader van het Dario Fo festival. Volgens mij was dat in 2000. Ja. In de manege in 's-Gravenzanden en daar hebben ook alle kinderen uit het asielzoekerscentrum mee gedaan. Net zoals kinderen van Koperen Kees, dus ook daar was dat dingen samen gevoegd werden. Verder heb ik zelf nog, maar dat was meer mijn eigen werk, los van Dario Fo. Wij hadden daar veel contact in het asielzoekerscentrum. Toen heeft een van de directeurs gevraagd of ik een fotoreportage wilde maken van de mensen en de activiteiten op het AZC. Dat heb ik toen gemaakt en daar is een foto expositie van gemaakt.

Was dat tussen kust en kunst of was dat een andere foto tentoonstelling?

Dat was een andere. Deze ging echt over het AZC en de mensen die daar woonde. Ik zal es kijken of ik daar nog een paar kopietjes van heb. [Emi loop weg om de foto's te halen] Het is voor mij ook heel lang geleden dat ik het gezien heb. Dat waren dus zulke foto's he. [De afbeeldingen zijn kleinere afbeeldingen van grotere foto's]. Want ze hadden daar veel meer activiteiten. Ze hadden daar poëzie, er waren ook Nederlandse taal lessen. Dat verzorgde de educatie, dus dat was ook uit EVO². En er waren ook naailessen, maar dat werd door vrijwilligers gedaan. Dat kan ik me nog wel herinneren want er waren veel vrouwen ook aan het naaien, kleding naaien, daar heb ik toen ook foto's van genomen. Jij ziet dat denk ik niet zo goed, maar dit waren mensen achter de naaimachine. Ze hadden ook wel vaak thee drinken en ontmoetingsmiddagen. Er was een schooltje trouwens. Dat was heel klein, dat week ik nog wel. Wat was het probleem?

Dat het zo klein was. Ze wilde een kamp oprichten speciaal voor kinderen, voor gezinnen. Ze hadden een schooltje met drie lokalen en dat bleek eigenlijk al bij de opening te klein te zijn, dat hele schooltje. Dus moest er al gezocht worden naar extra ruimte voor dat schooltje.

Het was inderdaad erg klein. Dit was het schooltje, en dit was het schoolpleintje weet ik nog wel. Hier waren ze aan het koken en aan het bakken. Ik heb toen een soort van overzicht gemaakt van wat er zoal gebeurde. Prachtige type vrouwen natuurlijk, mooie verhalen. Ik vond het wel altijd heel bijzonder om daar te zijn. Ik vond het wel echt een kamp. Ik weet niet of jij daar ooit zelf geweest bent?

In De Lier niet. Ik ben voor een ander vak recent nog in een AZC geweest. Dit zijn echt portocabines geweest. Nu was het in een oud gebouw, maar het heeft iets van een gevangenis met open deur.

Dit was echt een kampement. Het waren van die houten woonkazerne blokken. Dit was ook een legerkamp geweest. Ik vond altijd wel van: je gaat echt naar een kamp toe. Zo ervaaarde ik het wel ja. Maar goed, het asielzoekerscentrum was echt heel blij met de lessen. Omdat het toch een uitingsvorm was een moment dat kinderen zich konden uiten. Er was natuurlijk veel onverwerkte ellende om het zo te zeggen. Ze waren dus heel druk en schoten alle kanten uit. Dus het was best moeilijk om ze op een ding te laten focussen en ze een ding te laten doen, maar daar hebben we wel een bijdrage aan geleverd. Dat bleek wel uit evaluaties. Het heeft wel echt iets toegevoegd aan het bestaan van die kinderen.

Er was ook nog een heel triest geval. Op een gegeven moment was er een meisje, en haar broertje zat bij ons in de les, die heeft zelfmoord gepleegd. Ik weet niet of dat in je onderzoek past, maar ik vond het een waanzinnig triest verhaal. Ik kende haar moeder ook van het

fotograferen. Ze hadden te horen gekregen dat ze terug moesten en dat meisje was gewoon ten einde Raad.

Bijzonder dat dit in de Twentse krant staat. Ik ben wel stukken tegen gekomen waarin wordt gezegd dat er iets ernstigs is gebeurd en dat dat invloed heeft op de sfeer in het kamp, maar wat er was gebeurd heeft hier in de krant niet gestaan.

Dat werd verzwegen ?! Dat vind ik ongelofelijk. Kan je nagaan hoe het Westland met zulke dingen omgaat. Maar dit kan je gewoon lezen. Het was erg triest. Ik ben toen ook nog bij die vrouw geweest om te condoleren. Met Nanda volgens mij. Zij zat in Delft op een middelbare school op het Stanislas of die andere, het CLD, dat weet ik niet meer. Ik heb het ook nu niet meer gelezen hoor, maar dit mag je meenemen. Wij waren daar erg mee begaan want het was, je voelt wat er speelt. Je kan er heel weinig mee uiteindelijk. Het was echt heel triest. Wij hebben later nog de 'Elf kernen opera' gedaan. Ik weet niet of dat je iets zegt? Dat was 2008-2009.

Toen was het AZC al dicht.

Dat klopt, we hebben in 2009, toen bestond de gemeente Westland 10 jaar. Hebben we in alle dorpskernen een opera gehouden. In De Lier was dat de opera Vlammen, bij Priva. Dat is een heel groot bedrijf, een familiebedrijf, in De Lier. Die opera gaf een beetje de geschiedenis van het bedrijf weer. En dus ook de geschiedenis van het dorp, want dat was daar onlosmakelijk verbonden mee. Dus ook daar is het asielzoekerscentrum teruggekomen in het script. Eerst als kamp, als legerkamp en ook als asielzoekerscentrum. Als een van de mensen op de vlucht. Dit zijn de foto's daar van. Echt als bedrijf. Dit zijn die ploffers, later is dat allemaal klimaatbeheersing geworden. Ze doen ook veel aan waterbeheersing. Dit is het verhaal over de vluchtelingen. Dat lied heb ik ook even gekopieerd. Zij vertelt uiteindelijk ook in dat lied. Dit is het lied over vluchtelingen. Ook om die geschiedenis aan de bevolking van het Westland te laten zien. Daar zit ook die mix van wat er ooit geweest is, dat mensen dat zichtbaar kregen. Dit is echt dat vluchtverhaal en dit is meer het zelfmoordverhaal van dat meisje. Dat was ook fantastisch mooi trouwens echt heel bijzonder.

Voor elke opera hadden we een nieuw koor. Nu konden mensen die bij Priva werkte of uit De Lier meedoen, en zij was een van de deelnemers. Maar toen is het asielzoekerscentrum en ook een beetje de geschiedenis daarvan opgenomen in de geschiedenis van het dorp en het bedrijf.

Er is wel altijd een band geweest tussen het kamp en het dorp. Niet altijd even positief.

Er was aan het begin denk ik wel veel weerstand, of niet?

Er was zeker weerstand. Het is lastig te zeggen. In deze periode openen er veel kampen. Dit was niet het kamp waar de meeste weerstand tegen is. Er zijn echt wel kampen waar grote acties zijn geweest met spandoeken Maar dat heb ik bij De Lier niet kunnen vinden dus, dat valt misschien wel mee. Misschien ook omdat het een legerkamp was dat vrij direct opgaat in dat asielzoekerscentrum.

Er was inderdaad wel een andersoortige huisvesting die daar eerder had gezeten ja. Ik denk wel dat dit is wat wij zo'n beetje gedaan... O nee, we hebben ooit nog... Dit was eigenlijk via de educatie gelopen. Ik vertelde al eerder dat de meeste Nederlands kregen. Ook vanuit het asielzoekerscentrum. Toen hebben we op een gegeven moment gedichtenbundels gemaakt. Dat waren iets van 200 gedichten bij elkaar. Een aantal daarvan zijn op muziek gezet. Die zijn toen uitgevoerd met het Residentieorkest in Den Haag. Daar zaten ook mensen uit het AZC bij. Ik pak even de bundel erbij... Zo kwamen ze toch ook in contact met verschillende mensen... Hier zaten inmiddels mensen bij die ook gehuisvest waren. Dus er was een aantal mensen dat in het Westland kwamen wonen. Ook niet iedereen.

Die mensen droegen dan eerst hun gedicht voor. Het is op muziek gezet door hele bekende componisten, echt hele bekende Nederlandse componisten. Vervolgens werd het gezongen door met name het Theaterkoor. Door echt de wat beter zangers, laat ik het zo zeggen. Dat was gemiddeld een groep van 20-25 mensen.

Verder deed het asielzoekerscentrum regelmatig open dagen. Ook voor de buurt. Ze lieten dan wat dingen zien of organiseerde workshops of een soort markt. Daar waren wij ook altijd wel bij. Ze deden ook wel activiteiten om in contact te komen met de inwoners.

Ik vind dit wel een heel bijzonder project.

Er zat nog meer bij. We zijn ooit begonnen met 200 gedichten van ruim 200 cursisten. Daar is uiteindelijk een selectie in gemaakt door de muzikanten en componisten zelf, die dachten hier heb ik iets mee. Deze gedichten zijn ook gebruikt door Westlandse kunstenaars. Die hebben ik koffers de gedichten beeldend weergegeven. Die koffers zijn geëxposeerd tijdens de concerten met het Residentieorkest. Dat was echt een fantastisch project, dat zouden we zo nog een keer kunnen doen met mensen uit de Schilderswijk of weet ik het. Het was echt een heel mooi project met prachtige liederen. We zingen er nog steeds een paar van. We hebben het ook voor schoolkinderen gedaan. Die hebben toen kleine kistjes van de IKEA met de gedichtjes van het land dat in hen woont, zo noemde we het ook. Ik denk wel dat er toen 20 scholen in de Anthon Philipszaal zijn geweest. Ik geloof wel iets van vier schoolconcerten of zo.

Het zijn mooie projecten geweest zo te zien.

Dat was ook zo. Heel waardevol denk ik. We hebben laatst ook een project gedaan met Poolse mensen. Dat hebben we twee weken geleden afgesloten. Ook een prachtig project, maar geen budgeten meer.

Nee, dan komt dat helaas tot een einde ben ik bang.

Had jij nog vragen?

Nee, allen het was dus nog echt gescheiden.

In oorsprong wel.

We hebben nog een ander ding gedaan. Dat wil ik nog wel even vertellen. Dat was met jongeren. Dat hete, even nadenken.... Dansen doe je overal. Dat was met allerlei dans culturen en stijlen. Er was zowel Turkse dans als Breakdance. Dat was zeg maar een soort van mix. Er werd toen in groepen geoefend en een van die groepen was ook op het asielzoekerscentrum. Die hebben toen een hele breakdance uitgevoerd tijdens het festival. Ik denk dat er iets van 14 dansen waren. Het was in De Naald [Theater in Naaldwijk]. Dat werd aan elkaar gepraat door een bekende presentator. Een jonge uit de muziek ook. Dat waren geen kinderen, maar echt een groep jongeren die daar aan deelnam.

Na nog wat persoonlijke herinneringen opgehaald te hebben aan mijn tijd bij Dario Fo/ Koperen Kees. Kwam het interview op het eind.